

**Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru
zdegradowanego i obszaru rewitalizacji
w Suchej Beskidzkiej**

Opracowanie powstało na zamówienie Urzędu Miasta Sucha Beskidzka.

Zespół wykonujący zadanie:

dr Janusz Jeżak (koordynacja merytoryczna)

dr Jeremiasz Salamon (analizy wewnątrzgminne dla sfery społecznej)

dr Maciej Huculak (opracowanie baz danych, analizy wewnątrzgminne dla sfer:
gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej)

Wizualizacja danych:

dr Maciej Huculak

Copyright © Instytut Ekonomiki Przestrzeni Sp. z o. o. oraz Urząd Miasta Sucha Beskidzka
Kraków, wrzesień 2024

INSTYTUT EKONOMIKI PRZESTRZENI
Odkrywamy wartość przestrzeni

Instytut Ekonomiki Przestrzeni Sp. z o.o.
ul. Na Błonie 15a/22
30-150 Kraków
iep@iep.krakow.pl

Biuro:
ul. Kamienna 43b lok. 5
31-403 Kraków, PL

Spis treści

Spis treści	3
Wykaz określeń i skrótów	4
Wstęp	5
I. Metoda wykorzystana w procesie analitycznym oraz sposób wyznaczenia jednostek referencyjnych	6
I.1. Zastosowane jednostki referencyjne	6
I.2. Zakres i źródła pozyskanych danych	8
I.3. Etapy identyfikacji obszarów zdegradowanych	8
II. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych	11
II.1 Sytuacja demograficzna	12
Wprowadzenie	12
Analiza wskaźnikowa	15
Podsumowanie	16
II.2 Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu bezrobocia	18
Wprowadzenie	18
Analiza wskaźnikowa	18
Podsumowanie	20
II.3 Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu ubóstwa	22
Wprowadzenie	22
Analiza wskaźnikowa	22
Podsumowanie	26
II.4 Zagrożenie bezpieczeństwa	28
Wprowadzenie	28
Analiza wskaźnikowa	29
Podsumowanie	34
II.5 Koncentracja osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności	36
Wprowadzenie	36
Analiza wskaźnikowa	38
Podsumowanie	40
II.6 Problemy edukacyjne	42
Wprowadzenie	42
Analiza wskaźnikowa	43
Podsumowanie	47
II.7 Uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym	50
Wprowadzenie	50
Analiza wskaźnikowa	50
Podsumowanie	54
II.8 Podsumowanie analizy w sferze społecznej	57
III. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk gospodarczych	60
Wprowadzenie	60
Analiza wskaźnikowa	60
Podsumowanie	63
IV. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych	66
Wprowadzenie	66
Analiza wskaźnikowa	66
Podsumowanie	73
V. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk technicznych	76
Wprowadzenie	76
Analiza wskaźnikowa	77
Podsumowanie	80
VI. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk środowiskowych	83
Wprowadzenie	83
Analiza wskaźnikowa	84
Podsumowanie	90
VII. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	93
Delimitacja obszaru zdegradowanego	93
Delimitacja obszaru rewitalizacji	96
Spis rysunków	98
Spis tabel	99
Spis wykresów	99
Załącznik graficzny – obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji	101

Wykaz określeń i skrótów

CEIDG	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
MOPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Suchej Beskidzkiej
GEZ	Gminna Ewidencja Zabytków
OKE	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie
PUP	Powiatowy Urząd Pracy w Suchej Beskidzkiej
REGON	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
UMSB	Urząd Miasta Sucha Beskidzka
uozd	ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (j.t. Dz. U. z 2022 r., poz. 2240 ze zm.)
uor	ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (j.t. Dz. U. z 2024 r., poz. 278)

Wstęp

Niniejszy dokument stanowi diagnozę służącą wyznaczeniu na obszarze miasta Sucha Beskidzka obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2005 roku o rewitalizacji wyznaczenie obszaru zdegradowanego musi być poprzedzone analizą sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej na terenie gminy (art. 9 ust. 1 uor). Należy podkreślić, iż w odróżnieniu od większości diagnoz sporządzanych na potrzeby innych dokumentów o charakterze strategicznym, które odnoszą się do sytuacji w gminie jako całości, diagnozy na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji mają pokazywać zróżnicowanie badanych zjawisk na poziomie wewnątrzgminnym. Zjawiska te powinny być przeanalizowane z użyciem obiektywnych i weryfikowalnych mierników i metod badawczych, dostosowanych do lokalnych uwarunkowań (art. 4 ust. 1 uor).

Aby możliwe było przeprowadzenie takich analiz, konieczne jest podzielenie obszaru gminy na mniejsze jednostki referencyjne, do których można przypisać (geokodować) informacje charakteryzujące poszczególne zjawiska, a następnie porównać poszczególne jednostki i zidentyfikować obszary gminy o największym nasileniu niekorzystnych zjawisk. Realizując te założenia, obszar miasta Sucha Beskidzka podzielony został na 7 jednostek referencyjnych, które zostały wyznaczone w taki sposób, aby dane opracowane w ich układzie można było wykorzystać w procesie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji z zachowaniem wymogów ustawowych. Sposób wyznaczenia jednostek referencyjnych opisano szerzej w rozdziale I.

Diagnoza została przygotowana w oparciu o analizę dostępnych danych, dostarczonych przez Urząd Miasta Sucha Beskidzka (UMSB), gminne jednostki organizacyjne oraz instytucje zewnętrzne. Dane opracowane na poziomie wewnątrzgminnym dotyczą w większości 2023 r. i są odnoszone do średnich wartości poszczególnych wskaźników dla całego miasta.

W diagnozach służących delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji kluczowe są dane dotyczące ludności. Według danych UMSB na koniec 2023 r. w mieście mieszkały 8503 osoby zameldowane na pobyt stały. Różnica w stosunku do danych GUS¹ dotyczących liczby ludności wynika z niepełnej możliwości geokodowania wszystkich danych adresowych. Pominięcie osób zameldowanych na pobyt czasowy podyktowane było koniecznością wyeliminowania czynników mogących zniekształcić obraz sytuacji (poszukiwane są zjawiska od lat osadzone w przestrzeni miasta).

Układ dokumentu odwołuje się do katalogu zjawisk kryzysowych wskazanych w uor i obejmuje analizę zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Analizę wskaźnikową poszczególnych zjawisk poprzedzają wprowadzenia, a analizę każdej ze sfer kończy podsumowanie. We wprowadzeniach podano kontekstowe informacje dla całego miasta, a tam gdzie było to zasadne, także szerszy kontekst.

¹ 8868 osób według stanu na 31.12.2023 r.

I. Metoda wykorzystana w procesie analitycznym oraz sposób wyznaczenia jednostek referencyjnych

I.1. Zastosowane jednostki referencyjne

W analizach wewnątrzgminnych kluczowym zagadnieniem jest poprawny dobór wielkości wyznaczanych jednostek podstawowych (odniesienia/referencyjnych), rozumiany jako udział analizowanej zmiennej w ogóle, np. udział powierzchni jednostki w powierzchni gminy czy udział ludności zamieszkującej jednostkę w populacji gminy². Zgodnie z art. 10 ust. 2 uor obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Kolejnym bardzo ważnym czynnikiem, który należy uwzględnić przy wyznaczaniu jednostek referencyjnych jest możliwość pozyskania danych, które precyzyjnie charakteryzują zjawiska występujące w tych jednostkach.

Wyznaczając granice jednostek kierowano się m.in. takimi uwarunkowaniami jak: podział geodezyjny na działki ewidencyjne, intensywność zabudowy, wiek zabudowy, przebieg granic naturalnych (np. rzeka).

Uwzględniając powyższe uwarunkowania wyodrębniono 7 jednostek referencyjnych. Każda z nich mieści się w ustawowym limicie liczby mieszkańców obszaru rewitalizacji (nie więcej niż 30% ogółu mieszkańców). Biorąc pod uwagę powierzchnię zurbanizowaną jednostek referencyjnych (po wyłączeniu terenów leśnych z definicji niepodlegających rewitalizacji) żadna z jednostek nie przekracza 20% powierzchni gminy.

Przyjęty podział na jednostki referencyjne w największym możliwym stopniu odzwierciedla strukturę przestrzenną gminy, a przebieg granic jednostek, na tyle na ile było to możliwe, dopasowano do granic podziałów specjalnych, aby uwzględnić możliwości istniejących systemów zbierających dane.

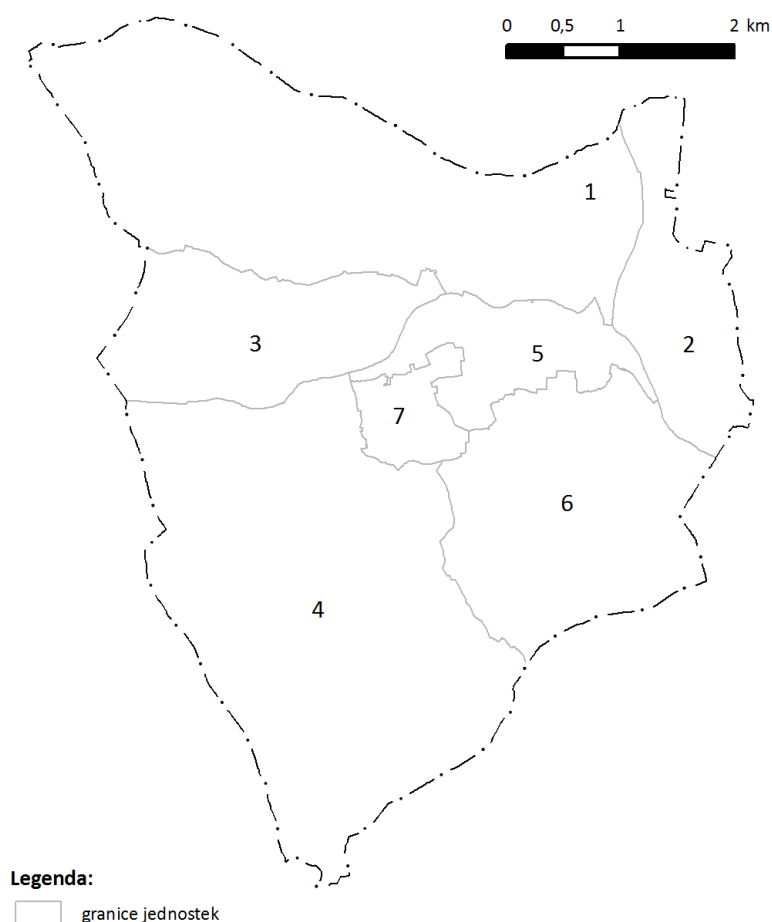
Podstawowe parametry jednostek referencyjnych przedstawiono w tabeli poniżej.

² W literaturze zalecane jest, aby powierzchnia poszczególnych jednostek w obszarach zurbanizowanych nie przekraczała kilku procent powierzchni gminy. Analogiczne wskazanie odnosi się też do udziału liczby osób zamieszkujących jednostkę w liczbie ludności gminy. Parametry te mają wskazać miarę dyspersji zbioru, albo inaczej - poprawność rozkładu przestrzennego analizowanej zbiorowości. Im wartości są mniejsze i bardziej do siebie zbliżone, zwłaszcza jeśli chodzi o liczbę ludności, tym lepsze dopasowanie.

Nr jednostki	Liczba ludności ³	Udział w ludności gminy (%)	Powierzchnia (ha)	Udział w powierzchni gminy (%)
1	1 300	15,3%	754,8	27,3%
2	359	4,2%	204,4	7,4%
3	546	6,4%	273,0	9,9%
4	1 388	16,3%	890,9	32,2%
5	2 380	28,0%	154,9	5,6%
6	1 468	17,3%	418,6	15,1%
7	1 062	12,5%	69,1	2,5%
Cała gmina	8 503	100,0%	2 765,8	100,0%

Tab. I. 1 Zestawienie jednostek referencyjnych w Suchej Beskidzkiej

Źródło: opracowanie własne

Rys. I. 1 Podział miasta Sucha Beskidzka na jednostki referencyjne

Źródło: opracowanie własne

³ W oparciu o dane geokodowane.

I.2. Zakres i źródła pozyskanych danych

Opracowanie wykonane zostało w dwóch zakresach: statystycznym i przestrzennym. Dane, których nie sposób odnieść do przestrzeni lub z przyczyn formalno-prawnych nie mogły być geolokalizowane zostały przetworzone i poddane analizie statystycznej. Drugi typ danych objął dane powiązane z przestrzenią lub opisujące tę przestrzeń, które po przetworzeniu zostały odniesione do przyjętej jednostki referencyjnej.

Zebrane dane podzielono na grupy tematyczne odpowiadające analizowanym zagadnieniom: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym. W każdej z grup tematycznych wskazano wskaźniki obrazujące analizowane zjawiska.

Po przeanalizowaniu zgromadzonych danych skonstruowano na ich bazie kartogramy, które posłużyły do wykonania wielokryterialnej analizy mającej na celu wskazanie obszaru koncentracji negatywnych zjawisk kryzysowych. Przedziały klas wyznaczono w oparciu o analizę znormalizowanego rozkładu wartości. Normalizację wykonano w oparciu o wartość wskaźnika dla całej gminy.

Informacje, które nie mogły zostać wykorzystane przy wykonaniu analizy wielokryterialnej, a niosące istotne dla oceny sytuacji w obszarze opracowania, przedstawiono w opisach poszczególnych analizowanych zjawisk. Uzupełniają one obraz sytuacji w obszarze objętym analizą.

Wykorzystane w opracowaniu poszczególnych wskaźników dane pozyskane zostały od UMSB i gminnych jednostek organizacyjnych oraz instytucji zewnętrznych.

I.3. Etapy identyfikacji obszarów zdegradowanych

Proces delimitacji obszarów zdegradowanych bazuje na zgromadzonych danych. Tam gdzie było to możliwe wykonano zestawienia przedstawiające dany czynnik/zjawisko w przyjętych jednostkach referencyjnych. W przypadku braku danych dla wszystkich jednostek, dane nie były wykorzystywane do oceny, a jedynie do zasygnalizowania pewnych problemów, zjawisk.

Identyfikacja obszarów zdegradowanych, w zakresie przyjętych do analizy danych, objęła pięć, niżej opisanych etapów:

Weryfikacja i ocena danych wejściowych

Ogólne wymagania techniczne w odniesieniu do pozyskanych danych zdefiniowane zostały przez następujące cechy:

- 1) jednoznaczność co do położenia w przestrzeni geograficznej (informacje musiały zawierać się w granicach opracowania,
- 2) jednorodność (pomiar zjawiska w identycznej skali pomiarowej dla całego zbioru danych),
- 3) kompletność (występowanie danych pomiarowych dla całego obszaru opracowania),
- 4) dokładność (wykonanie pomiaru z identyczną precyzją),
- 5) aktualność (przyjęto założenie, że poszczególne wskaźniki muszą bazować na danych opisujących sytuację bieżącą lub dynamikę zmian).

W przypadku wykonanej analizy oznaczało to zebranie danych dla obszaru przy zachowaniu pełnego pokrycia danymi dla całego zbioru (odrzucono dane fragmentaryczne,

uniemożliwiające porównanie poszczególnych jednostek referencyjnych). Aktualność danych geokodowanych to w większości rok 2023.

Konwersja danych wejściowych

Pozyskane dane zostały przetworzone i przekonwertowane do jednego układu odniesienia (PUWG 1992 – EPSG 2180). Następnie zestawione zostały w tabelach i powiązane z jednostkami referencyjnymi. Część danych ze względu na analogowy charakter zdigitalizowano.

Przeprowadzenie analiz tematycznych w zakresie ustalonych obszarów problemowych

Po uporządkowaniu danych wykonano analizy jakościowe i ilościowe. Z wymienionej przez K. R. Mazurskiego grupy metod jakościowych wykorzystano⁴:

- metodę opisową, połączoną z metodą kartograficzną;
- metodę odsiewu dla wyeliminowania tej części przestrzeni, która nie spełniała zadanych kryteriów;
- metodę kolejnych eliminacji i przybliżeń, w poszukiwaniu przestrzeni najbardziej odpowiadającej założonej charakterystyce;
- metodę analizy fotogrametrycznej (zdjęć lotniczych) dla oceny ilości i wzajemnego położenia obiektów w terenie;
- metodę analizy historycznej w poszukiwaniu uwarunkowań dotychczasowego rozwoju i występujących tendencji.

Spośród metod ilościowych zastosowano natomiast:

- metody wskaźnikowe, w tym:
 - badanie układów sieciowych - w celu określenia wskaźników natężenia zjawisk w odniesieniu do liczby mieszkańców, powierzchni,
 - badanie układów punktowych (węzłowych), zmierzające do agregacji jednostek elementarnych, rozkładu statystycznego i modelowanie rozkładu przestrzennego zjawiska;
- metody statystyczne - szeregi statystyczne, rozkład zmiennych;
- analizę skupień - w celu powiązania ze sobą różnych czynników i uzyskania syntetycznego wskaźnika prezentującego nasilenie negatywnych zjawisk;
- wielowskaźnikową analizę porównawczą.

Otrzymane wyniki oceniono pod względem poprawności zgromadzonych informacji (weryfikacja ewentualnych odchyleń). Następnie zweryfikowano lokalizację występowania zjawisk względem elementów zagospodarowania bezpośrednio związanych z prowadzoną analizą.

⁴ K. R. Mazurski, *Ekonomiczne aspekty regionalistyki. Zarys problematyki*, Oficyna wydawnicza Sudety, Wrocław 2000, s. 30

Wizualizacja uzyskanych wyników częściowych

Uzyskane w trakcie prac wyniki zostały opracowane w formie tabel oraz zwizualizowane w formie kartogramów. Przedziały klasowe wyznaczono na podstawie obserwacji rozkładu znormalizowanego w oparciu o wartości referencyjne dla całej gminy. Ze względu na niewielką liczbę wyznaczonych jednostek referencyjnych dla wszystkich analizowanych zjawisk przyjęto podział na 2 klasy wartości, tj. poniżej i powyżej wartości referencyjnej dla miasta.

Opracowanie zestawień i wskaźników koncentracji zjawisk kryzysowych

Po opracowaniu zestawień i zwizualizowaniu wskaźników częściowych wykonano serię kartogramów prezentujących zależność między koncentracją różnych zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, w drugim etapie – korelacje między występowaniem zjawisk społecznych i pozostałych analizowanych zjawisk wskazanych w ustawie o rewitalizacji.

W efekcie zidentyfikowano tereny, dla których wyznaczono obszar zdegradowany, a następnie, uwzględniając zgodnie z art. 10 ust. 1 uor znaczenie dla rozwoju lokalnego, obszar rewitalizacji.

II. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych

Zgodnie z art. 9 ust. 1 uor, w ramach diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego należy dokonać analizy negatywnych zjawisk społecznych, *w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.*

Zakres niniejszej diagnozy poszerzono, w stosunku do katalogu ustawowego, o analizę sytuacji demograficznej oraz innych niż przestępczość czynników mających wpływ na poczucie bezpieczeństwa.

Znaczenie trendów demograficznych dla polityk publicznych wynika z faktu, iż oddziałują one na niemal wszystkie sfery życia – wpływają na kształt struktury gospodarki, wymuszają przeobrażenia na rynku pracy oraz zmianę profilu usług publicznych. Do najważniejszych, z punktu widzenia rozwoju lokalnego, konsekwencji starzenia się społeczeństwa oraz depopulacji, można zaliczyć: wyludnianie się centrów miast i dekapitalizację substancji mieszkaniowej, włącznie z pojawianiem się pustostanów; ubożenie dochodów osobistych mieszkańców oraz dochodów miast przy jednoczesnej presji na wzrost wydatków publicznych na zapewnienie usług (głównie opiekuńczych i zdrowotnych) dla potrzeb rosnącej grupy osób starszych, a także konieczność utrzymania infrastruktury, często zbyt rozbudowanej w stosunku do malejącej liczby mieszkańców, oraz jej dostosowania do potrzeb zmieniającego się profilu użytkownika. Interwencja rewitalizacyjna, stanowiąca ważny element polityki rozwoju miasta, powinna uwzględniać wszystkie te aspekty.

Poszerzenie diagnozy o dodatkowe wskaźniki, których zadaniem było pokazanie dysfunkcji w rodzinach, umożliwiło uzyskanie pełniejszego obrazu, zarówno w kwestii poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, jak i zależności z innymi analizowanymi obligatoryjnie zjawiskami.

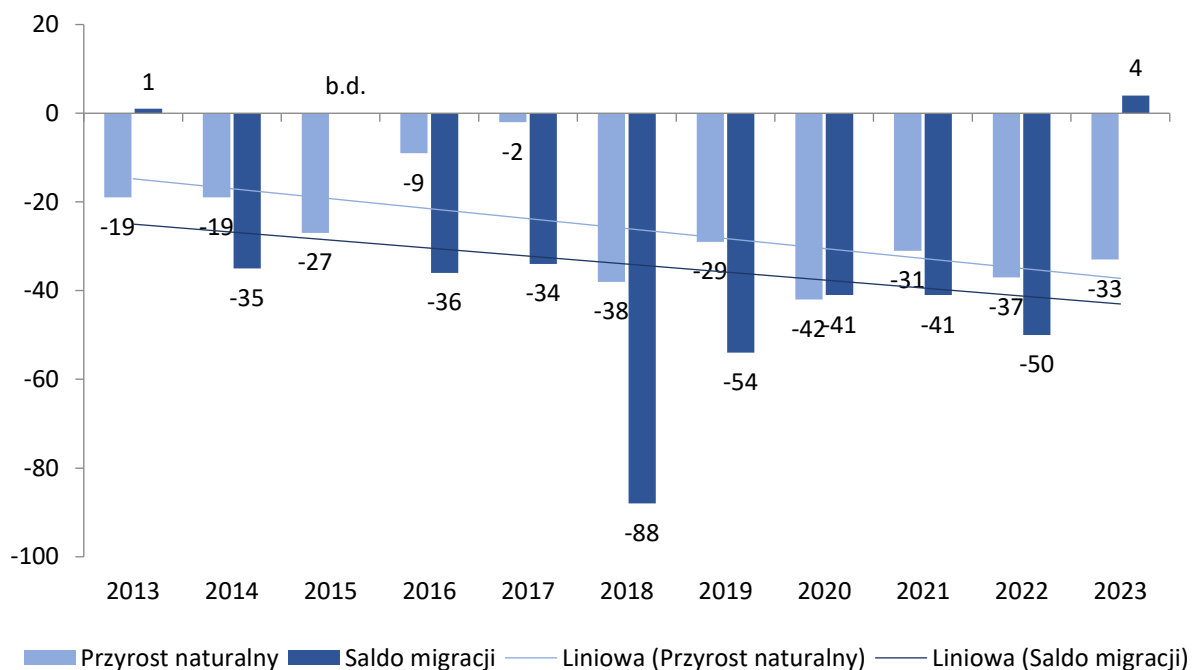
W efekcie, w ramach diagnozy zjawisk społecznych przeanalizowano 7 zjawisk: 1) sytuacja demograficzna, 2) ryzyko wykluczenia społecznego z powodu bezrobocia, 3) ryzyko wykluczenia społecznego z powodu ubóstwa, 4) zagrożenie bezpieczeństwa, 5) koncentracja osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności, 6) problemy edukacyjne, 7) uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym.

Jednostki referencyjne o największym natężeniu kryzysu wyznaczone zostały w oparciu o wskaźniki zbiorcze dla poszczególnych analizowanych zjawisk (rozdz. od II.1 do II.7) oraz wskaźnik syntetyczny dla całej sfery społecznej (rozdz. II.8). Jest to przejrzysty i obiektywny sposób identyfikowania obszarów gminy (jednostek referencyjnych) o największym nasileniu analizowanych zjawisk, który, co ważne, zapobiega jednocześnie nadreprezentacji poszczególnych wskaźników.

II.1 Sytuacja demograficzna

Wprowadzenie

Według danych GUS⁵ liczba mieszkańców Suchej Beskidzkiej w ciągu 10 lat (2013-2023) zmniejszyła się o 617 osób (6,5%). Jest to wynik ujemnego przyrostu naturalnego oraz procesów migracyjnych. W całym analizowanym okresie liczba zgonów przekraczała liczbę urodzeń, a w latach 2014-2022 dodatkowo odpływ mieszkańców był wyraźnie większy niż liczba nowych.

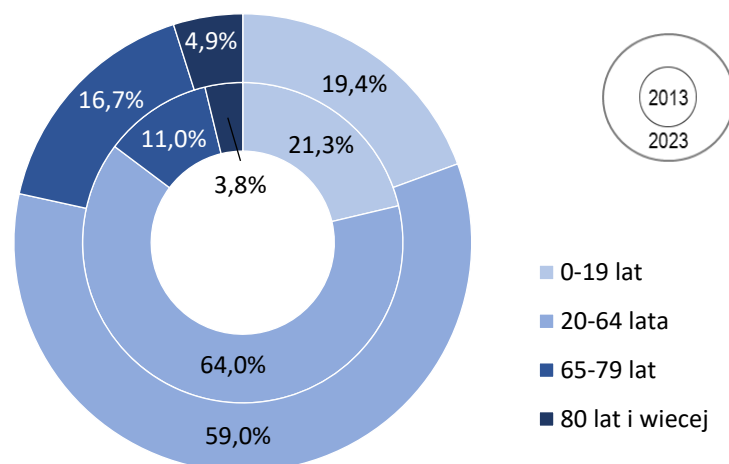
Wykres II. 1 Przyrost naturalny i saldo migracji w Suchej Beskidzkiej w latach 2013-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ruchy migracyjne przyczyniają się również do niekorzystnych zmian w strukturze wieku ludności – wyjeżdżają głównie osoby w wieku produkcyjnym, dlatego przy ujemnym saldzie migracji rośnie udział osób starszych. Proces starzenia się ludności pogłębiany jest niskim poziomem dzietności. W Suchej Beskidzkiej w ciągu dekady liczba urodzeń zmniejszyła się o 12%.

W efekcie w analizowanym okresie zmniejszyła się liczba mieszkańców miasta w wieku 0-19 lat (o 299 osób, co oznacza spadek o 14,8%) oraz w wieku 20-64 lata (-831 osób, tj. -13,7%). Przybyło natomiast 439 mieszkańców w wieku 65-79 lat (42,3%), a liczba mieszkańców w wieku 80 lat i więcej zwiększyła się o 74 osoby (20,6%). Zmianę struktury wiekowej mieszkańców Suchej Beskidzkiej przedstawiono na wykresie poniżej.

⁵ BDL GUS, kategoria: Ludność, grupy: Stan ludności; Migracje wewnętrzne i zewnętrzne; Urodzenia i zgoni [dostęp: 17.08.2024]

Wykres II. 2 Struktura wieku ludności Suchej Beskidzkiej w latach 2013 i 2023

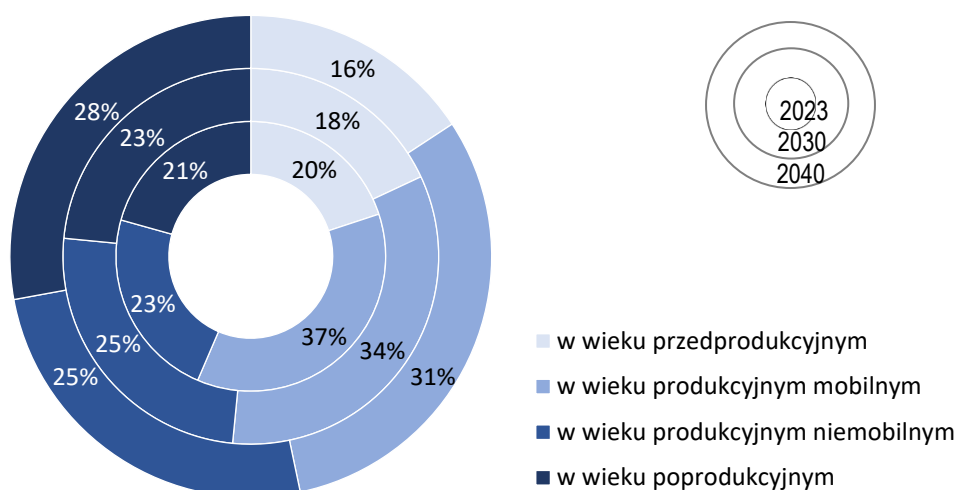
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Skutkiem tych zmian jest wzrost wskaźników obciążenia demograficznego. Według danych GUS⁶ liczba mieszkańców miasta w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym zwiększyła się w latach 2013-2023 z 29 do 43 osób, tj. o 47% (w powiecie suskim i w województwie małopolskim wzrost odpowiednio o 30 i 28%). Jeszcze wyższą dynamikę wzrostu odnotowuje współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi – liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 20-64 lata zwiększyła się w analizowanym okresie z 21 do 33, tj. o 60% (w powiecie i w regionie wzrost odpowiednio o 31 i 34%). Tempo niekorzystnych zmian demograficznych w Suchej Beskidzkiej jest zatem większe niż średnio w powiecie oraz regionie.

Według prognoz GUS⁷ w kolejnych latach ubytek ludności oraz proces jej starzenia się będą postępować. Liczba mieszkańców powiatu suskiego prognozowana na 2030 rok jest o 0,9 tys. osób mniejsza niż w 2023 r., a w następnych dwóch dziesięcioleciach zmniejszy się o kolejne 3,2 tys. oraz 4,2 tys. osób. Największy ubytek ludności przewidywany jest w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym mobilnym. Jednocześnie znacząco wzrośnie liczba i udział w populacji najstarszych mieszkańców. Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym prognozowany jest na poziomie +12,3% w 2030 r. w stosunku do 2023 r., a w następnych 10 latach o kolejne 14,2%. W 2050 r. co trzeci mieszkaniec powiatu suskiego będzie w wieku poprodukcyjnym.

⁶ BDL GUS, kategoria: Ludność, grupa: Stan ludności, podgrupa: Wskaźniki obciążenia demograficznego [dostęp: 17.08.2024]

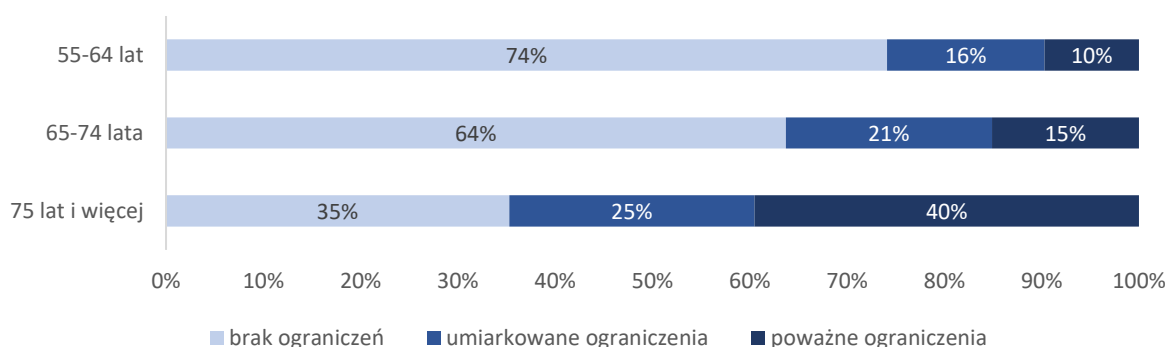
⁷ BDL GUS, kategoria: Ludność, grupa: Prognoza ludności na lata 2023-2060, podgrupa: Prognoza ludności wg płci i wybranych grup wieku na lata 2023-2060 (opracowana na bazie NSP 2021) [dostęp: 17.08.2024]

Wykres II. 3 Struktura wieku ludności powiatu suskiego w 2023 r. i prognoza na lata 2030 i 2040

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Jednocześnie, jak pokazują dane Eurostatu⁸ problemy z samodzielnym wykonywaniem codziennych czynności ma 26% osób w wieku 55-64 lata, w kolejnej dekadzie życia odsetek ten zwiększa się do 36%, a wśród osób w wieku 75 lat i więcej wynosi 65% (dla porównania – wskaźniki dla UE wynoszą odpowiednio: 35, 50 i 85%). Według danych GUS w 2023 r. w Suchoj Beskidzkiej mieszkało 725 osób w wieku 75 lat i więcej. Według szacunków Eurostatu oznacza to, że 470 z nich ma trudności z samodzielnym wykonywaniem codziennych czynności, w tym w przypadku 290 osób są to poważne ograniczenia⁹.

Wykres II. 4 Trudności w wykonywaniu czynności związanych z opieką osobistą lub prowadzeniem gospodarstwa domowego według wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu

Podsumowując, nie ulega wątpliwości, iż zarówno już obserwowane, jak i prognozowane zmiany w liczbie i strukturze ludności (które, co trzeba podkreślić, dotyczą nie tylko Suchoj Beskidzkiej, lecz mają znacznie szerszy wymiar) stanowią kluczowy kontekst planowania polityk publicznych, w tym w zakresie rewitalizacji.

⁸ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_ehis_tau/default/table?lang=en&category=hlth.hlth_state.hlt_h_fal [dostęp: 16.08.2024 r.]

⁹ Wśród osób w wieku 75 lat i więcej zgłaszających poważne ograniczenia w wykonywaniu codziennych czynności, 42% ma poważne trudności z wykonywaniem czynności domowych, a 16% z czynnościami domowymi i z higieną osobistą, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_ehis_tadle/default/table?lang=en&category=hlth.hlth_state.hlt_h_fal [dostęp: 16.08.2024 r.]

Analiza wskaźnikowa

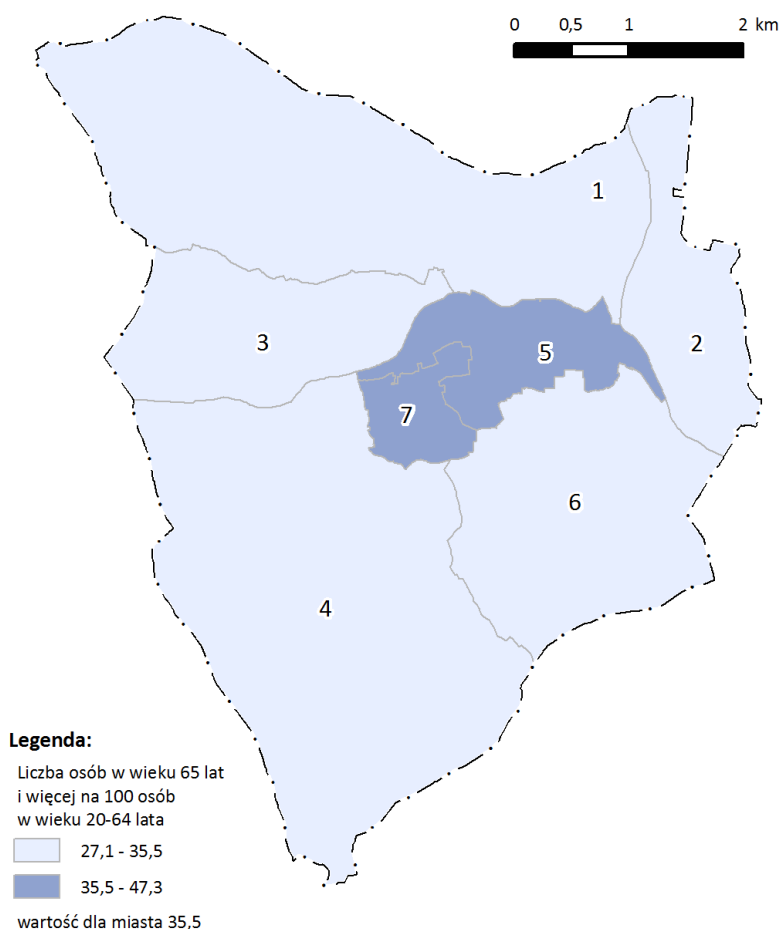
Z uwagi na brak danych geokodowanych, które pokazałyby zmianę liczby ludności w układzie jednostek referencyjnych (depopulację), w celu zdiagnozowania zróżnicowania sytuacji demograficznej Suchoj Beskidzkiej (w zakresie starzenia się populacji) posłużono się współczynnikiem obciążenia demograficznego osobami starszymi¹⁰ i przeanalizowano, w układzie przyjętych jednostek:

- liczbę osób w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku 20-64 lata.

Kontekstowo przeanalizowano również:

- liczbę osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2023 r. (tj. współczynnik obciążenia demograficznego ludnością w wieku poprodukcyjnym¹¹),
- współczynnik podwójnego starzenia (udział osób w wieku 80 lat i więcej wśród osób w wieku 65 lat i więcej¹²).

Na rysunku poniżej przedstawiono koncentrację zjawiska w analizowanym zakresie.

Rys. II. 1 Liczba osób w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku 20-64 lata w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne

¹⁰ <https://stat.gov.pl/metainformacje/sloownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/4668.pojecie.html>

¹¹ <https://stat.gov.pl/metainformacje/sloownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/4558.pojecie.html>

¹² https://warszawa.stat.gov.pl/download/gfx/warszawa/pl/defaultaktualnosci/1486/63/1/1/proces_starzenia_ludnosc.pdf

W 2023 r. w Suchej Beskidzkiej na 100 osób w wieku 20-64 lata przypadało średnio 35,5 osób w wieku 65 lat i więcej. Wyższe od średniej dla miasta wartości współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi odnotowano w dwóch jednostkach: nr 5 (47,3) i 7 (45,3). W pozostałych jednostkach wartości współczynnika wynosiły od 30,8 (jednostka nr 3) do 27,1 (jednostka nr 1).

W jednostkach z najwyższymi wartościami współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi odnotowano również wyższe od średniej dla miasta wartości współczynnika obciążenia demograficznego ludnością w wieku poprodukcyjnym. W 2023 r. w Suchej Beskidzkiej średnio na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 42,3 osoby w wieku poprodukcyjnym. W jednostkach 5. i 7. były to odpowiednio 54,0 i 53,5 osoby. W pozostałych jednostkach wartości współczynnika wynosiły od 37,3 (jednostki nr 2 i 3) do 32,8 (jednostka nr 1).

Powyższe dane wskazują na starzenie się populacji największych osiedli mieszkaniowych w Suchej Beskidzkiej, tj. osiedla Na Stawach w jednostce nr 5 oraz osiedla Beskidzkiego w jednostce nr 7, w której odnotowano również najwyższą wartość współczynnika podwójnego starzenia. W jednostce tej co trzecia osoba (32,3%) w wieku 65 lat i więcej ukończyła 80. rok życia. W jednostce nr 5 osoby w wieku 80 lat i więcej stanowią 1/5 (20,1%) populacji osób w wieku 65 lat i więcej, przy średniej dla gminy 21,5%.

Podsumowanie

Ze względu na silną korelację między współczynnikami obciążenia demograficznego, jednostki o największym nasileniu zjawiska starzenia się społeczeństwa zidentyfikowano w oparciu o jeden wybrany wskaźnik, w sposób reprezentatywny identyfikujący koncentrację problemu, tj. współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi.

Za tereny w najtrudniejszej sytuacji pod względem zjawisk demograficznych (niekorzystnych zmian w strukturze wieku ludności) uznano jednostki, w których stwierdzono wartości wyższe od średniej dla miasta dla wskaźnika:

- **liczba osób w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku 20-64 lata.**

Tak określone kryterium spełniają dwie jednostki: nr 5 i nr 7.

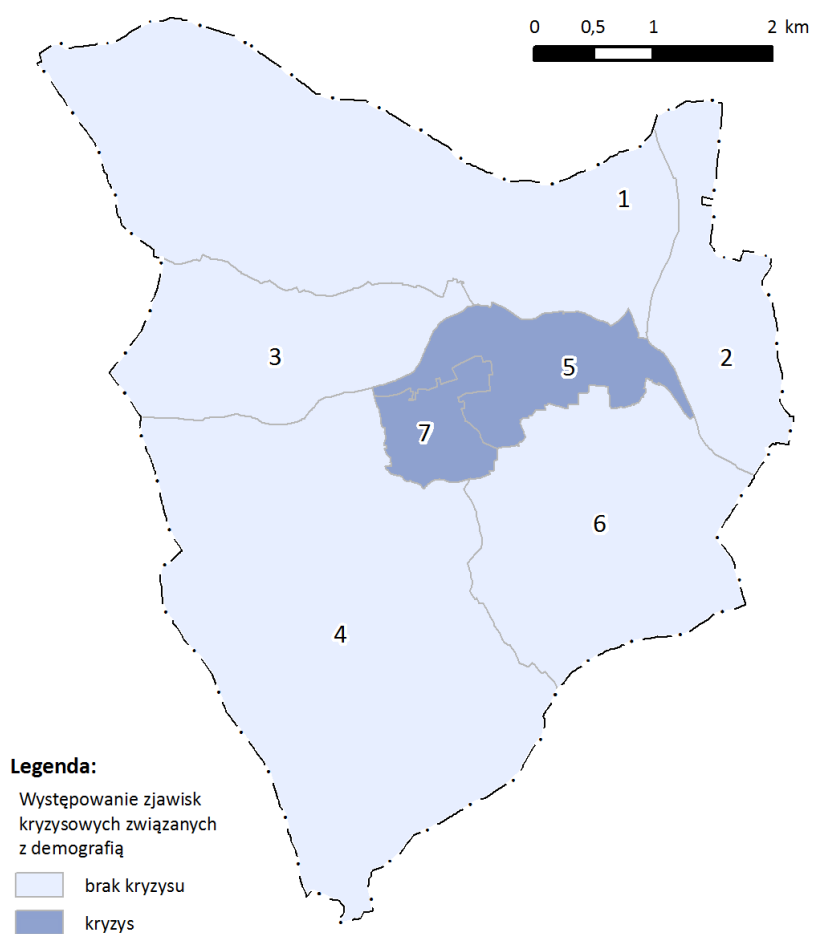
Nr jedn. ref.	Liczba osób w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku 20-64 lata	Natężenie zjawisk kryzysowych w zakresie sytuacji demograficznej (wskaźnik = 1)
1		
2		
3		
4		
5	X	X
6		
7	X	X

Tab. II. 1 Koncentracja osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności¹³

Źródło: opracowanie własne

¹³ Znakiem „X” oznaczono wartości gorsze od średniej dla gminy.

Przestrzenny rozkład natężenia zjawisk przedstawia rysunek poniżej.

Rys. II. 2 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie demografii (starzenie się populacji)

Źródło: opracowanie własne

II.2 Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu bezrobocia

Wprowadzenie

Według danych GUS¹⁴ stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie suskim w ostatnich 10 latach wykazywała tendencję spadkową, z wyjątkiem 2020 r., w którym odnotowano wzrost wskaźnika o 15 p.p. w stosunku do roku 2019. Mimo stanu pandemii w latach 2021 i 2022 nastąpił powrót do tendencji spadkowej, po czym w 2023 r. ponownie odnotowano wzrost wskaźnika – o 0,4 p.p. rok do roku. W efekcie stopa bezrobocia w powiecie suskim wyniosła w 2023 r. 4,7 (w regionie 4,2).

Na koniec 2023 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Suchej Beskidzkiej zarejestrowanych było 197 bezrobotnych mieszkańców miasta, co stanowi 3,8% osób w wieku produkcyjnym. To więcej niż średnio w powiecie (2,9%) i województwie (3,0%). Dynamika spadku wartości wskaźnika w Suchej Beskidzkiej, powiecie i regionie jest jednak zbliżona. W 2013 r. udział ten wynosił w mieście 8,5%, a zatem w ciągu 10 lat zmniejszył się o 4,6 p.p. Podobny spadek odnotowano w powiecie (-4,7 p.p.) oraz w regionie (-4,8 p.p.).

W analizowanym okresie zmieniła się struktura zarejestrowanych bezrobotnych: zmniejszył się udział osób bezrobotnych do 25. roku życia (miasto: -8,6 p.p., powiat: -5,4 p.p., region: -8,1 p.p.) oraz udział długotrwale bezrobotnych (miasto: -7,9 p.p., powiat: -14,1 p.p., region: -5,8 p.p.); zwiększył się natomiast odsetek osób bezrobotnych powyżej 50. roku życia (miasto: +3,4 p.p., powiat: +1,8 p.p., region: +4,6 p.p.).

Mimo tych zmian, w 2023 r. długotrwale bezrobotni nadal stanowili zdecydowanie najliczniejszą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Suchej Beskidzkiej (40,1%). Według danych PUP więcej było też bezrobotnych do 30. roku życia (29,9%) niż w wieku 50 lat i więcej (22,3%). Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowili 29,4%, bez doświadczenia zawodowego – 23,4%, z wykształceniem gimnazjalnym i niższym – 22,8%. 9,6% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia, a kobiety, które nie wróciły do pracy po urodzeniu dziecka – 9,1%.

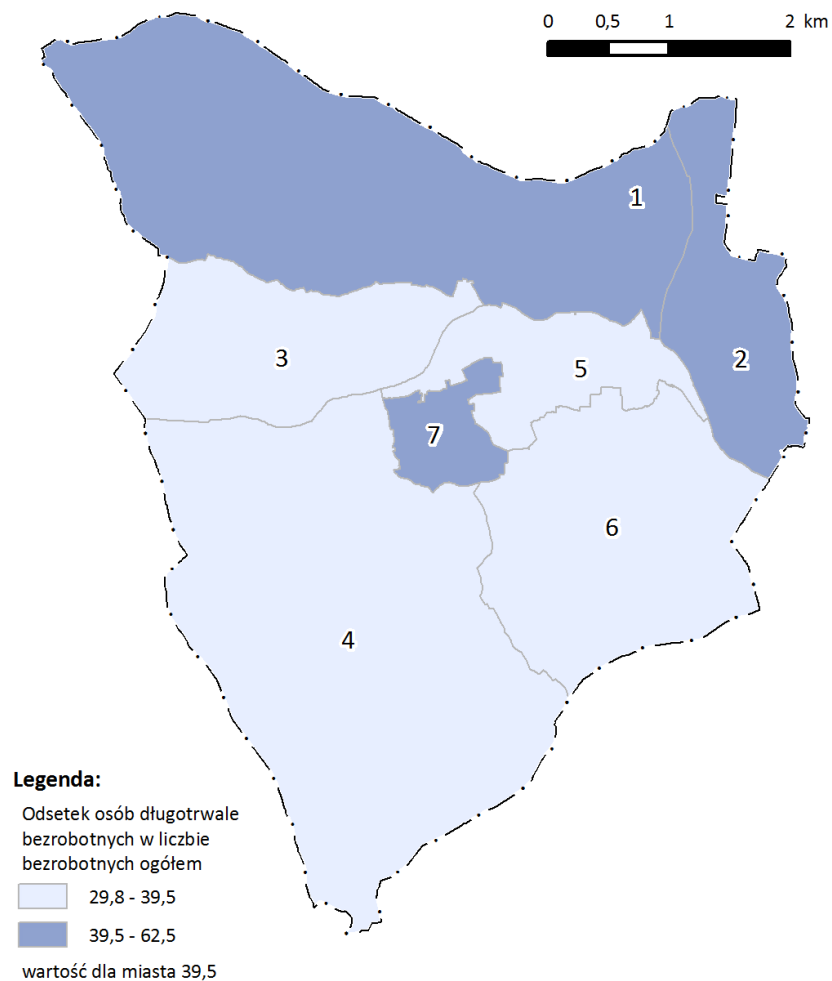
Analiza wskaźnikowa

Przy niskiej stopie bezrobocia, problemem jest zwłaszcza bezrobocie długotrwale, stanowiące istotny czynnik wykluczenia społecznego. W celu zdiagnozowania wewnątrzgminnego zróżnicowania zjawiska bezrobocia przeanalizowano w układzie przyjętych jednostek referencyjnych następujące wskaźniki:

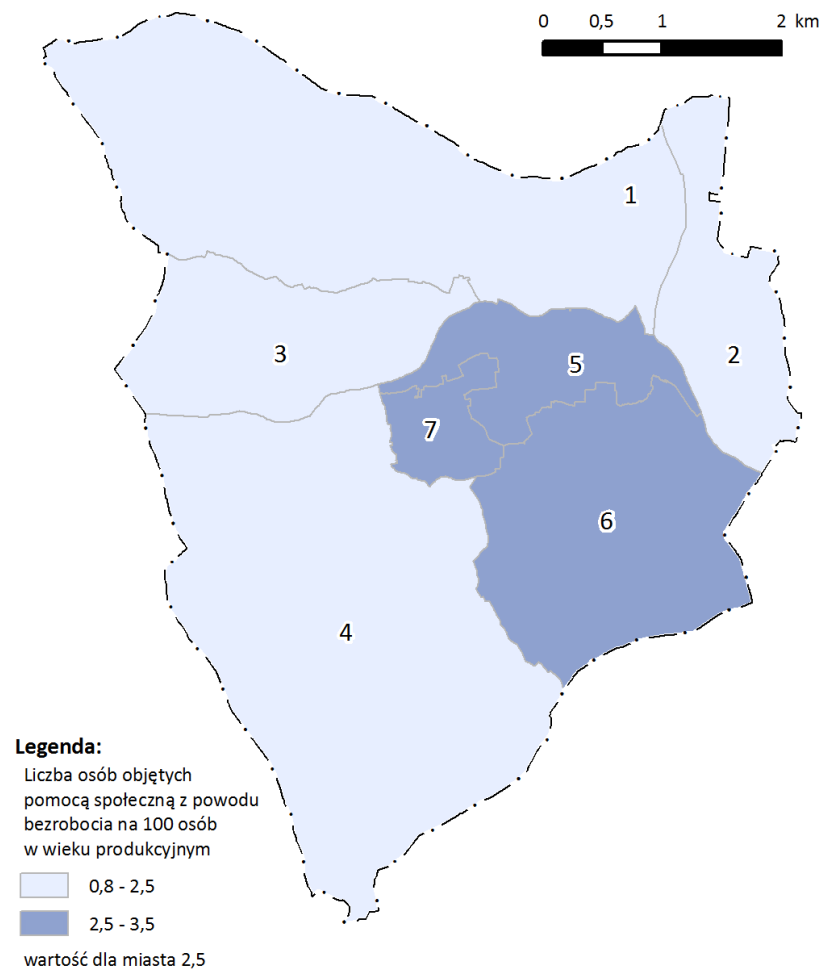
- odsetek osób długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem w 2023 r.,
- liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2023 r.

Na rysunkach poniżej przedstawiono koncentrację zjawisk w analizowanym zakresie.

¹⁴ BDL GUS, kategoria: Rynek pracy, grupa: Bezrobocie rejestrowane, podgrupa: Bezrobotni zarejestrowani według gmin (dane półroczne); kategoria: Ludność, grupa: Stan ludności, podgrupa: Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci [dostęp: 17.08.2024].

Rys. II. 3 Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem w 2023 r.
Źródło: opracowanie własne

Rys. II. 4 Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2023 r.
Źródło: opracowanie własne

Na 7 jednostek referencyjnych, wartości wskaźników gorsze od średniej dla gminy odnotowano:

- w zakresie odsetka osób długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem – w trzech jednostkach,
- w zakresie liczby osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym – w trzech jednostkach.

Według danych geokodowanych¹⁵ w 2023 r. wśród zarejestrowanych bezrobotnych z Suchej Beskidzkiej osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 39,5%. Najwyższe udziały długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem odnotowano w jednostkach nr: 2 (62,5%), 7 (48,2%) i 1 (40,0%). W pozostałych jednostkach wartości wskaźnika były poniżej średniej dla miasta – od 39,1% w jednostce nr 5 do 29,9% w jednostce nr 3.

Przy analizach z wykorzystaniem wskaźników przeliczanych na liczbę mieszkańców warto też mieć na uwadze rzeczywistą skalę zjawiska mierzoną w wartościach bezwzględnych; w tym przypadku – liczbę osób bezrobotnych w poszczególnych jednostkach. W 2023 roku najwięcej bezrobotnych mieszkało w jednostce nr 5 (46 osób), najmniej w jednostce nr 2 (8 osób).

Wskaźnikiem obrazującym utrwalony stan pozostawiania poza rynkiem pracy jest również liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia. W 2023 r. pomoc taką otrzymywało 124 mieszkańców miasta, najwięcej w jednostce 5. (45 osób). W przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym średnia wartość wskaźnika dla miasta wyniosła 2,5. Najwyższe wartości wskaźnika odnotowano w jednostkach: 5. (3,5) oraz 6. (3,0) i 7 (2,5). W pozostałych jednostkach wartości wynosiły między 1,9 a 0,9.

Podsumowanie

Jednostki o największym nasileniu problemów w zakresie bezrobocia wyznaczono na podstawie wartości wskaźnika zbiorczego. **Za tereny w najtrudniejszej sytuacji uznano jednostki, w których odnotowano wartości wyższe od średniej dla miasta dla wskaźników:**

- **odsetek osób długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem**
- lub
- **liczby osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym.**

Oba te wskaźniki wskazują na utrwalony charakter problemu, z ryzykiem dziedziczenia bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej. Jednocześnie aktywizacja osób od lat niepracujących jest wyjątkowo trudnym wyzwaniem, wymagającym często ponadstandardowych rozwiązań, możliwych w ramach interwencji rewitalizacyjnej.

Tak określone kryterium spełnia pięć jednostek: nr 1, nr 2, nr 5, nr 6 i nr 7.

Poniżej przedstawiono budowę wskaźnika zbiorczego obrazującego koncentrację niekorzystnych zjawisk w zakresie bezrobocia.

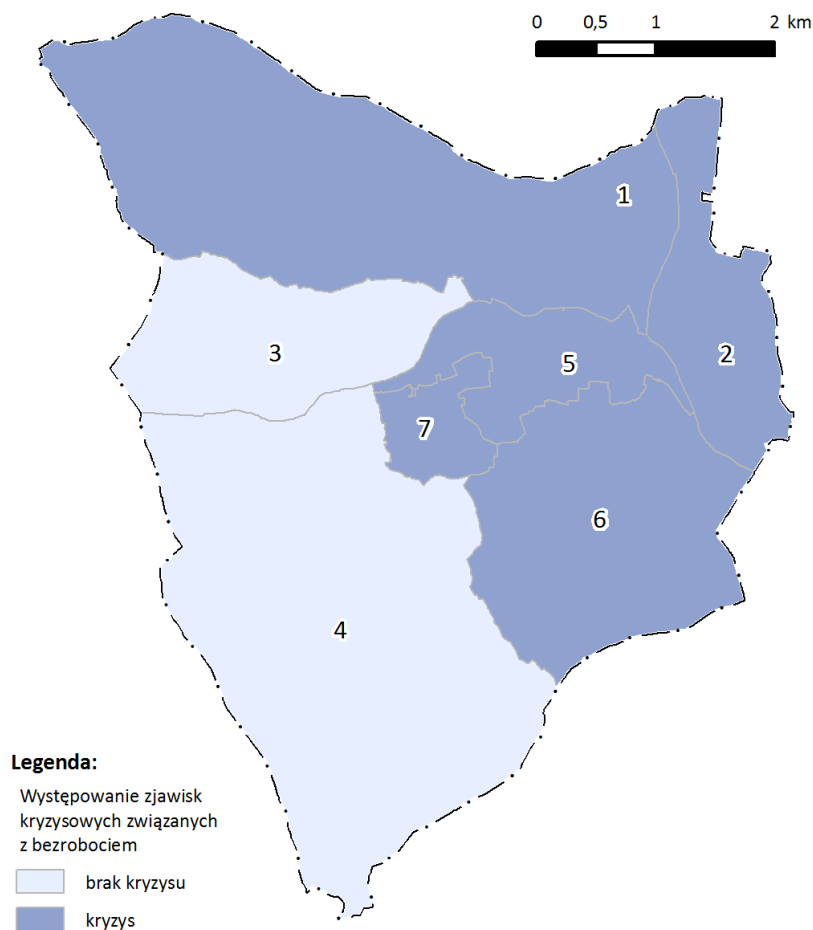
¹⁵ Dane geokodowane na podstawie danych przekazanych przez PUP. Różnica w stosunku do danych BDL GUS wynika z braku możliwości geokodowania danych dotyczących 2 osób długotrwale bezrobotnych.

Nr jedn. ref.	Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem	Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym	Wartość wskaźnika zbiorczego w zakresie bezrobocia (max. 2)	Natężenie zjawisk kryzysowych w zakresie bezrobocia (wskaźnik zbiorczy ≥ 1)
1	X		1	X
2	X		1	X
3			0	
4			0	
5		X	1	X
6		X	1	X
7	X	X	2	X

Tab. II. 2 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie bezrobocia – wskaźnik zbiorczy¹⁶

Źródło: opracowanie własne

Przestrzenny rozkład natężenia zjawisk przedstawia rysunek poniżej.

Rys. II. 5 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie bezrobocia

Źródło: opracowanie własne

¹⁶ Znakiem „X” oznaczono wartości gorsze od średniej dla gminy.

II.3 Ryzyko wykluczenia społecznego z powodu ubóstwa

Wprowadzenie

W ostatnich latach w Suchej Beskidzkiej (podobnie jak w powiecie, regionie i całym kraju) obserwowano spadek liczby osób objętych pomocą społeczną. W 2015 r. pomocą społeczną objętych było 198 rodzin i 558 osób w tych rodzinach¹⁷. W 2019 r. było to 158 rodzin i 365 osób w tych rodzinach, a w roku 2023: 144 rodziny i 299 osób w tych rodzinach¹⁸. Oznacza to, że w latach 2015, 2019 i 2023 z pomocy społecznej korzystało odpowiednio: 5,9%, 4,0% i 3,4% mieszkańców miasta¹⁹.

Analiza przyczyn udzielania świadczeń z pomocy społecznej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Suchej Beskidzkiej wskazuje, iż rodziny w najtrudniejszej sytuacji finansowej to w znacznej mierze rodziny dotknięte problemem niezdolności do pracy zarobkowej z uwagi na stan zdrowia osób dorosłych prowadzących gospodarstwo domowe (długotrwała lub ciężka choroba – 63% i/lub niepełnosprawność – 48%). Jest to zależność od lat obserwowana i opisywana w raportach GUS na temat ubóstwa w Polsce²⁰. Na kolejnych miejscach wśród przyczyn udzielenia pomocy w 2023 roku znalazły się: ubóstwo (56%), potrzeba ochrony macierzyństwa (44%), bezrobocie (43%), alkoholizm (17%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (15%), przemoc w rodzinie (8%), bezdomność (4%), trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (3%)²¹.

Analiza wskaźnikowa

W celu zdiagnozowania wewnątrzgminnego zróżnicowania zjawiska ubóstwa przeanalizowano w układzie przyjętych jednostek referencyjnych następujące wskaźniki:

- liczba osób objętych pomocą społeczną na 100 mieszkańców,
- odsetek osób objętych pomocą społeczną z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną.
- odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną,

Na rysunkach poniżej przedstawiono koncentrację zjawisk w zakresie ubóstwa.

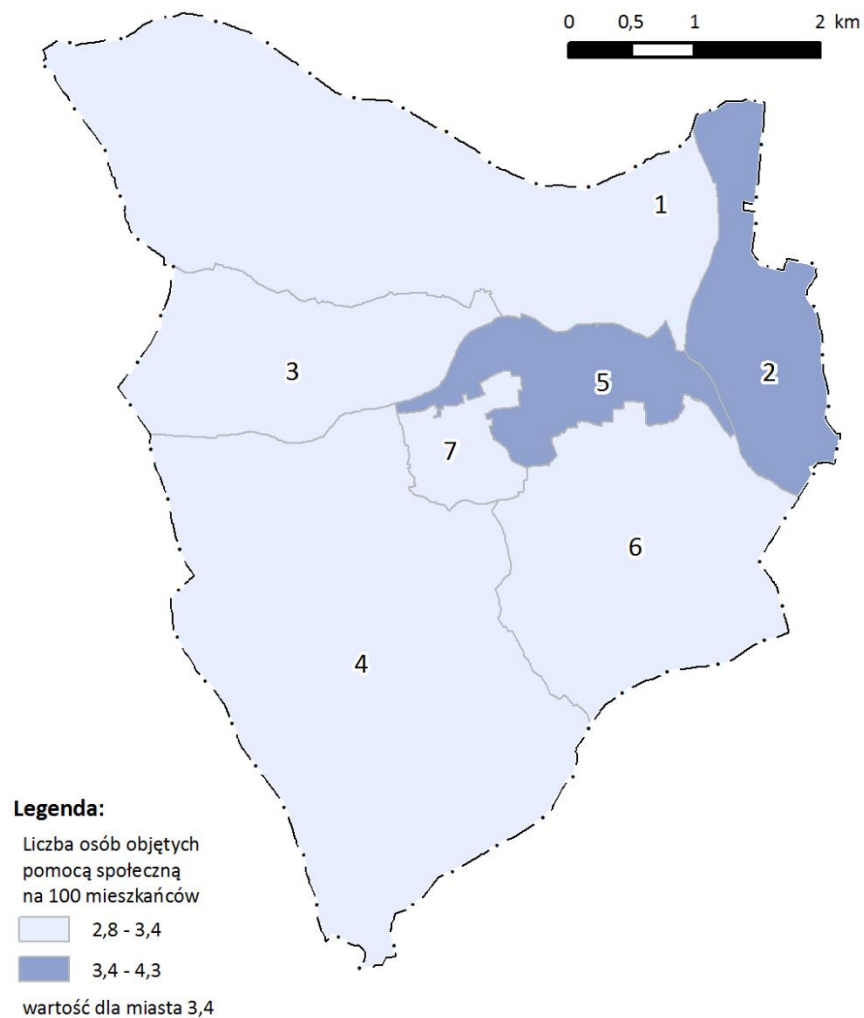
¹⁷ Dane za 2015 r. według diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, stanowiącej załącznik nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Sucha Beskidzka na lata 2015-2025.

¹⁸ Dane za lata 2019 i 2023 według MRIPS-03 Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach (rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną).

¹⁹ Odnoszono do liczby ludności według BDL GUS.

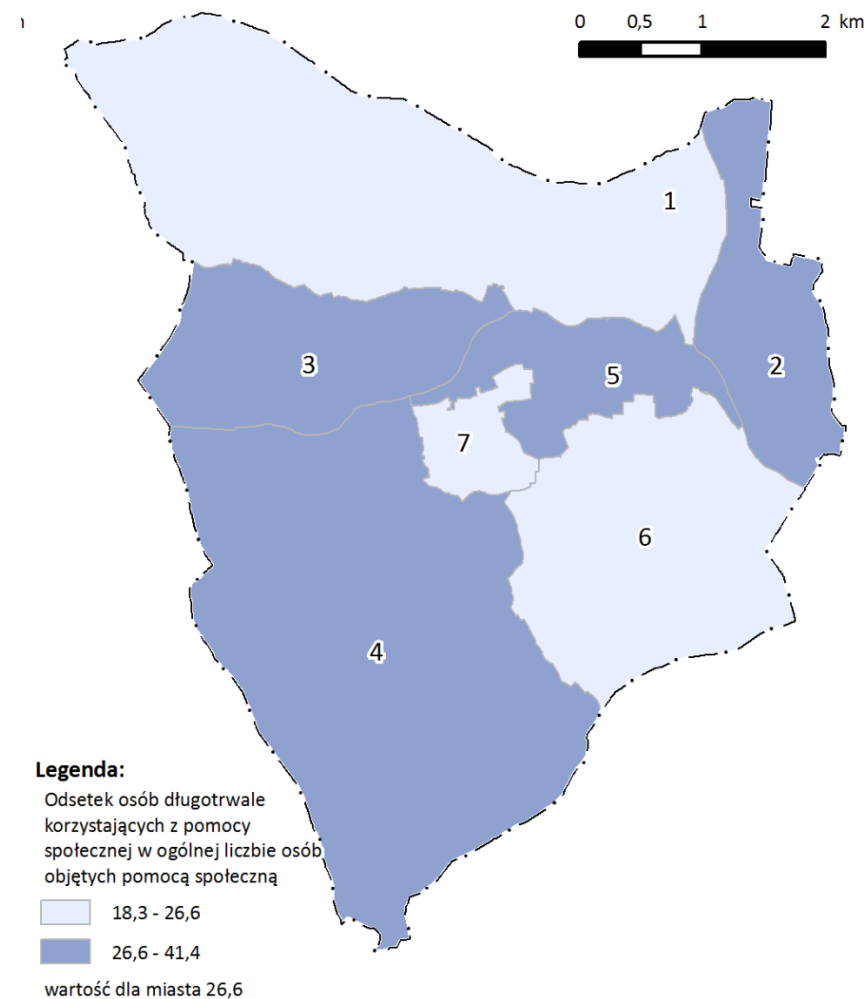
²⁰ W 2020 r. wartość stopy ubóstwa skrajnego wśród osób z gospodarstw z co najmniej jedną osobą z niepełnosprawnością wyniosła prawie 8%, podczas gdy w gospodarstwach bez osób z niepełnosprawnością wynosiła ona niecałe 5%. Dla ubóstwa relatywnego wartości te wynosiły odpowiednio 17 i 11%, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2019-i-2020,1,10.html> [dostęp: 18.07.2024].

²¹ Dane według MRIPS-03 Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach. Jedna osoba może mieć przyznaną pomoc z kilku przyczyn (np. niepełnosprawność i ubóstwo), dlatego wskaźniki odnoszące się do przyczyn udzielania pomocy nie sumują się do 100%.

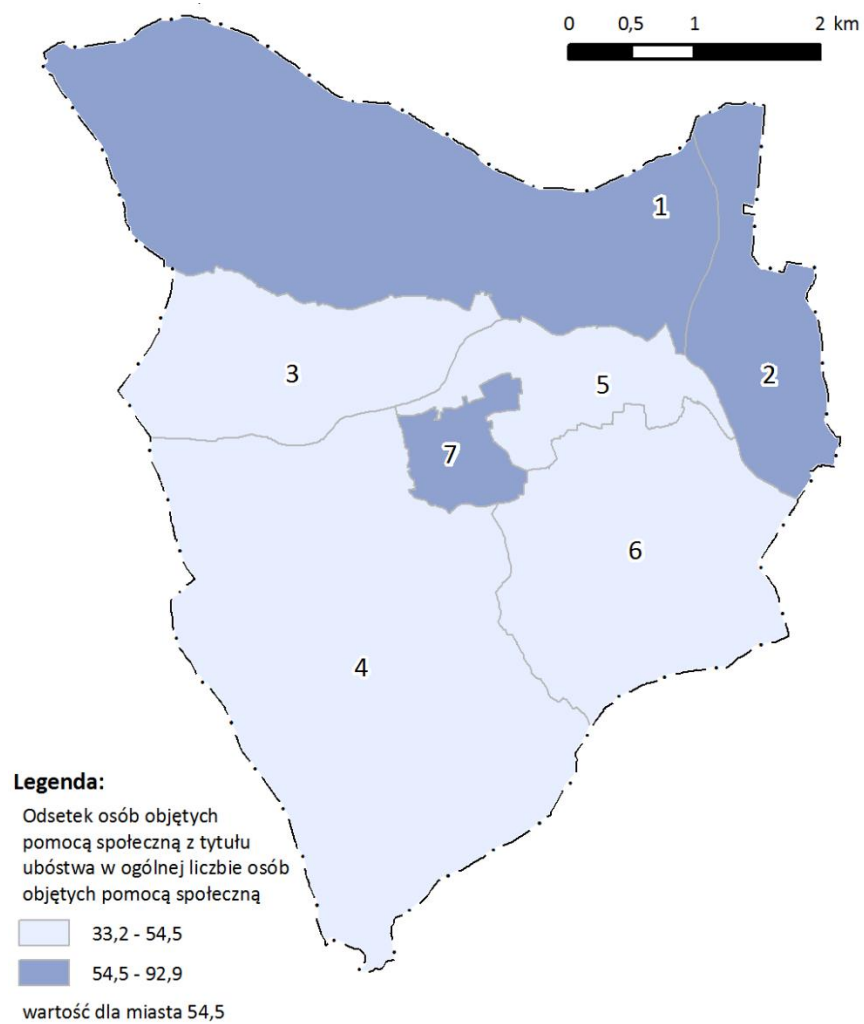
Rys. II. 6 Liczba osób objętych pomocą społeczną na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne

Rys. II. 7 Odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne

Rys. II. 8 Odsetek osób objętych pomocą społeczną z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne

Na 7 jednostek referencyjnych, wartości wskaźników gorsze od średniej dla gminy odnotowano:

- w zakresie liczby osób, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej na 100 mieszkańców – w dwóch jednostkach,
- w zakresie odsetka osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną – w czterech jednostkach,
- w zakresie odsetka osób objętych pomocą społeczną z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną – w trzech jednostkach.

W 2023 r. pomocą społeczną w Suchej Beskidzkiej objętych było 290 osób²². Zdecydowanie najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej mieszkało w jednostce nr 5 (101 osób), najmniej – w jednostkach nr 2 i 3 (odpowiednio 14 i 18 osób). Liczby te (wartości bezwzględne) stanowią istotny kontekst analiz porównawczych prowadzonych przy pomocy wskaźników przeliczanych na liczbę mieszkańców, pokazują bowiem rzeczywistą skalę problemu.

W przeliczeniu na 100 mieszkańców Suchej Beskidzkiej średnia liczba osób objętych pomocą społeczną wyniosła 3,4. Wartości wyższe niż średnia dla miasta odnotowano w jednostkach nr 5 i 2 (odpowiednio 4,2 i 3,9 osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców). W pozostałych jednostkach wartość wskaźnika kształtowała się na poziomie od 3,3 (jednostka nr 3) do 2,8 (jednostka nr 6).

Na utrwalony charakter problemu wskazuje długotrwałe korzystanie z pomocy społecznej. Najwięcej osób długotrwale objętych wsparciem mieszkało w jednostce nr 5 (27 osób), najmniej – w jednostce nr 2 (5 osób). Do porównania poszczególnych jednostek posłużono się wskaźnikiem udziału osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną. Najwyższy odsetek odnotowano w jednostce nr 4 (41,4%). Ponadprzeciętną wartość wskaźnika odnotowano także w jednostkach nr 2 (35,7%), nr 3 (28,2%) i nr 5 (26,7%). W pozostałych jednostkach wartości nie przekraczały średniej dla miasta (wynoszącej 26,6%) i wahały się od 21,4 do 18,3%.

Wsparcie z pomocy społecznej z powodu ubóstwa otrzymywało w 2023 roku 158 mieszkańców w Suchej Beskidzkiej. Najwięcej z nich (54 osoby) mieszkało w jednostce nr 5, najmniej (6 osób) w jednostce nr 3. Jednostką ze zdecydowanie najwyższym odsetkiem osób objętych pomocą społeczną z tytułu ubóstwa była jednostka nr 2 (92,9%). Wartość wskaźnika powyżej średniej dla miasta (54,5%) odnotowano jeszcze w dwóch jednostkach: 1. (59,5%) i 7. (54,8%). W pozostałych jednostkach wartość wskaźnika wynosiła od 53,5% (jednostka nr 5) do 33,3% (jednostka nr 3).

Analiza dotycząca ubóstwa pokazuje na istotny aspekt dotyczący wnioskowania o koncentracji badanych zjawisk. W wyniku analiz przeprowadzanych w oparciu o wskaźniki przeliczane na liczbę ludności, niejednokrotnie jako kryzysowe identyfikowane są obszary, w których, ze względu na niewielką populację, analizowane zjawisko w skali gminy stanowi problem o ograniczonym zakresie.

²² Dane geokodowane na podstawie danych przekazanych przez MOPS. Różnica w stosunku do danych według MRiPS-03 Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach wynika z braku możliwości geokodowania danych dotyczących 9 osób bezrobotnych.

Podsumowanie

Jednostki o największym nasileniu problemów w zakresie ubóstwa wyznaczono na podstawie wartości wskaźnika zbiorczego. **Za tereny w najtrudniejszej sytuacji uznano jednostki, w których odnotowano wartości wyższe od średniej dla gminy dla co najmniej 2 z 3 analizowanych wskaźników:**

- **liczba osób objętych pomocą społeczną na 100 mieszkańców,**
- **odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną,**
- **odsetek osób objętych pomocą społeczną z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną.**

Tak określone kryterium spełniają dwie jednostki: nr 2 i nr 5.

Poniżej przedstawiono budowę wskaźnika zbiorczego obrazującego koncentrację niekorzystnych zjawisk w zakresie ubóstwa.

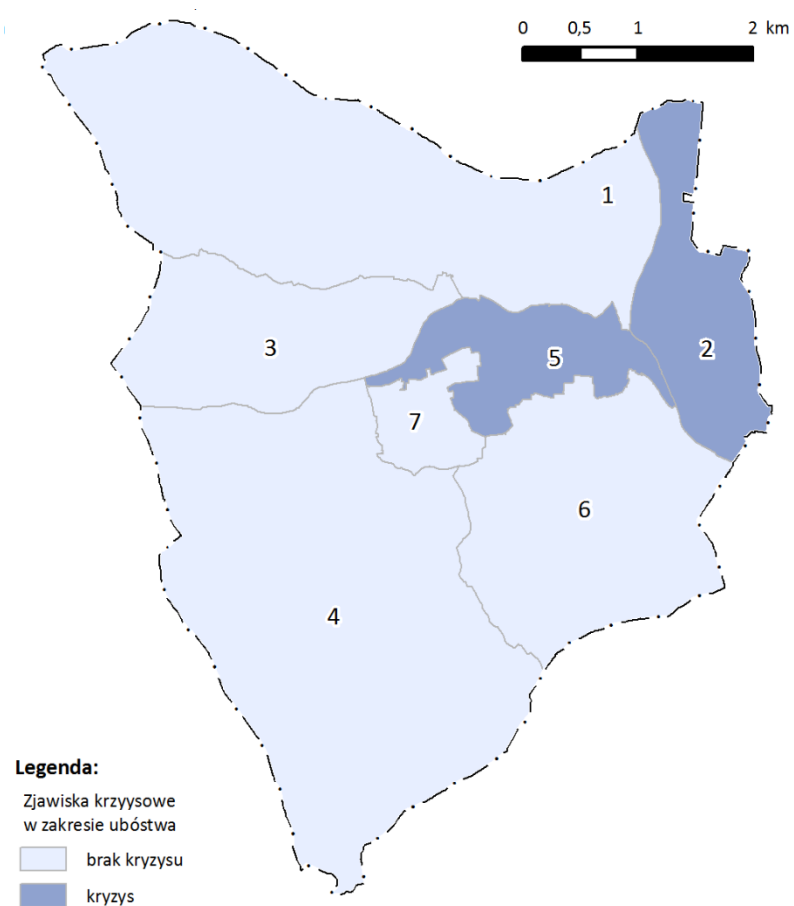
Nr jedn. ref.	Liczba osób, objętych pomocą społeczną na 100 mieszkańców	Odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną	Odsetek osób objętych pomocą społeczną z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną	Wartość wskaźnika zbiorczego w zakresie ubóstwa (max. 3)	Natężenie zjawisk kryzysowych w zakresie ubóstwa (wskaźnik zbiorczy ≥ 2)
1			X	1	
2	X	X	X	3	X
3		X		1	
4		X		1	
5	X	X		2	X
6				0	
7			X	1	

Tab. II. 3 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie ubóstwa – wskaźnik zbiorczy²³

Źródło: opracowanie własne

Przestrzenny rozkład natężenia zjawisk przedstawia rysunek poniżej.

²³ Znakiem „X” oznaczono wartości gorsze od średniej dla gminy.

Rys. II. 9 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie ubóstwa

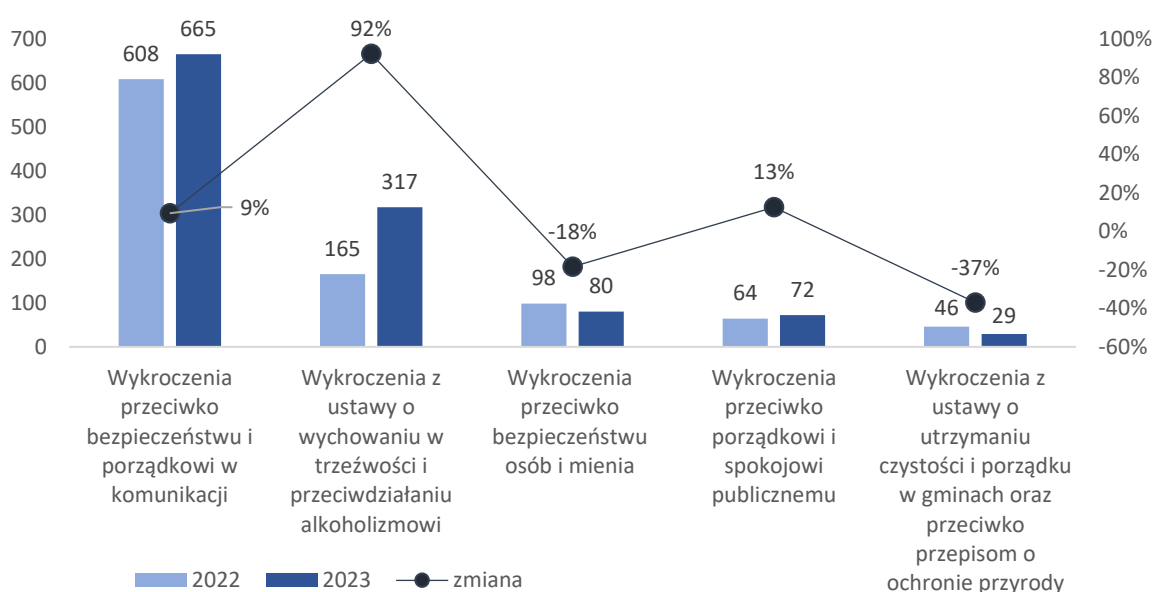
Źródło: opracowanie własne

II.4 Zagrożenie bezpieczeństwa

Wprowadzenie

Jednym z negatywnych zjawisk społecznych podlegających analizie w ramach diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji jest przestępczość.

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Suchej Beskidzkiej liczba interwencji na terenie miasta w 2023 r. zmniejszyła się w porównaniu do 2022 r. o 52% (6934 vs. 3359), podobnie jak liczba interwencji domowych (500 vs. 252). Najwięcej wykroczeń dotyczyło naruszenia bezpieczeństwa i porządku w komunikacji. Na drugim miejscu znalazły się wykroczenia z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, których liczba rok do roku wzrosła blisko dwukrotnie.

Wykres II. 5 Wykroczenia według danych Komendy Powiatowej Policji w Suchej Beskidzkiej w 2023 r.

Z uwagi na brak danych geokodowanych z Policji, diagnozę w zakresie niekorzystnych zjawisk dotyczących bezpieczeństwa przeprowadzono w oparciu o wskaźniki, których zadaniem było pokazanie dysfunkcji w rodzinach, generujących często większe poczucie niepewności oraz wywołujących groźniejsze w skutkach konsekwencje niż zagrożenia zewnętrzne.

Za punkt wyjścia przyjęto analizę problemów alkoholowych. Ze względu na to, że alkoholizm jest problemem bardzo wrażliwym, nie zawsze jest on ujawniany, a jego rzeczywista skala jest trudna do zidentyfikowania. Z badania EZOP II²⁴ wynika, że nadużywanie alkoholu dotyczy 7,1% populacji osób w wieku 18 lat i więcej, a 1,9% jest uzależnionych od alkoholu²⁵. Jeśliby przyjąć te założenia można stwierdzić, że statystycznie problem nadużywania alkoholu może

²⁴ EZOP II (EZOP – Epidemiologia Zaburzeń i dostępności Psychiatrycznej Opieki zdrowotnej) to kompleksowe badanie stanu zdrowia psychicznego społeczeństwa i jego uwarunkowań. Koordynatorem badania jest Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie. Badanie realizowane w latach 2018-2020 (2021) na reprezentatywnej losowej próbie (N=15 000) całej populacji Polski (badania terenowe i dane z lat 2018-2019), Badanie EZOP II [dostęp 18.08.2024 r.]

²⁵ Wśród dzieci i młodzieży w wieku 7-17 lat zaburzenia alkoholowe dotyczą 2,5% populacji, https://ezop.edu.pl/wp-content/uploads/2021/12/EZOPII_Uzywanie-substancji.pdf [dostęp 18.08.2024 r.]

dotyczyć ponad 500 dorosłych mieszkańców Suchej Beskidzkiej (nie licząc członków rodzin tych osób), w tym około 140 osób może być uzależnionych od alkoholu. W 2023 r. pomocą społeczną z powodu alkoholizmu objętych było 29 rodzin (tj. o 7 rodzin więcej niż w roku 2019²⁶. Do Miejskiej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wpłynęło w 2023 r. 25 wniosków o skierowanie na przymusowe leczenie odwykowe.

Poważną dysfunkcją rodziny, często związaną z współwystępowaniem problemów alkoholowych jest przemoc. Ogólnopolskie statystyki dotyczące działań podejmowanych przez policję w ramach procedury Niebieskiej karty²⁷ wskazują, że w latach 2013-2019 liczba osób stosujących przemoc domową wzrosła o 22%, po czym, w latach pandemii, odnotowano spadek o 17%, a w 2023 r. ponowny wzrost o 1% (rok do roku). Mimo spadku odsetka osób stosujących przemoc w rodzinie pod wpływem alkoholu (z 61% w 2013 do 48% w 2023 r.), nadal jest to znacząca grupa. Podobnie jak w przypadku alkoholizmu rzeczywista skala zjawiska przemocy w rodzinie jest trudna do rozpoznania. Z danych Zespołu Interdyscyplinarnego Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Suchej Beskidzkiej wynika, że w 2023 r. procedurą Niebieskiej karty objętych było 27 rodzin. Pomoc społeczną otrzymywało z tego tytułu 5 rodzin.

Uzależnienia często związane są z życiową niezaradnością, w tym problemami natury opiekuńczo-wychowawczej czy brakiem umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego. W 2023 r. świadczenia na podstawie ustawy o pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego przyznano 10 rodzinom (w 2019 r. było to 14 rodzin).²⁸

Analiza wskaźnikowa

W celu zdiagnozowania wewnątrzgminnego zróżnicowania poziomu przestępczości oraz innych zjawisk mających wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, przeanalizowano w układzie przyjętych jednostek referencyjnych następujące wskaźniki:

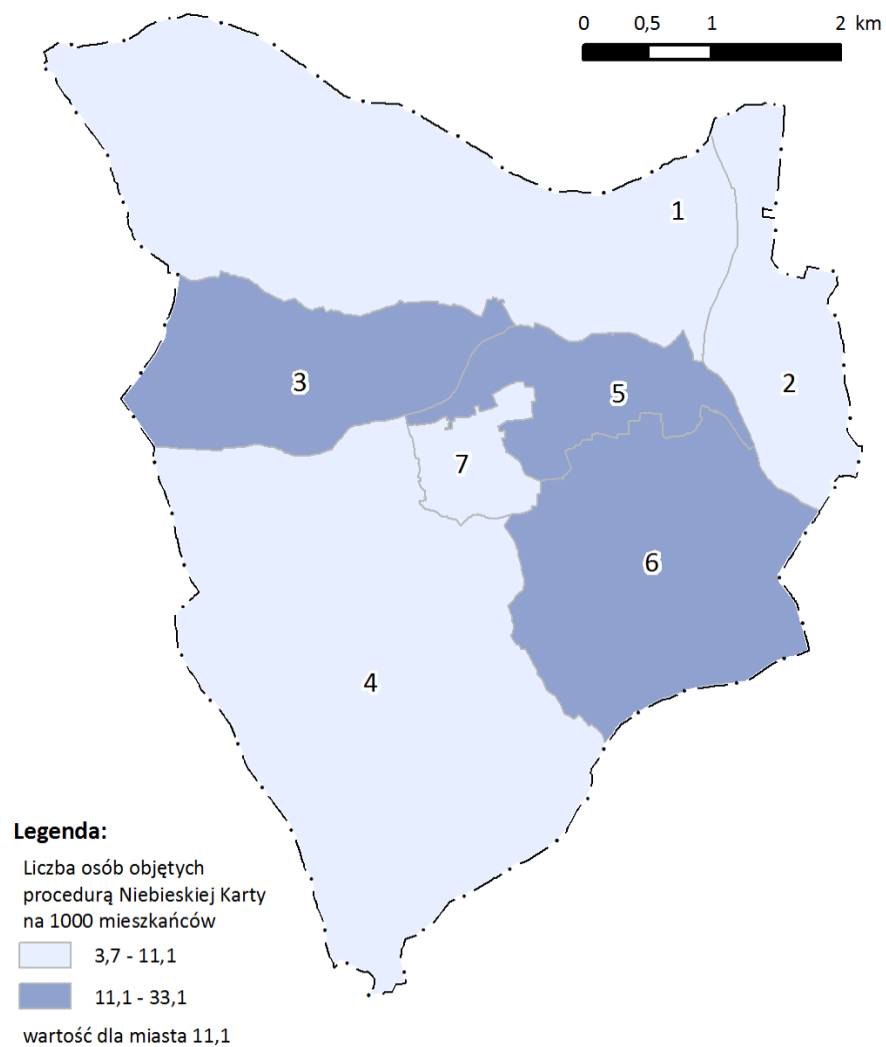
- liczba osób objętych Niebieską kartą na 1000 mieszkańców w 2023 r.,
- liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie na 1000 mieszkańców w 2023 r.,
- liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 1000 mieszkańców w 2023 r.,
- liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców w 2023 r.,
- liczba wniosków skierowanych do MKRPA na 1000 mieszkańców w 2023 r.

Na rysunkach poniżej przedstawiono koncentrację zjawisk w analizowanym zakresie.

²⁶ Dane według MRiPS-03 Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach.

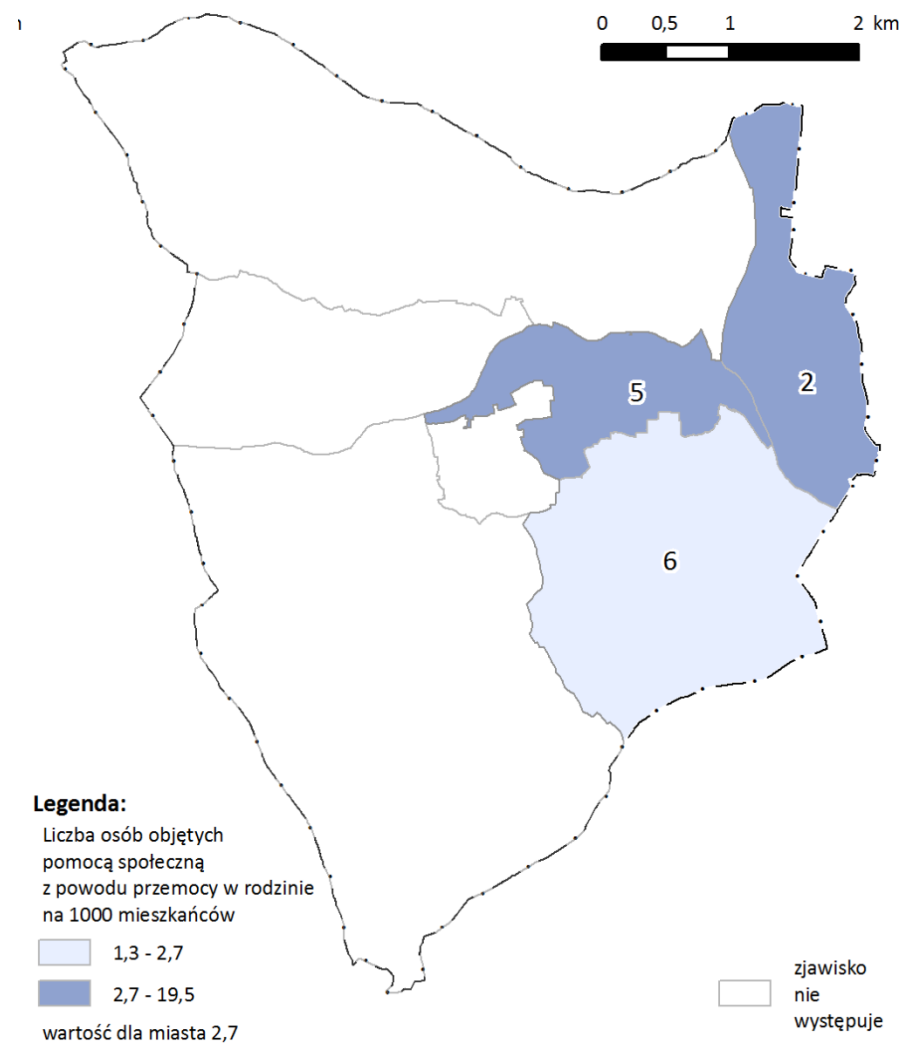
²⁷ <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/201373.Przemoc-w-rodzinie-dane-od-2012-roku.html> [dostęp 11.08.2024 r.]

²⁸ Dane według MRiPS-03 Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach.

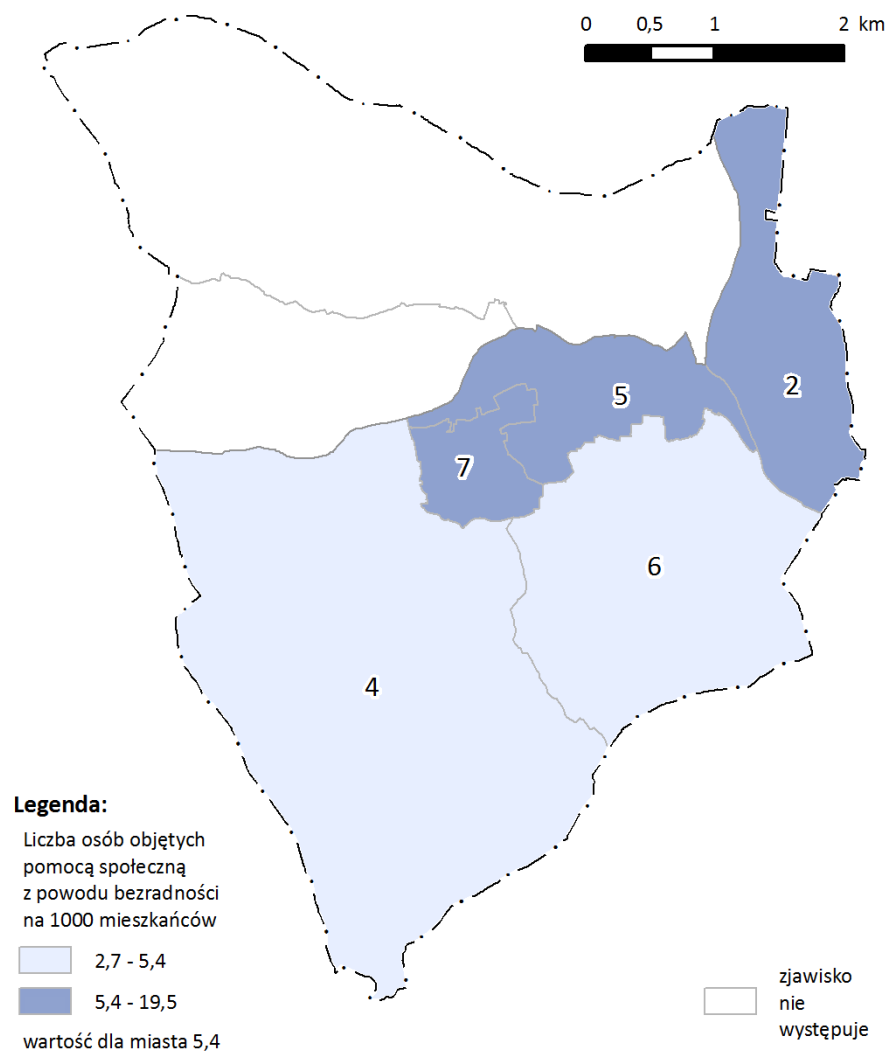
Rys. II. 10 Liczba osób objętych Niebieską kartą na 1000 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne

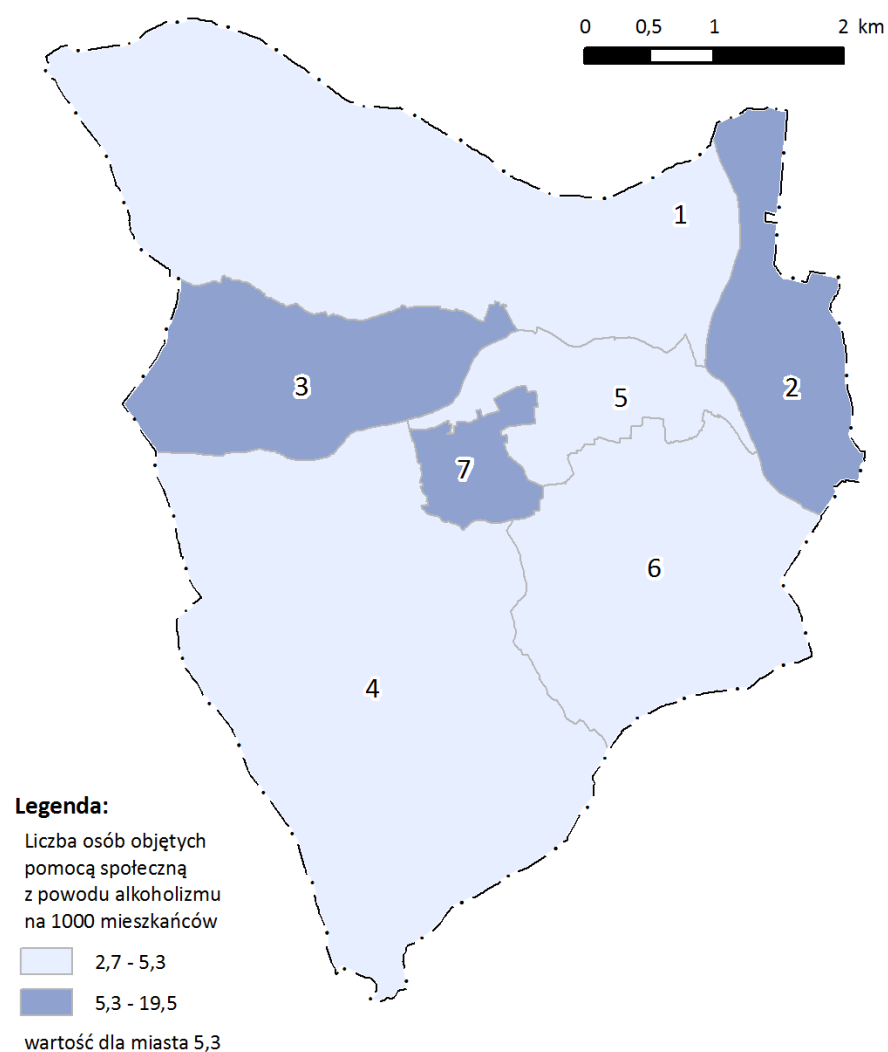
Rys. II. 11 Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie na 1000 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne

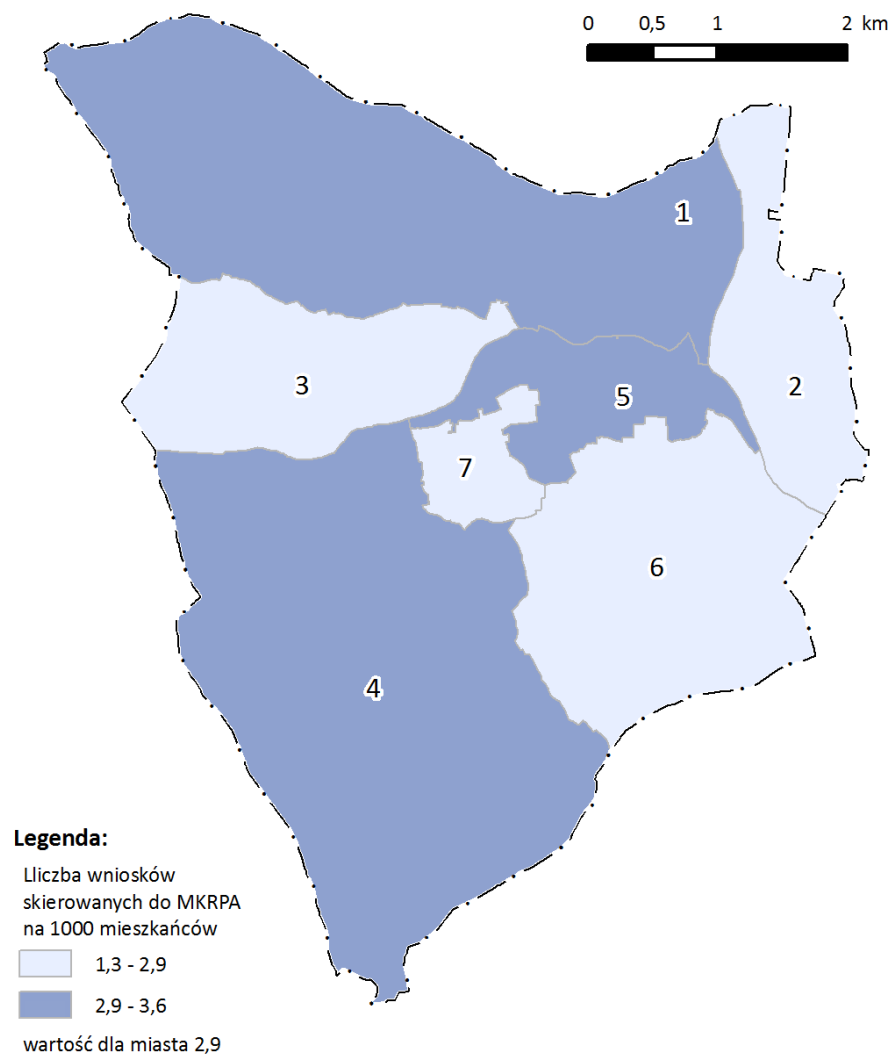
Rys. II. 12 Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 1000 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne

Rys. II. 13 Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne

Rys. II. 14 Liczba wniosków skierowanych do MKRPA na 1000 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne

Na 7 jednostek referencyjnych, wartości wskaźników gorsze od średniej dla gminy odnotowano:

- w zakresie liczby osób objętych Niebieską kartą na 1000 mieszkańców – w trzech jednostkach,
- w zakresie liczby osób objętych pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie na 1000 mieszkańców – w dwóch jednostkach,
- w zakresie liczby osób objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 1000 mieszkańców – w trzech jednostkach,
- w zakresie liczby osób objętych pomocą społeczną z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców – w trzech jednostkach,
- w zakresie liczby wniosków skierowanych do MKRPA na 1000 mieszkańców – w trzech jednostkach.

W 2023 r. procedurą Niebieskiej karty objętych było 27 rodzin w mieście i 94 osoby w tych rodzinach, najwięcej (7 rodzin/ 30 osób) w jednostce nr 5. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców średnia wartość wskaźnika dla miasta wyniosła 11,1 osób. Wartości wyższe odnotowano w jednostkach: 3. (33,1), 5. (12,6) i 6. (11,6). W pozostałych jednostkach wartości wskaźnika wynosiły od 10,8 (jednostka nr 1) do 3,8 (jednostka nr 7).

W 2023 r. pomoc społeczną z tytułu przemocy w rodzinie otrzymywało 5 rodzin i 23 osoby w tych rodzinach, najwięcej (3 rodziny/ 14 osób) w jednostce nr 5. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców średnia wartość wskaźnika dla miasta wyniosła 2,7 osób. Wartości wyższe odnotowano w jednostkach: 2. (19,5) oraz 5. (5,9). W pozostałych jednostkach żadna z rodzin nie była objęta pomocą z tego tytułu lub wartość wskaźnika była poniżej średniej dla miasta.

W 2023 r. z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego korzystało 10 rodzin i 46 osób w tych rodzinach, najwięcej (4 rodziny/ 19 osób) w jednostce nr 5. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców średnia wartość wskaźnika dla miasta wyniosła 5,4 osób. Wartości wyższe odnotowano w jednostkach: 2. (19,5), 7. (11,3) oraz 5. (8,0). W pozostałych jednostkach żadna z rodzin nie była objęta pomocą z tego tytułu lub wartość wskaźnika była poniżej średniej dla miasta.

W 2023 r. pomocą społeczną z powodu alkoholizmu objęte były 23 rodziny i 45 osób w tych rodzinach, najwięcej (7 rodziny/ 12 osób) w jednostce nr 5. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców średnia wartość wskaźnika dla miasta wyniosła 5,3 osób. Wartości wyższe odnotowano w jednostkach: 2. (19,5), 3. (11,0) oraz 7. (9,4). W pozostałych jednostkach wartości wskaźnika wynosiły od 5,0 (jednostka nr 5) do 0,8 osób (jednostka nr 1).

W 2023 r. do MKRPA wpłynęło 25 wniosków o leczenie osób uzależnionych od alkoholu, najwięcej (9) z jednostki nr 5. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców średnia wartość wskaźnika dla miasta wyniosła 2,9 wniosków. Wartości wyższe odnotowano w jednostkach: 5. (3,8), 4. (3,6) oraz 1. (3,1). W pozostałych jednostkach liczba wniosków w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosiła od 2,8 (jednostki nr 2 i 7) do 1,4 (jednostka nr 6).

Analiza wartości wskaźników wskazujących na problemy alkoholowe nie wykazała korelacji między nimi – w żadnej z jednostek nie odnotowano wartości powyżej średniej dla miasta dla obu wskaźników. W sześciu jednostkach przekroczony był jeden wskaźnik, a w jednej jednostce (nr 6) wartości obu wskaźników były poniżej średniej dla miasta. W tej sytuacji w delimitacji wykorzystano oba analizowane wskaźniki.

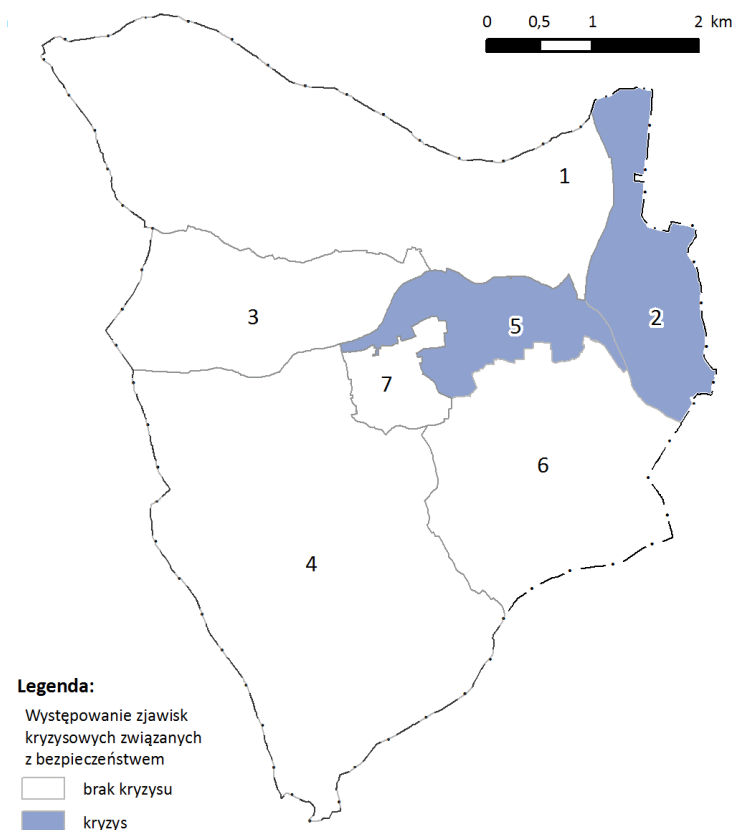
Podsumowanie

Jednostki o największym nasileniu problemów w zakresie bezpieczeństwa wyznaczono na podstawie wartości wskaźnika zbiorczego. **Za tereny w najtrudniejszej sytuacji uznano jednostki, w których odnotowano wartości wyższe od średniej dla miasta dla co najmniej 3 z 5 niżej wymienionych wskaźników:**

- liczba osób objętych Niebieską kartą na 1000 mieszkańców w 2023 r.,
- liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie na 1000 mieszkańców w 2023 r.,
- liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 1000 mieszkańców w 2023 r.,
- liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców w 2023 r.
- liczba wniosków skierowanych do MKRPA na 1000 mieszkańców w 2023 r.

Tak określone kryterium spełniają dwie jednostki: nr 2 i nr 5.

Na rysunku poniżej przedstawiono przestrzenny rozkład natężenia zjawisk, a w Tab.II.4 – budowę wskaźnika zbiorczego obrazującego koncentrację niekorzystnych zjawisk w zakresie bezpieczeństwa.

Rys. II. 15 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie bezpieczeństwa

Źródło: opracowanie własne

Nr jedn. ref.	Liczba osób objętych Niebieską kartą na 1000 mieszkańców	Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie na 1000 mieszkańców	Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 1000 mieszkańców	Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców	Liczba wniosków skierowanych do MKRPA na 1000 mieszkańców	Wartość wskaźnika zbiorczego w zakresie bezpieczeństwa (max. 5)	Natężenie zjawisk kryzysowych w zakresie bezpieczeństwa (wskaźnik zbiorczy ≥ 3)
1					X	1	
2		X	X	X		3	X
3	X			X		2	
4					X	1	
5	X	X	X		X	4	X
6	X					1	
7			X	X		2	

Tab. II. 4 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie bezpieczeństwa – wskaźnik zbiorczy²⁹

Źródło: opracowanie własne

²⁹ Znakiem „X” oznaczono wartości gorsze od średniej dla gminy.

II.5 Koncentracja osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności

Wprowadzenie

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, jednym ze zjawisk podlegających analizie w ramach diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji jest liczba mieszkańców, będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Zgodnie z ustawą o dostępności osoba ze szczególnymi potrzebami to osoba, *która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami* (art. 2 pkt 3). Przez dostępność rozumie się natomiast *dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną (...), będącą wynikiem uwzględnienia uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia* (art. 2 pkt 2).

Bardziej precyzyjne definicje zawiera program rządowy *Dostępność Plus 2018-2025*³⁰, zgodnie z którym *dostępność to właściwość środowiska (przestrzeni fizycznej, rzeczywistości cyfrowej, systemów informacyjno-komunikacyjnych, produktów, usług), która pozwala osobom z trudnościami funkcjonalnymi (fizycznymi, poznawczymi) na korzystanie z niego na zasadzie równości z innymi*. Katalog osób ze szczególnymi potrzebami wskazany w tym dokumencie jest bardzo szeroki i obejmuje:

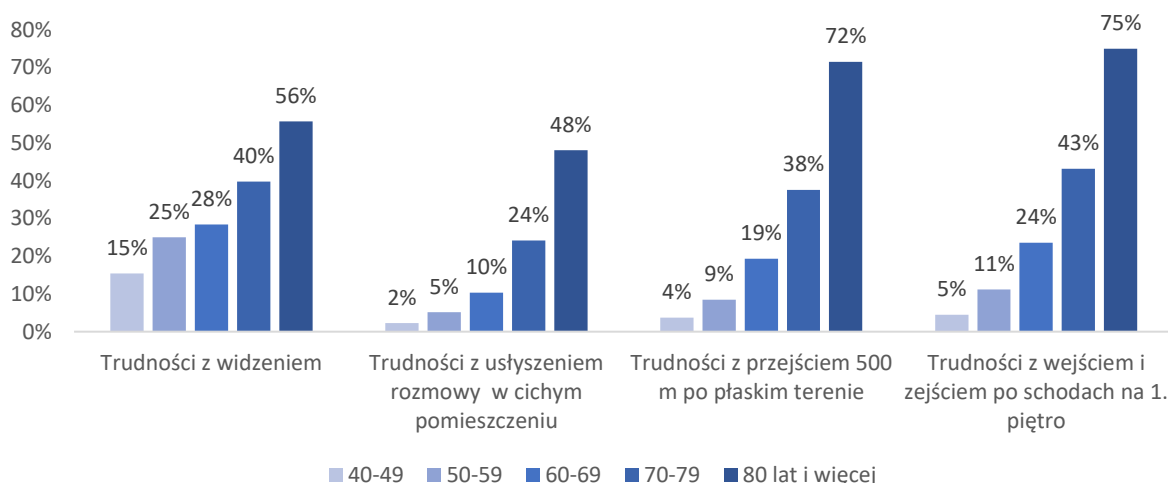
- osoby poruszające się przy pomocy sprzętu wspomagającego (kul, balkoników, protez, wózków inwalidzkich itp.),
- osoby z uszkodzonym narządem słuchu lub wzroku,
- osoby z trudnościami manualnymi i poznawczymi (np. po udarze, cierpiący na chorobę Alzheimera),
- osoby starsze i osłabione chorobami, słabsze fizycznie, o ograniczonej sprawności,
- kobiety w ciąży,
- osoby z małymi dziećmi, w tym z wózkami dziecięcymi,
- osoby z ciężkim lub nieporęcznym bagażem.

Są to zatem wszystkie osoby o trwałym lub czasowym ograniczeniu w mobilności lub percepcji. Ograniczenia takie, według autorów Programu *Dostępność Plus 2018-2025*, mogą dotyczyć nawet 30% społeczeństwa.

Katalog dostępnych, obiektywnych i weryfikowalnych mierników, pozwalających na zidentyfikowanie liczby osób ze szczególnymi potrzebami w szerokim rozumieniu ustawy o dostępności, jest bardzo ograniczony, zwłaszcza na poziomie wewnątrzgminnym. Próbę taką podjęto w oparciu o analizę wskaźnika obrazującego koncentrację osób starszych.

³⁰ *Dostępność Plus 2018-2025*, Warszawa, lipiec 2018,
https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/62311/Program_Dostepnosc_Plus.pdf

Uzasadnieniem dla użycia wskaźnika identyfikującego koncentrację osób starszych jest fakt, iż w miarę upływu lat zmniejsza się sprawność narządów zmysłu i ruchu, co wpływa na samodzielność w codziennym funkcjonowaniu, w tym w przemieszczaniu się. Według badań GUS³¹ 13% Polaków w wieku 15 lat i więcej ma trudności w przejściu 500 m bez użycia specjalnych pomocy i urządzeń (laski, kuli, balkoniku), a 15% z samodzielnym wejściem i zejściem ze schodów na 1. piętro, 20% z widzeniem, a 8% z usłyszeniem rozmowy w cichym pomieszczeniu.

Wykres II. 6 Osoby w wieku 40 lat i więcej według sprawności narządów zmysłu i ruchu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS³²

Bariery, jakich doświadczają w poruszaniu się osoby starsze, są po części wspólne z barierami, jakich doświadczają osoby z niepełnosprawnościami, w tym z niepełnosprawnościami ruchowymi, poruszające się przy pomocy sprzętu wspomagającego (kul, balkoników, protez, wózków inwalidzkich itp.); osoby z małymi dziećmi, w tym z wózkami dziecięcymi, czy osoby z ciężkim lub nieporęcznym bagażem.

W pogłębionej diagnozie obszaru rewitalizacji zaleca się przeprowadzenie analiz barier utrudniających osobom z ograniczeniami w mobilności lub percepcji korzystanie z produktów, usług i przestrzeni, a tym samym samodzielne i niezależne funkcjonowanie. Zakres badań oraz ich szczegółowość powinna zostać ustalona przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań, rachunku koniecznych nakładów do oczekiwanych korzyści (spodziewanych rezultatów badania) oraz technicznej możliwości ich przeprowadzenia.

Planując system oceny stopnia realizacji programu i osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, należy pamiętać, iż ocenie podlegać będzie nie liczba osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności, lecz efekty działań w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i/lub technicznej, mające na celu poprawę dostępności.

³¹ GUS, *Stan zdrowia ludności Polski 2019*, Warszawa 2021, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/zdrowie/zdrowie/stan-zdrowia-ludnosci-polski-w-2019-r-6,7.html>. Raport przedstawia wyniki trzeciej (ostatniej) edycji Europejskiego Ankietowego Badania Zdrowia (EHIS). Jest to badanie realizowane cyklicznie przez kraje członkowskie UE zgodnie z zaleceniami Eurostatu. Trzecia edycja badania została przeprowadzona w Polsce przez GUS w okresie od września do grudnia 2019 r.

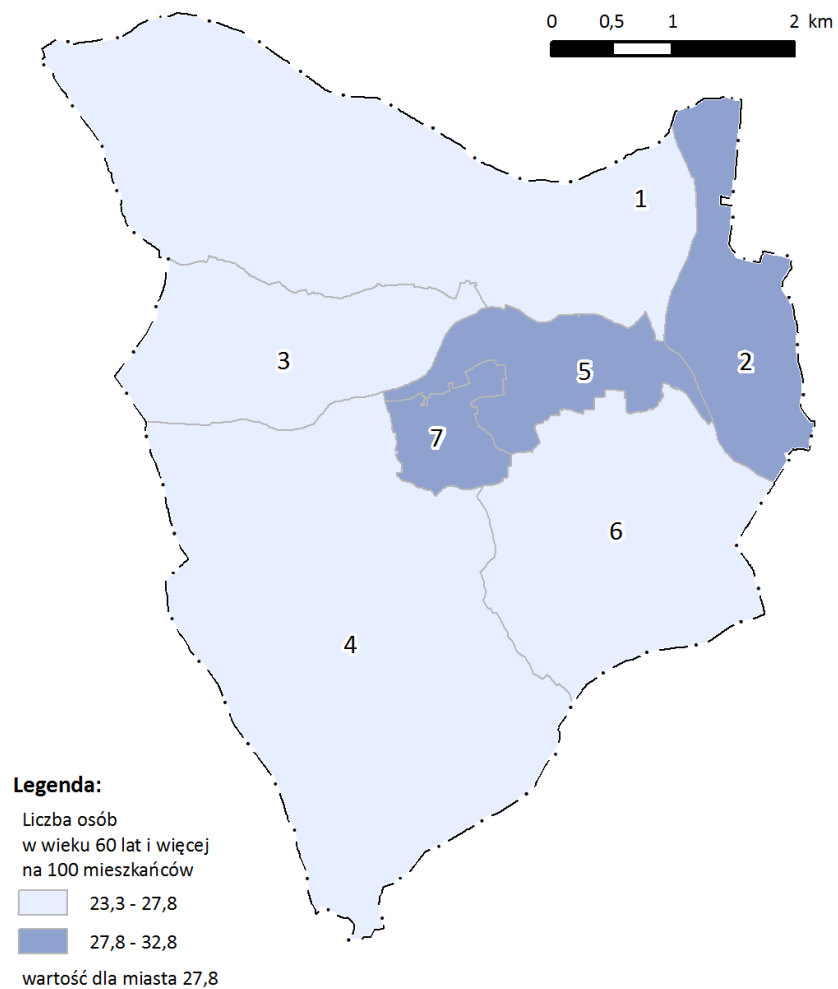
³² GUS, *Stan zdrowia ludności Polski w 2019 r.*, Warszawa 2021, tabl.IV.22 Osoby w wieku 15 lat i więcej według sprawności narządów zmysłu i ruchu.

Analiza wskaźnikowa

Katalog dostępnych, obiektywnych i weryfikowalnych mierników, pozwalających na zidentyfikowanie liczby osób ze szczególnymi potrzebami w szerokim rozumieniu ustawy o dostępności, jest ograniczony, zwłaszcza na poziomie wewnątrzgminnym. Próbę taką podjęto w oparciu o analizę wskaźników:

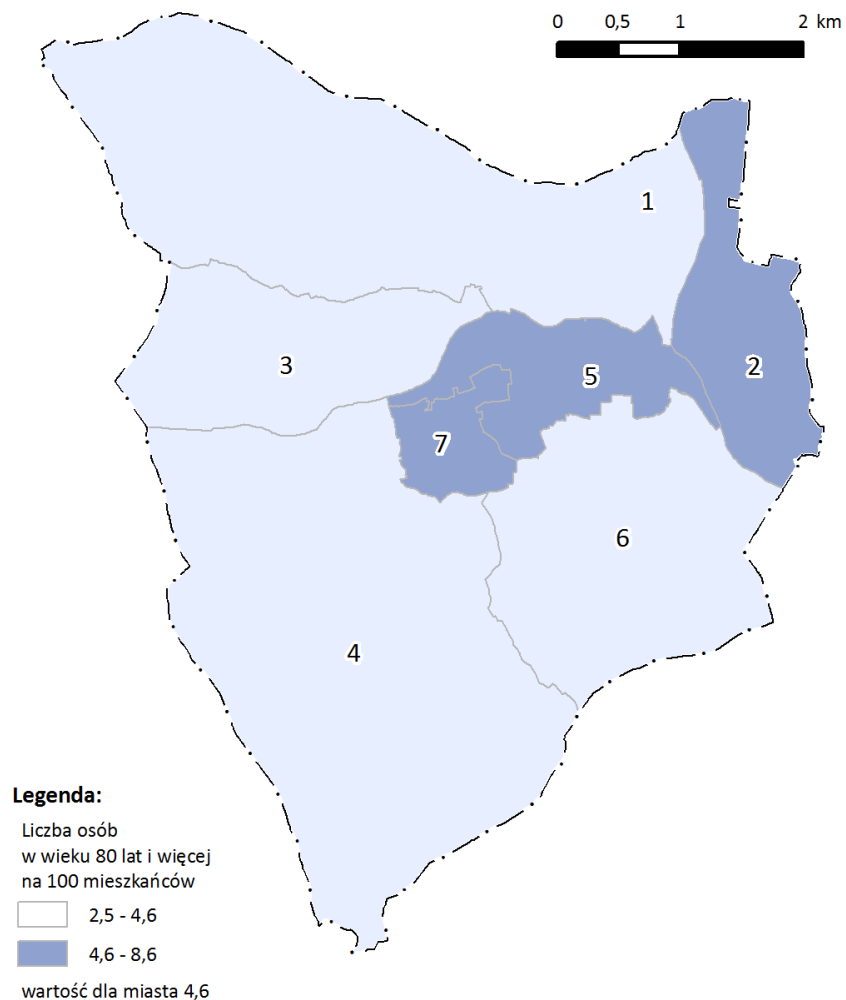
- liczba osób w wieku 60 lat i więcej na 100 mieszkańców,
- liczba osób w wieku 80 lat i więcej na 100 mieszkańców.

Na rysunkach poniżej przedstawiono koncentrację zjawisk w analizowanym zakresie.

Rys. II. 16 Liczba osób w wieku 60 lat i więcej na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne

Rys. II. 17 Liczba osób w wieku 80 lat i więcej na 100 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne

W 2023 r. w Suchej Beskidzkiej na każdych 100 mieszkańców przypadało średnio 27,8 osób w wieku 60 lat i więcej. Wartości wyższe od średniej dla miasta odnotowano w jednostkach: 7. (32,7), 5. (32,0) i 2. (27,9). W pozostałych jednostkach wartości wskaźnika wynosiły od 26,1 (jednostka nr 3) do 23,3 (jednostka nr 1).

Kolejny wskaźnik obrazuje udział najstarszych mieszkańców w ogólnej populacji. Z powodu znacznej utraty sprawności narządów zmysłu i ruchu jest to grupa o największych ograniczeniach w zakresie dostępności. W 2023 r. średnia dla miasta liczba osób w wieku 80 lat i więcej na 100 mieszkańców wynosiła 4,6. Wartości wyższe od średniej dla miasta ponownie odnotowano w jednostkach: 7. (8,6) oraz 5. i 2. (5,3). W pozostałych jednostkach wartości wskaźnika wynosiły od 3,8 (jednostka nr 3) do 2,5 (jednostka nr 1).

Podsumowanie

Ze względu na silną korelację między analizowanymi wskaźnikami, jednostki z koncentracją osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności wyznaczono w oparciu o jeden wskaźnik obrazujący koncentrację osób starszych. Wybrano ten, który odwołuje się do ustawowej definicji osoby starszej, tj. takiej, która ukończyła 60. rok życia³³. **Za tereny o ponadprzeciętnej liczbie mieszkańców z ograniczeniami w zakresie dostępności uznano jednostki, w których odnotowano wyższe od średniej dla miasta wartości wskaźnika:**

- **liczba osób w wieku 60 lat i więcej na 100 mieszkańców.**

Tak określone kryterium spełniają trzy jednostki: nr 2, nr 5 i nr 7.

Nr jedn. ref.	Liczba osób w wieku 60 lat i więcej na 100 mieszkańców	Koncentracja osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności (wskaźnik = 1)
1		
2	X	X
3		
4		
5	X	X
6		
7	X	X

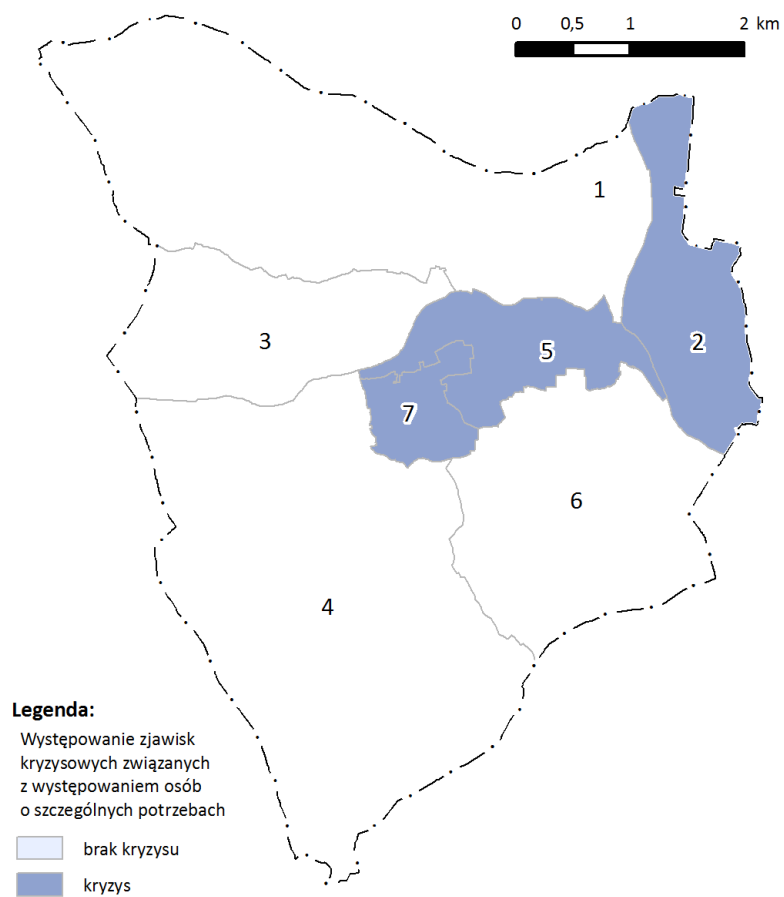
Tab. II. 5 Koncentracja osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności³⁴

Źródło: opracowanie własne

Przestrzenny rozkład natężenia zjawisk przedstawia rysunek poniżej.

³³ Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz.U. poz. 1705 ze zm.).

³⁴ Znakiem „X” oznaczono wartości gorsze od średniej dla gminy.

Rys. II. 18 Koncentracja osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności

Źródło: opracowanie własne

II.6 Problemy edukacyjne

Wprowadzenie

Niski poziom edukacji, zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, może być jedną z przesłanek wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

W Suchej Beskidzkiej funkcjonują trzy szkoły podstawowe (prowadzone przez gminę):

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Jana Pawła II w Suchej Beskidzkiej (470 uczniów³⁵),
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Suchej Beskidzkiej (213 uczniów),
- Filia Szkoły Podstawowej nr 2 (97 uczniów).

Gmina prowadzi również:

- Szkołę Muzyczną I stopnia w Suchej Beskidzkiej (213 uczniów).

W mieście działają również trzy publiczne szkoły ponadpodstawowe:

- Zespół Szkół im. Wincentego Witosa, w tym technikum (862 uczniów) i branżowa szkoła I stopnia (188 uczniów),
- Zespół Szkół im. Walerego Goetla, w tym technikum (1177 uczniów) i branżowa szkoła I stopnia (170 uczniów),
- Liceum Ogólnokształcące nr I im. Marii Skłodowskiej-Curie (692 uczniów).

oraz

- niepubliczna Wyższa Szkoła Turystyki i Ekologii w Suchej Beskidzkiej (535 studentów).

Z uwagi na dostępność danych, do analizy wykorzystano wskaźniki średniego wyniku egzaminu na koniec szkoły podstawowej z lat 2023 (rok szkolny 2022/2023) i 2024 (rok szkolny 2023/2024).

Należy jednocześnie podkreślić, że na podstawie tych wskaźników nie można wprost wnioskować o poziomie nauczania w rozumieniu jakości pracy poszczególnych szkół. Świadczą one raczej o liczbie dzieci przejawiających trudności w edukacji, a problemy te często związane są także z czynnikami pozaszkolnymi (sytuacją domową, kondycją psychiczną itp.).

W 2024 r. średni wynik egzaminu z j. polskiego w Suchej Beskidzkiej (64%) był niższy zarówno od średniego wyniku w powiecie suskim (-2 p.p.), jak i w województwie małopolskim (-3 p.p.). Rok wcześniej średni wynik w mieście (73%) był lepszy od średniej dla powiatu (+2 p.p.) i regionu (+4 p.p.), podobnie jak w 2019 r. (czyli na ostatnim egzaminie przed pandemią Covid-19), kiedy to średnia dla miasta (70%) była o 3 p.p. wyższa zarówno od średniej powiatowej, jak i wojewódzkiej. Można zatem powiedzieć, że uczniowie z Suchej Beskidzkiej, tradycyjnie lepsi z j. polskiego, w 2024 r. wypadli słabiej na tle uczniów z powiatu i regionu.

W 2024 r. średni wynik egzaminu z matematyki w Suchej Beskidzkiej (57%) był wyższy od średniego wyniku w powiecie suskim o 2 p.p. i jednocześnie niższy o taką samą wartość od średniej dla województwa (-2 p.p.). Nie udało się zatem powtórzyć dobrego wyniku z 2023 r., w którym, podobnie jak w przypadku egzaminu z j. polskiego, średni wynik osiągnięty przez

³⁵ Dane dotyczące liczby uczniów dotyczą 2023 r. i pochodzą z Raportu o stanie Gminy Sucha Beskidzka za 2023 r., [Deбата publiczna - Raport o stanie Gminy Sucha Beskidzka za 2023 rok - Aktualności - Urząd Miasta Sucha Beskidzka \(sucha-beskidzka.pl\)](#) [dostęp: 25.08.2024 r.]

uczniów w Suchej Beskidzkiej (63%) był wyższy zarówno od średniej dla powiatu (+6 p.p.), jak i regionu (+3 p.p.). Sytuacja z 2024 r. bardziej przypomina tę z roku 2019, kiedy to średni wynik w mieście (47%) był taki sam jak w powiecie i o 3 p.p. słabszy od średniej wojewódzkiej.

Średni wynik z j. angielskiego w 2024 r. (66%) był w mieście taki sam jak średnio w powiecie i jednocześnie niższy o 4 p.p. od średniej w regionie. Rok wcześniej średni wynik dla miasta (69%) był tak sam jak w województwie i o 6 p.p. wyższy niż w średnio w powiecie. W 2019 r. różnica wynosiła +3 p.p. w porównaniu z powiatem i -2 p.p. w porównaniu z województwem (średnia dla miasta 59%).

Powyższa analiza pokazuje, że w 2023 r. uczniowie z Suchej Beskidzkiej osiągnęli wyniki wyjątkowo wysokie na tle powiatu i województwa. Mogłoby to oznaczać, że lepiej poradzili sobie z różnymi konsekwencjami obostrzeń pandemicznych, w tym nauki zdalnej.

Porównując aktualną sytuację (2024 r.) do stanu sprzed pandemii (2019 r.) widać jednak pogorszenie wyników w przedmiotach humanistycznych, najbardziej w zakresie j. polskiego, ale też j. angielskiego.

Na etapie pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji zaleca się przeprowadzenie badań jakościowych (np. w formie warsztatów) z dziećmi i młodzieżą zamieszkującą obszar rewitalizacji i/lub uczęszczającą do szkół na terenie obszaru. Zakres badań oraz ich szczegółowość powinny zostać ustalone przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań, rachunku koniecznych nakładów do oczekiwanych korzyści (spodziewanych rezultatów badania) oraz technicznej możliwości ich przeprowadzenia.

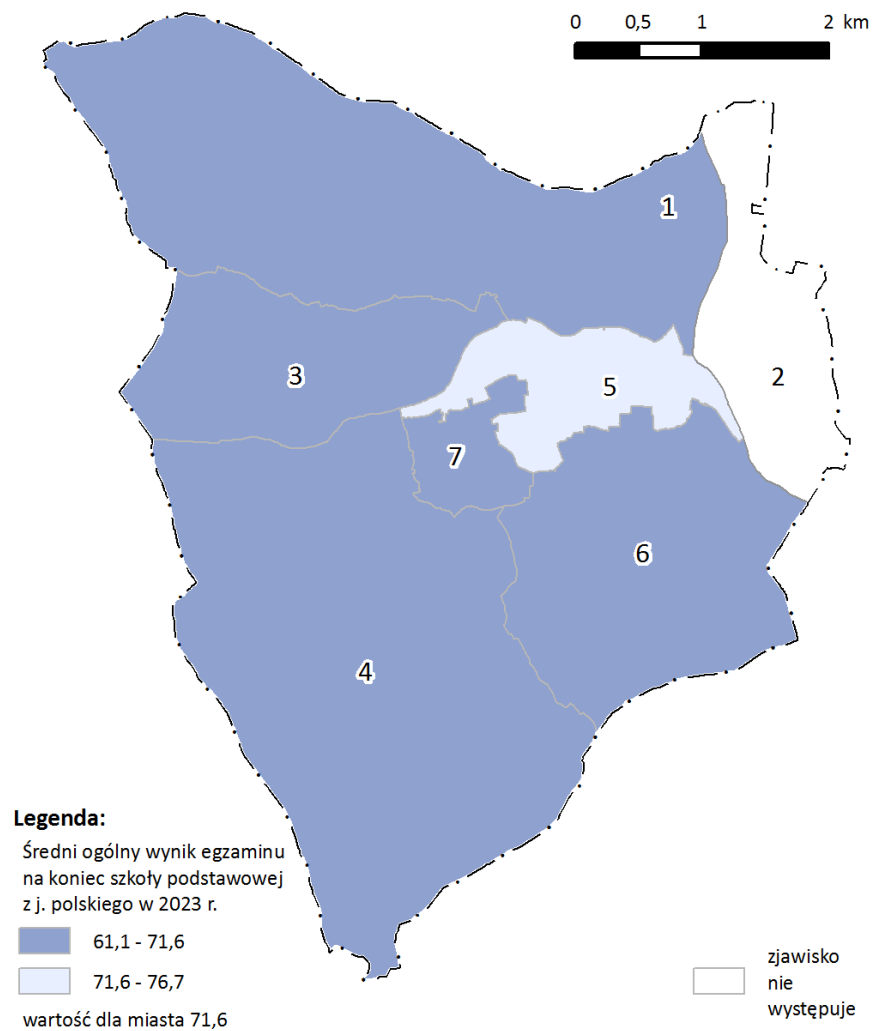
Analiza wskaźnikowa

W celu zidentyfikowania obszarów gminy z koncentracją problemów w zakresie edukacji przeanalizowano następujące wskaźniki:

- średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. polskiego w 2023 r. (%),
- średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z matematyki w 2023 r. (%),
- średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. angielskiego w 2023 r. (%),
- średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. polskiego w 2024 r. (%),
- średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z matematyki w 2024 r. (%),
- średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. angielskiego w 2024 r. (%).

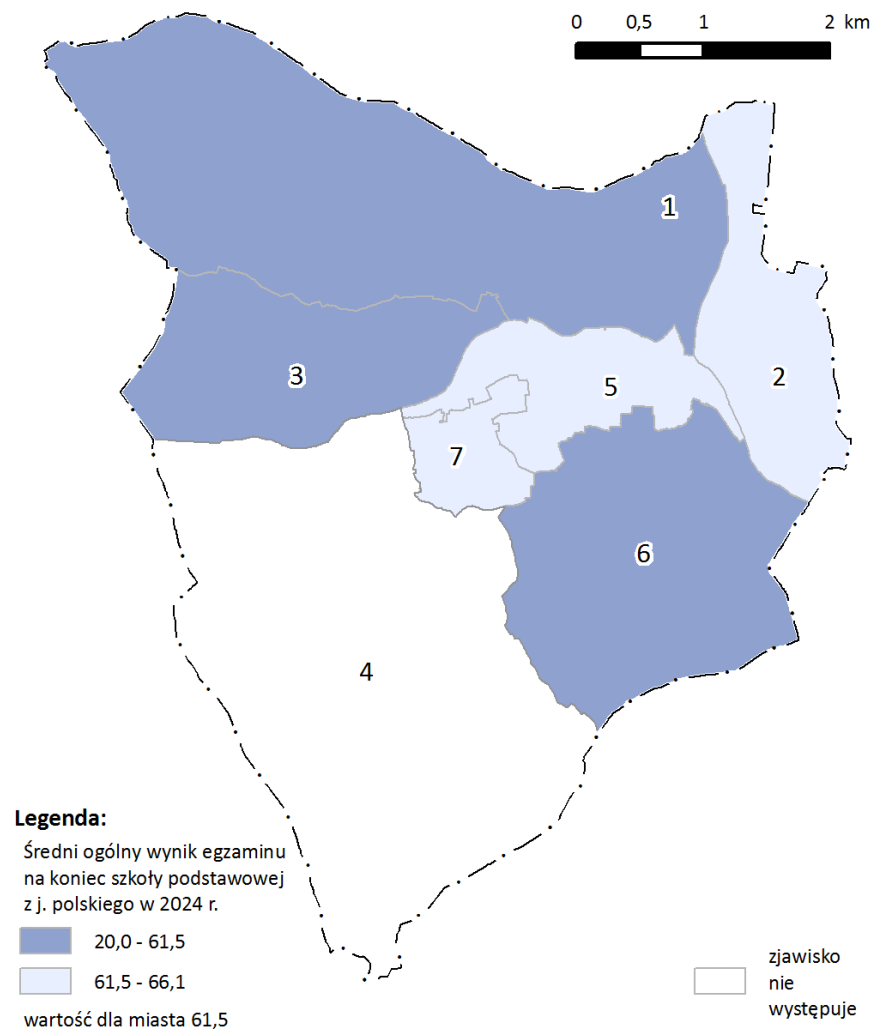
Wskaźniki opracowano na podstawie wyników egzaminów dla szkół oraz informacji o zasięgu obwodów szkolnych. Wyniki egzaminów przypisano proporcjonalnie populacji w wieku 7-15 lat zamieszkującej poszczególne obwody szkolne.

Na rysunkach poniżej przedstawiono koncentrację zjawisk w analizowanym zakresie.

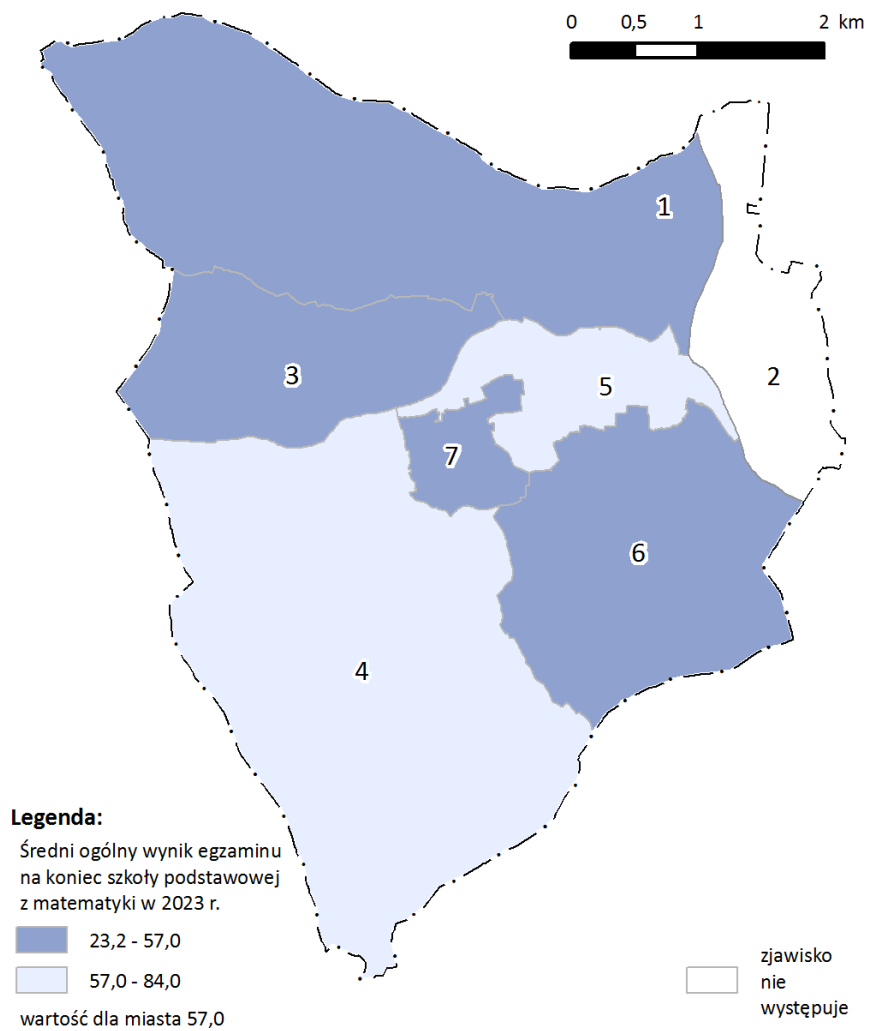
Rys. II. 19 Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. polskiego w 2023 r. (w%)

Źródło: opracowanie własne

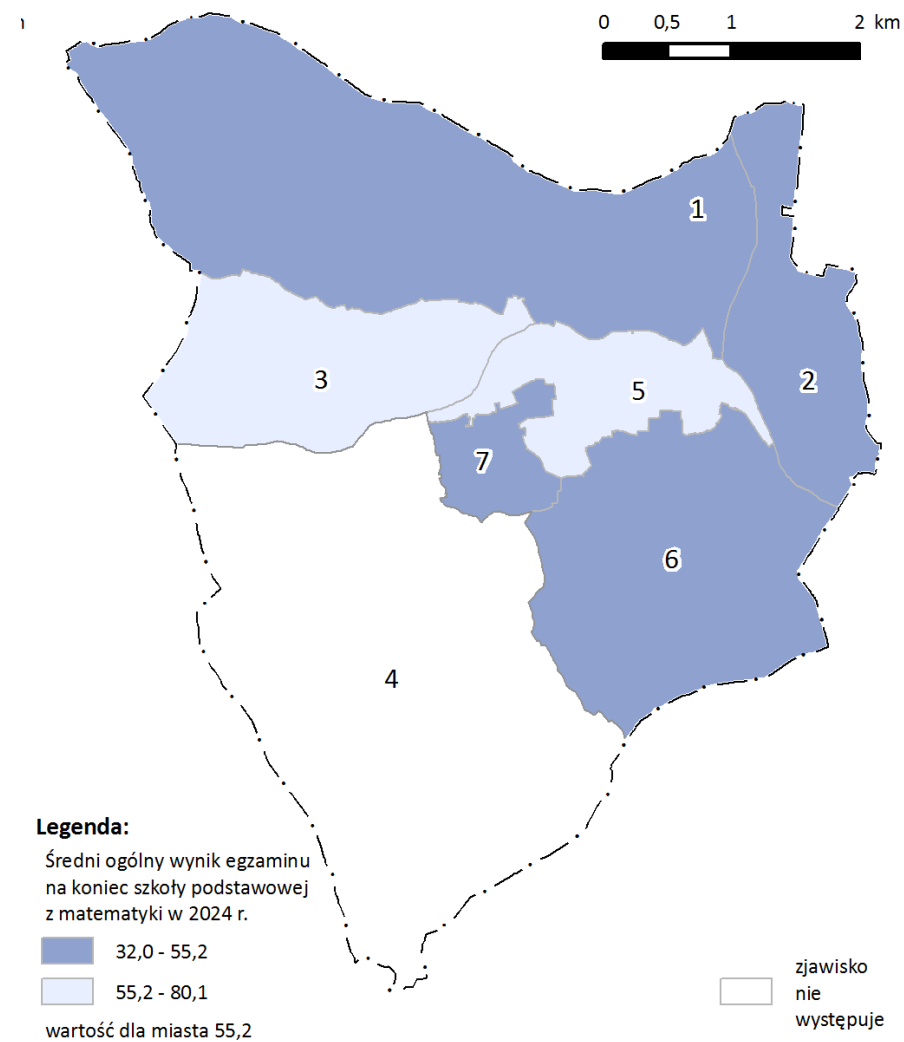

Rys. II. 20 Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. polskiego w 2024 r. (w%)

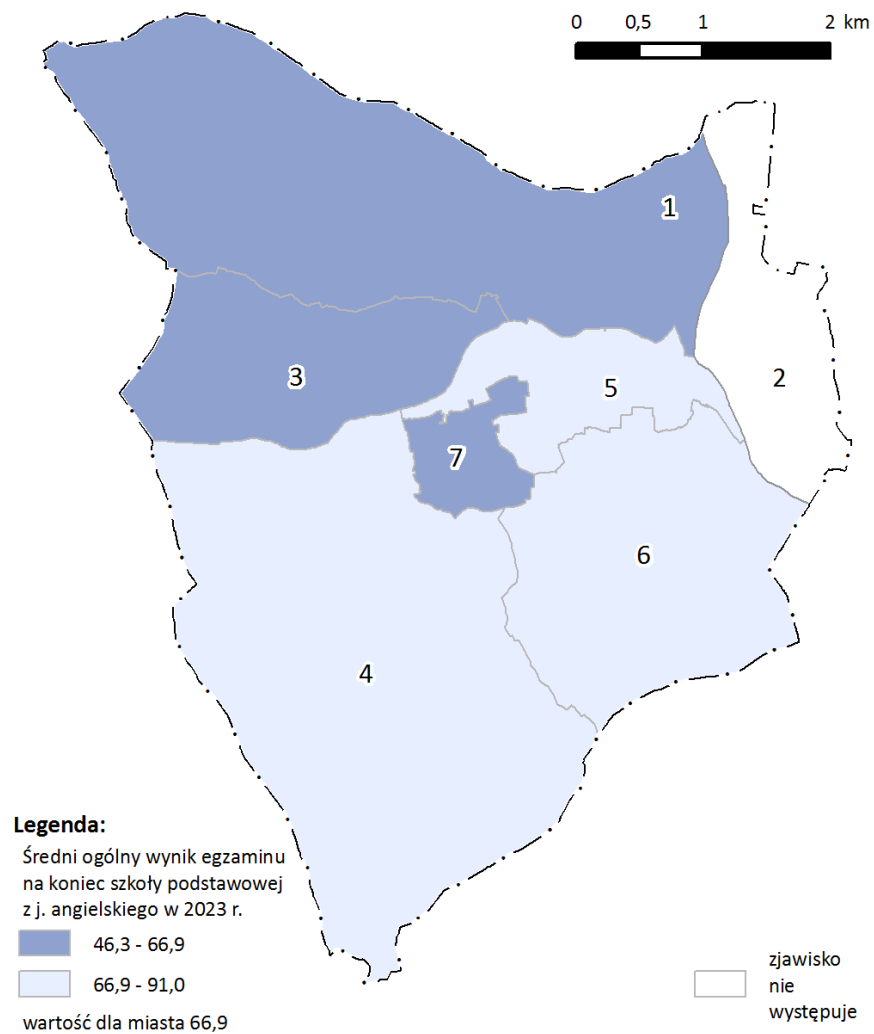
Źródło: opracowanie własne

Rys. II. 21 Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z matematyki w 2023 r. (w%)
Źródło: opracowanie własne

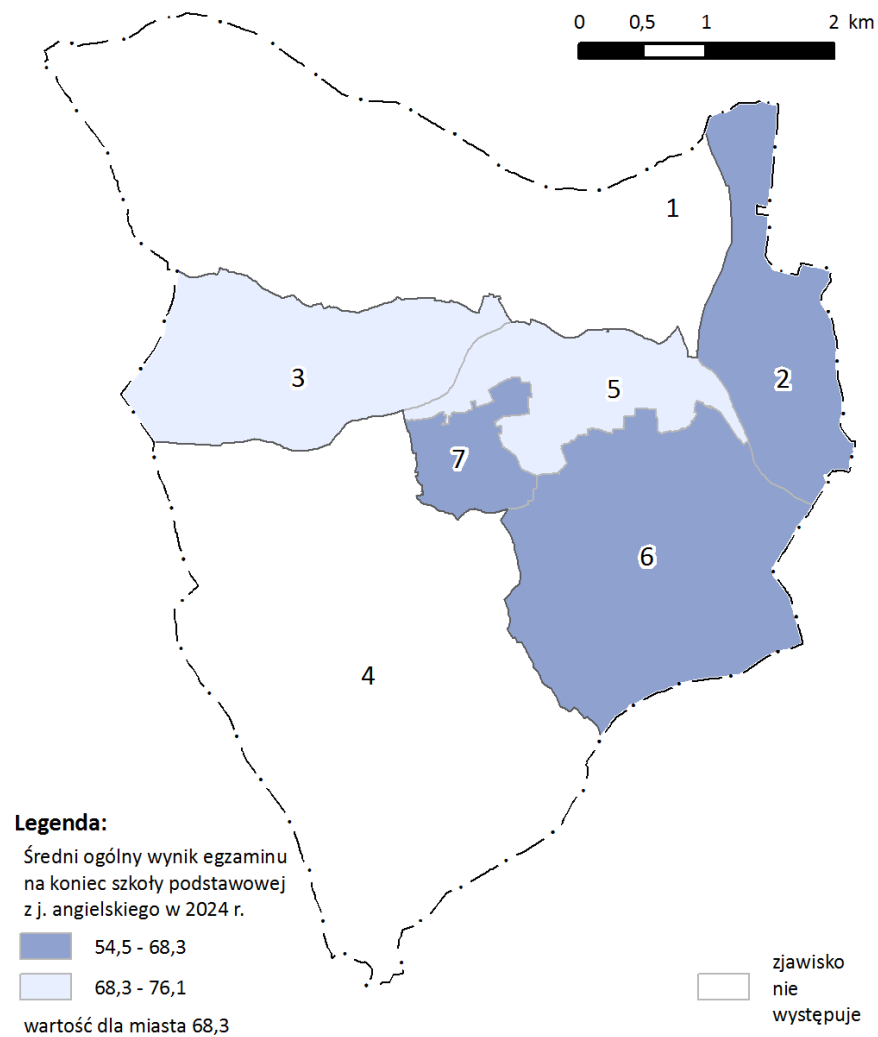

Rys. II. 22 Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z matematyki w 2024 r. (w%)
Źródło: opracowanie własne

Rys. II. 23 Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. angielskiego w 2023 r. (w%)

Źródło: opracowanie własne

Rys. II. 24 Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. angielskiego w 2024 r. (w%)

Źródło: opracowanie własne

Na 7 jednostek referencyjnych, wartości wskaźników gorsze od średniej dla gminy odnotowano:

- w zakresie średniego ogólnego wyniku egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. polskiego – w 2023 r. w 5 jednostkach, w 2024 r. w 3 jednostkach,
- w zakresie średniego ogólnego wyniku egzaminu na koniec szkoły podstawowej z matematyki w 2023 r. w 4 jednostkach, w 2024 r. w 4 jednostkach,
- w zakresie średniego ogólnego wyniku egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. angielskiego w 2023 r. w 3 jednostkach, w 2024 r. w 3 jednostkach.

W trzech jednostkach (nr 1³⁶, 6 i 7) na sześć analizowanych wskaźników w pięciu przypadkach odnotowano wartości niższe od średniej dla miasta.

W jednostce nr 4 wartości poniżej średniej odnotowano w 4 przypadkach (egzaminy z wszystkich przedmiotów w 2023 r. oraz egzamin z j. polskiego w 2024 r.).

W 2023 r. żaden uczeń z jednostki nr 2 nie zdawał egzaminu ósmoklasisty, a w 2024 r. uczniowie z tej jednostki osiągnęli wyniki słabsze od średniej dla miasta w dwóch przedmiotach (matematyka i j. angielski).

W przypadku jednostki nr 4 mamy sytuację odwrotną – analiza opiera się o dane za 2023 r. (wyniki z j. polskiego poniżej średniej dla miasta), gdyż w 2024 r. żaden uczeń mieszkający na tym terenie nie zdawał egzaminu.

W jednostce nr 5 w obu analizowanych latach wyniki ze wszystkich przedmiotów były powyżej średniej dla gminy.

Podsumowanie

Jednostki z koncentracją niekorzystnych zjawisk w zakresie edukacji wyznaczono na podstawie wartości wskaźnika zbiorczego. **Za tereny w najtrudniejszej sytuacji uznano jednostki, w których odnotowano wartości niższe od średniej dla miasta dla co najmniej 2 z 3 analizowanych wskaźników:**

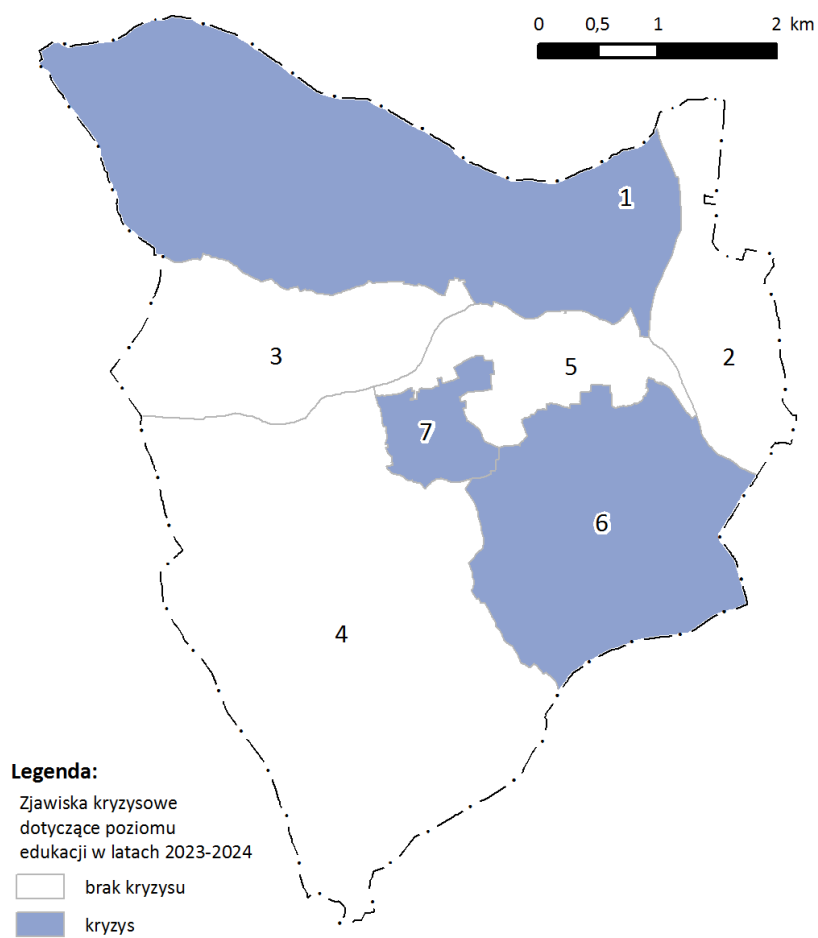
- **średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. polskiego,**
- **średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z matematyki,**
- **średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. angielskiego**

zarówno w 2023 r., jak i w 2024 r.

Tak określone kryterium spełniają trzy jednostki: nr 1, nr 6 i nr 7.

Na rysunku poniżej przedstawiono przestrzenny rozkład natężenia zjawisk, a w Tab.II.6 – budowę wskaźnika zbiorczego obrazującego koncentrację niekorzystnych zjawisk w zakresie edukacji.

³⁶ Dla jednostki nr 1 brak danych dotyczących egzaminu z j. angielskiego w 2024 r.

Rys. II. 25 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie edukacji
Źródło: opracowanie własne

Nr jedn. ref.	Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. polskiego w 2023 r. (%)	Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z matematyki w 2023 r. (%)	Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. angielskiego w 2023 r. (%)	Wartość wskaźnika zbiorczego w 2023 (max. 3)	Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. polskiego w 2024 r. (%)	Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z matematyki w 2024 r. (%)	Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. angielskiego w 2024 r. (%)	Wartość wskaźnika zbiorczego w 2024 (max. 3)	Natężenie zjawisk kryzysowych w zakresie edukacji (wskaźnik zbiorczy dla 2023 i 2024 ≥ 2)
1	X	X	X	3	X	X		2	X
2				0		X	X	2	
3	X	X	X	3	X			1	
4	X			1				0	
5				0				0	
6	X	X		2	X	X	X	3	X
7	X	X	X	3		X	X	2	X

Tab. II. 6 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie edukacji – wskaźnik zbiorczy³⁷

Źródło: opracowanie własne

³⁷ Znakiem „X” oznaczono wartości gorsze od średniej dla gminy.

II.7 Uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym

Wprowadzenie

Zgodnie z zapisami uor elementem analizy negatywnych zjawisk społecznych przeprowadzanej w ramach diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego jest m.in. niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Zaangażowanie mieszkańców w kwestie obywatelskie, w kontekście uwarunkowań analiz rewitalizacyjnych (poziom wewnątrzgminny) najczęściej mierzone jest przy wykorzystaniu informacji o frekwencji wyborczej. Dla celów porównawczych wybrano frekwencję w pierwszej turze głosowań na burmistrza Suchoj Beskidzkiej w wyborach samorządowych w 2024 r. (7 kwietnia). Frekwencja w Suchoj Beskidzkiej 48,65% była niższa niż średnio w powiecie suskim (51,37%), województwie małopolskim (52,63%) i kraju (51,99%)³⁸.

Katalog dostępnych, obiektywnych i weryfikowalnych mierników obrazujących uczestnictwo w kulturze, jest bardzo ograniczony. Szczególnie, jeśli uwzględnić niedostosowanie wskaźników do zmieniających się form uczestnictwa w kulturze. Przy świadomości tych ograniczeń, aby dochować wymogów ustawowych w zakresie diagnozy poziomu uczestnictwa w życiu kulturalnym, wykorzystano dane dotyczące poziomu czytelnictwa. Mimo niedoskonałości tych wskaźników, były to jednak jedyne dostępne dane możliwe do geokodowania na poziom jednostek referencyjnych, a tym samym nadające się do wykorzystania w analizie identyfikującej wewnątrzgminne zróżnicowanie skali zjawiska.

Na relatywnie wysoki poziom kapitału społecznego wskazują dane GUS dotyczące liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców. W Suchoj Beskidzkiej w 2023 r. wskaźnik ten wynosił 6,65 i był przeszło dwukrotnie wyższy niż średnio w powiecie (3,16) oraz blisko półtora razy wyższy niż średnia w regionie (4,52). W porównaniu do 2013 r. wartość wskaźnika zwiększyła się o 54%.

Jeszcze wyższą dynamikę wzrostu wykazuje wskaźnik liczby nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców – w 2023 r. wynosił on 0,90, tj. 8 razy więcej niż w 2013 r. Wartość wskaźnika dla miasta była w 2023 r. ponad dwa razy wyższa niż średnio w powiecie (0,41) i niemal trzy razy wyższa niż średnio w województwie (0,33)³⁹. Stanowi to niewątpliwy potencjał, m.in. w działaniach rewitalizacyjnych.

Kwestie dotyczące poziomu aktywności obywatelskiej, kapitału społecznego i uczestnictwa w kulturze wymagają pogłębienia w formie badań jakościowych na etapie szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji. Stanowią one bowiem istotny kontekst dla planowania działań rewitalizacyjnych. Zakres tych badań oraz ich szczegółowość powinny zostać ustalone przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań, rachunku koniecznych nakładów do oczekiwanych korzyści (spodziewanych rezultatów) oraz technicznej możliwości ich przeprowadzenia.

Analiza wskaźnikowa

W celu zidentyfikowania obszarów gminy z niskim poziomem uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym przeanalizowano wskaźniki:

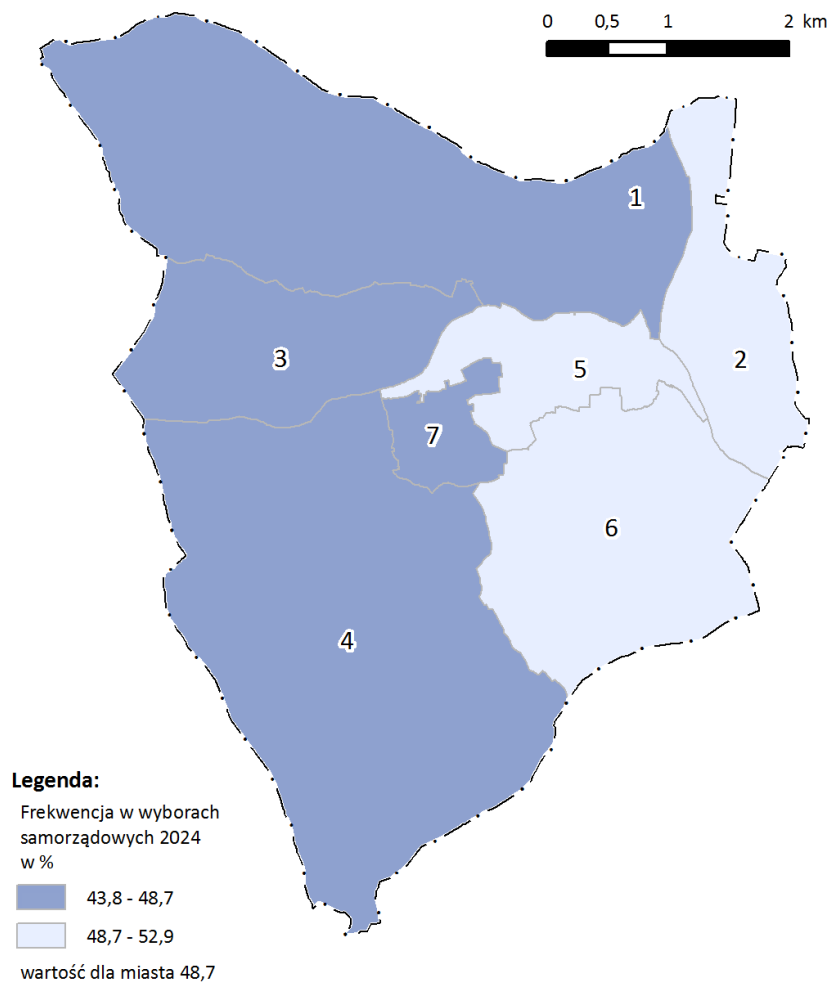
³⁸ <https://samorząd2024.pkw.gov.pl/samorząd2024/pl/frekwencja/Koniec/pow/121500> [dostęp: 25.08.2024 r.]

³⁹ BDL GUS, kategoria: Podmioty gospodarki narodowej, przekształcenia własnościowe i strukturalne, grupa: Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki, podgrupa: Podmioty – wskaźniki.

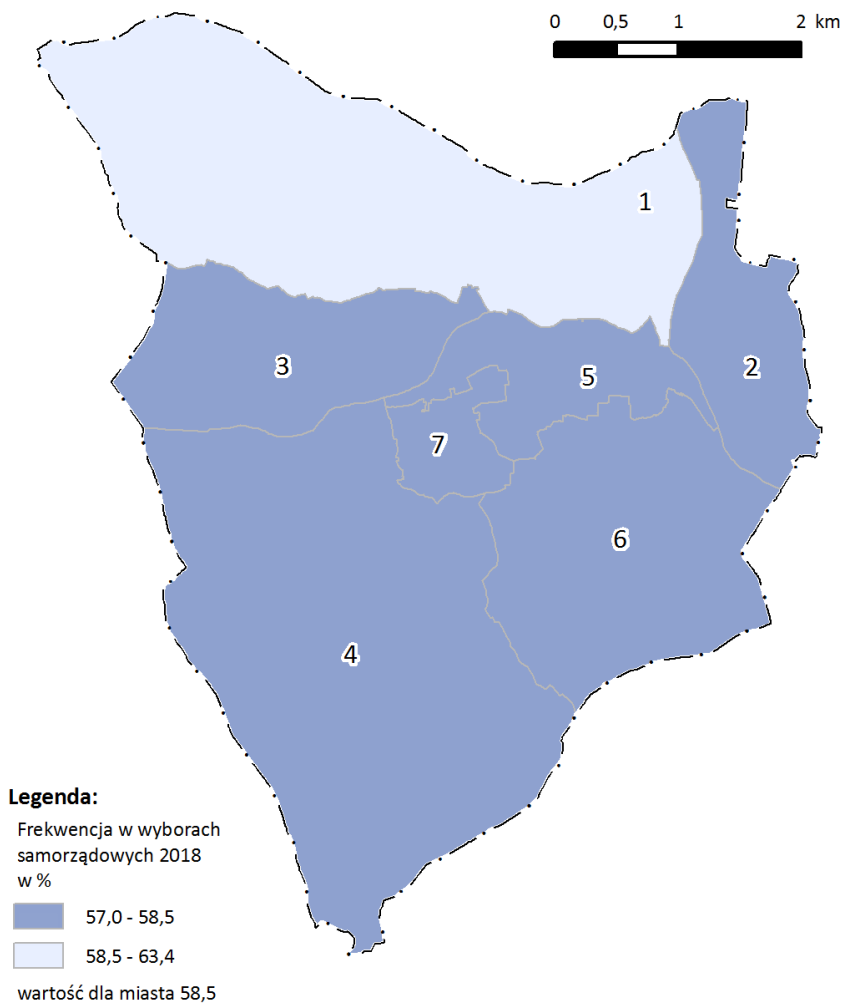
- frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r.,
- frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r.,
- liczba czytelników na 1000 mieszkańców w 2023 r.,
- liczba wypożyczeń na 1 czytelnika w 2023 r.

Obliczeń dotyczących frekwencji wyborczej dokonano na podstawie danych dla poszczególnych obwodów głosowania, tj. liczby osób uprawnionych oraz liczby wydanych kart do głosowania. Obie wartości przypisano proporcjonalnie do liczby ludności zamieszkującej dany obwód głosowania.

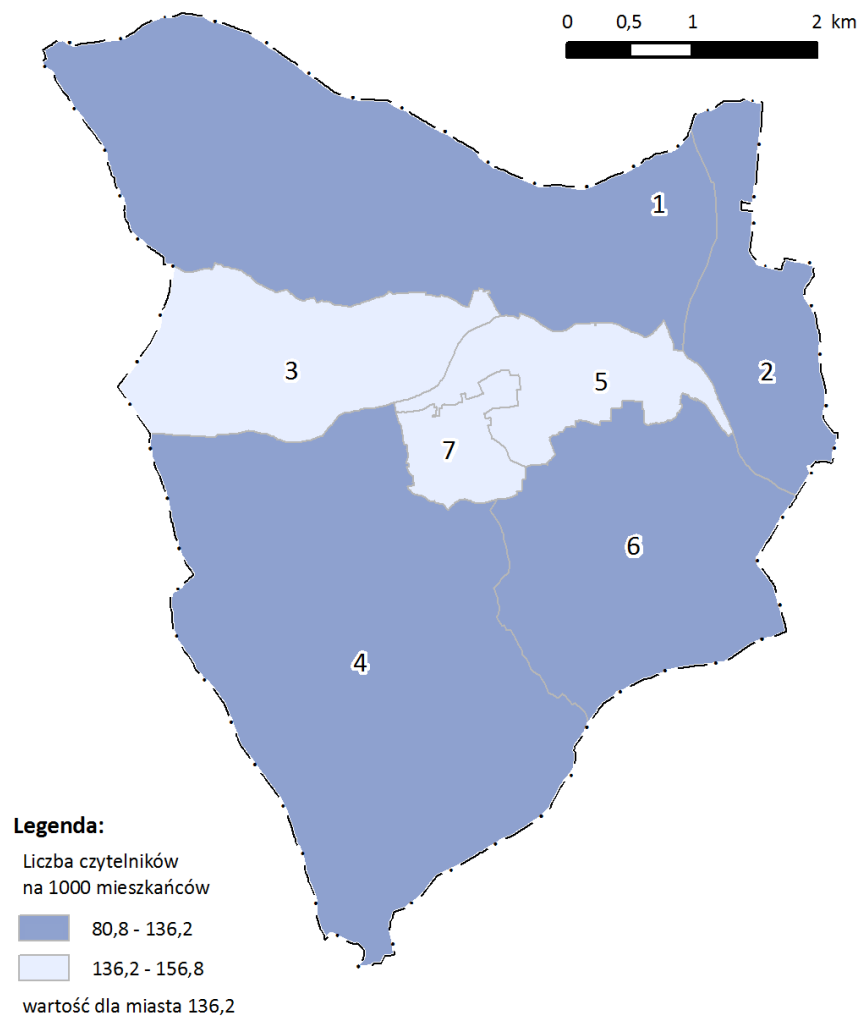
Na rysunkach poniżej przedstawiono koncentrację zjawisk w analizowanym zakresie.

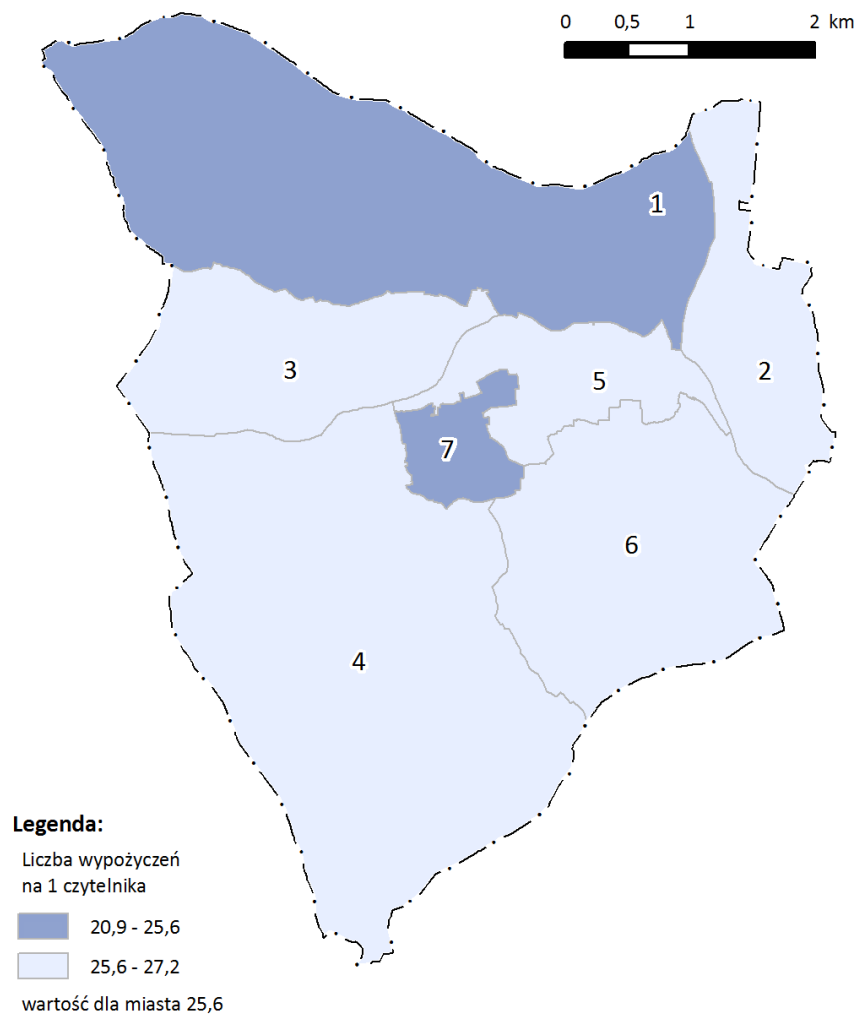
Rys. II. 26 Frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r.
Źródło: opracowanie własne

Rys. II. 27 Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r.
Źródło: opracowanie własne

Rys. II. 28 Liczba czytelników na 1000 mieszkańców w 2023 r.
Źródło: opracowanie własne

Rys. II. 29 Liczba wypożyczeń na 1 czytelnika w 2023 r.
Źródło: opracowanie własne

Na 7 jednostek referencyjnych, wartości wskaźników gorsze od średniej dla gminy odnotowano:

- w zakresie frekwencji w wyborach samorządowych w 2024 r. – w 4 jednostkach,
- w zakresie frekwencji w wyborach samorządowych w 2018 r. – w 6 jednostkach,
- w zakresie liczby czytelników na 1000 mieszkańców – w 4 jednostkach,
- w zakresie liczby wypożyczeń na 1 czytelnika – w 2 jednostkach.

Średnia frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r. wyniosła w Suchej Beskidzkiej (według danych geokodowanych⁴⁰) 48,73%. Najniższa frekwencja była w jednostce nr 7 (43,86%). Wartości poniżej średniej dla miasta odnotowano również w jednostkach nr 1, 3 i 4. Najwyższą frekwencję (ponad 50%) odnotowano w jednostkach nr 6 (52,83) i 5 (50,12%), co może przemawiać za względnie korzystnymi uwarunkowaniami związanymi z poziomem aktywności obywatelskiej.

Średnia frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. wyniosła w Suchej Beskidzkiej (według danych geokodowanych) 58,49%. Frekwencję wyższą od średniej dla gminy odnotowano tylko w jednostce nr 1 (63,30%). W pozostałych jednostkach kształtowała się ona na poziomie od 58,35% (jednostka nr 3) do 57,04% (jednostka nr 6).

W trzech jednostkach (nr 3, 4 i 7) frekwencja w obu analizowanych latach była niższa od średniej dla gminy, co może wskazywać na trwały problem niewystarczającego angażowania się mieszkańców tych jednostek w życie publiczne. Ciekawa zmiana dotyczy jednostki nr 6, w której w 2018 r. frekwencja była najniższa, a w 2024 r. najwyższa.

Na podstawie danych Biblioteki Suskiej, średnia liczba czytelników na 1000 mieszkańców miasta w 2023 r. wyniosła 136,2 osób, a liczba wypożyczeń na 1 czytelnika – 25,5. Wartości wskaźnika liczby czytelników poniżej średniej odnotowano w jednostkach nr: 2 (80,8), 1 (112,3), 4 (128,7) i 6 (131,1), a wskaźnika wypożyczeń – w jednostkach 1. (20,9) i 7. (23,6).

Podsumowanie

Jednostki z koncentracją niekorzystnych zjawisk w zakresie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym wyznaczono na podstawie wartości wskaźnika zbiorczego. **Za tereny w najtrudniejszej sytuacji uznano jednostki, w których odnotowano:**

- **łącznie występującą niższą od średniej dla miasta frekwencję w wyborach samorządowych w latach 2024 i 2018**

i / lub

- **łącznie występujące niższe od średniej dla miasta wartości wskaźników liczby czytelników na 1000 mieszkańców oraz liczby wypożyczeń na 1 czytelnika.**

Tak określone kryterium spełniają cztery jednostki: nr 1, nr 3, nr 4 i nr 7.

Budowę wskaźnika zbiorczego obrazującego koncentrację niekorzystnych zjawisk w zakresie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym przedstawiono w tabeli poniżej, a przestrzenny rozkład natężenia zjawisk na Rys.II.30.

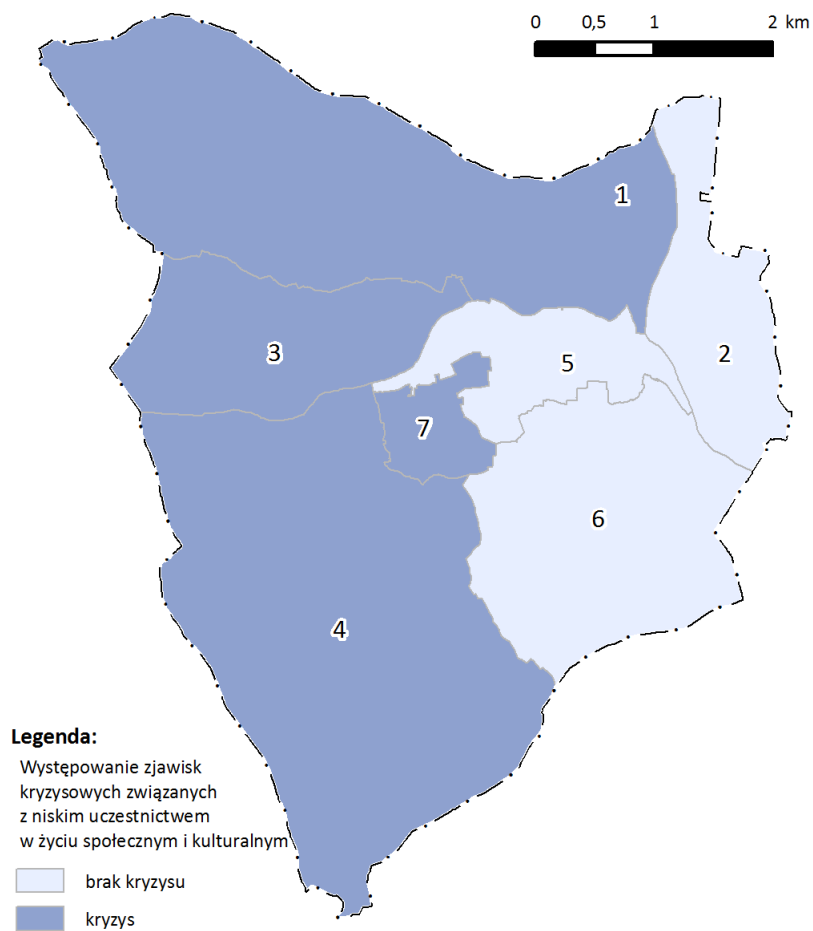
⁴⁰ Nie brano pod uwagę lokalu obsługującego specjalny obwód głosowania, tj. lokalu w szpitalu w Suchej Beskidzkiej przy ul. Szpitalnej 22.

Nr jedn. ref.	Frekwencja wyborcza 2024	Frekwencja wyborcza 2018	Liczba czytelników na 1000 mieszkańców	Liczba wypożyczeń na 1 czytelnika	Natężenie zjawisk kryzysowych w zakresie uczestnictwa w życiu publicznym (wskaźnik zbiorczy częściowy = 2)	Natężenie zjawisk kryzysowych w zakresie uczestnictwa w życiu kulturalnym (wskaźnik zbiorczy częściowy = 2)	Natężenie zjawisk kryzysowych w zakresie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym (wskaźnik zbiorczy ≥ 1)
1	X		X	X		X	X
2		X	X				
3	X	X			X		X
4	X	X	X		X		X
5		X					
6		X	X				
7	X	X		X	X		X

Tab. II. 7 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym – wskaźnik zbiorczy⁴¹

Źródło: opracowanie własne

⁴¹ Znakiem „X” oznaczono wartości gorsze od średniej dla gminy.

Rys. II. 30 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym

Źródło: opracowanie własne

II.8 Podsumowanie analizy w sferze społecznej

Zgodnie z wymogami ustawy o rewitalizacji (art. 9 ust. 1), koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej stanowi podstawowy warunek wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Przejrzystym i obiektywnym sposobem na zidentyfikowanie obszarów gminy o największym nasileniu problemów, jest zastosowanie wskaźnika syntetycznego, zbudowanego w oparciu o liczbę stwierdzonych w danej jednostce stanów kryzysowych (zawsze w odniesieniu do średniej dla gminy) w ramach poszczególnych analizowanych zjawisk.

Łącznie w ramach diagnozy sfery społecznej przeanalizowano 7 zjawisk (sytuację demograficzną, ryzyko wykluczenia społecznego z powodu bezrobocia, ryzyko wykluczenia społecznego z powodu ubóstwa, zagrożenie bezpieczeństwa, koncentrację osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności, problemy edukacyjne oraz uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym). Maksymalna wartość wskaźnika syntetycznego wynosi zatem 7.

Statystyka dotycząca liczby stwierdzonych stanów kryzysowych w ramach analizowanych zagadnień przedstawia się następująco:

- w żadnej z jednostek nie stwierdzono kryzysu (sytuacji gorszej od średniej dla gminy) we wszystkich analizowanych zjawiskach w sferze społecznej,
- w dwóch jednostkach (nr 5 i 7) odnotowano kryzys dla 5 zjawisk,
- w jednej jednostce (nr 2) – dla 4 zjawisk,
- w jednej jednostce (nr 1) – dla 3 zjawisk,
- w jednej jednostce (nr 6) – dla 2 zjawisk,
- w dwóch jednostkach (3 i 4) – dla 1 zjawiska.

Jako kryterium wyznaczenia obszaru o największym nasileniu problemów społecznych przyjęto wartość wskaźnika syntetycznego równą lub wyższą od 5.

Tak określone kryterium, tj. kryzys w co najmniej 5 z 7 analizowanych zjawisk społecznych, spełniają dwie jednostki: nr 5 i nr 7.

Dodatkowym argumentem przemawiającym za uznaniem tych jednostek za przejawiające największy kryzys w sferze społecznej jest fakt, iż są to jednostki o największej gęstości zaludnienia. W jednostce nr 5 jest to 1536 os/km², w jednostce nr 7 – 1537 os/km² (przy średniej dla gminy 307 os/km²)⁴². Wynika to z tego, że w granicach tych jednostek zlokalizowane są dwa największe osiedla mieszkaniowe w mieście, tj. Osiedle Na Stawach i Osiedle Beskidzkie.

Kontekst gęstości zaludnienia jest ważny, na obszarze słabo zaludnionym trudno bowiem mówić o koncentracji problemów społecznych (wprost proporcjonalnej do liczby mieszkańców), a jest to kluczowe zarówno przy identyfikacji kryzysu, jak i przy planowaniu późniejszej interwencji.

W tabeli poniżej przedstawiono budowę wskaźnika syntetycznego w sferze społecznej, na Rys.II.31 – podsumowanie analizy w sferze społecznej, na Rys.II.32 – przestrzenny rozkład wartości syntetycznego wskaźnika kryzysu w sferze społecznej.

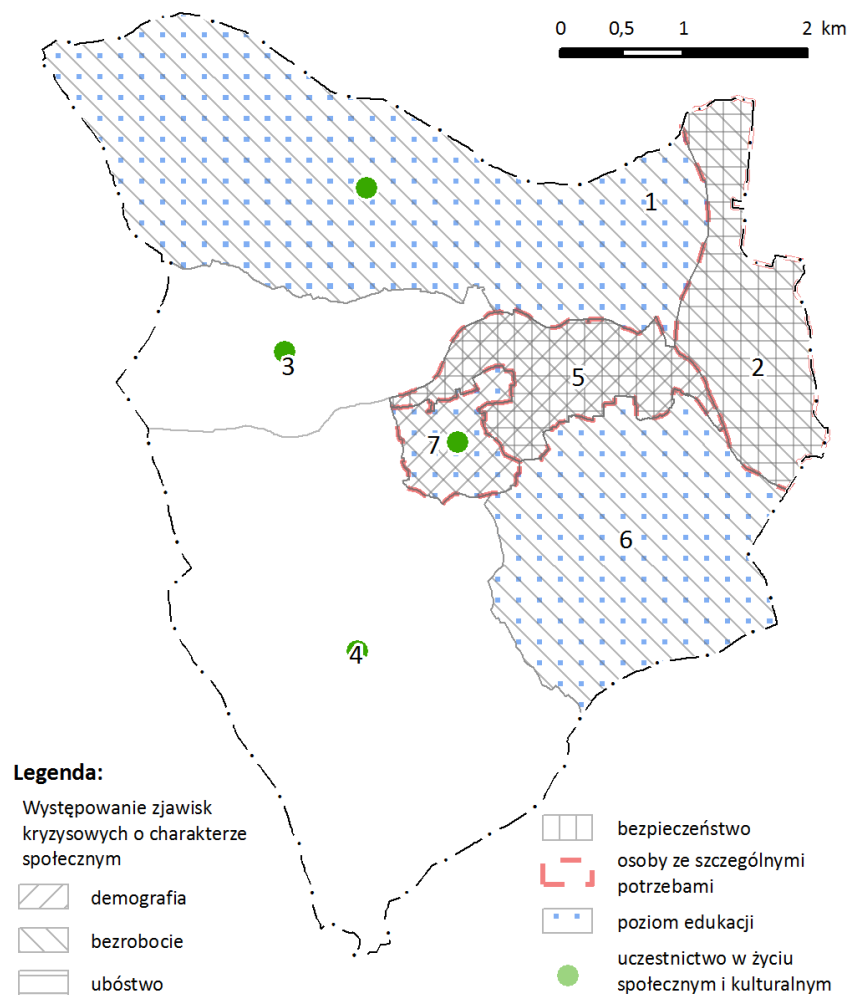
⁴² Wyliczenia według danych geokodowanych.

Nr jedn. ref.	Natężenie zjawisk kryzysowych w zakresie demografii	Natężenie zjawisk kryzysowych w zakresie bezrobocia	Natężenie zjawisk kryzysowych w zakresie ubóstwa	Natężenie zjawisk kryzysowych w zakresie bezpieczeństwa	Koncentracja osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności	Natężenie zjawisk kryzysowych w zakresie edukacji	Natężenie zjawisk kryzysowych w zakresie uczestnictwa w życiu publ. i kulturalnym	Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej (max. 7)	Kryzys w sferze społecznej (wskaźnik syntetyczny >=5)
1		X				X	X	3	
2		X	X	X	X			4	
3							X	1	
4							X	1	
5	X	X	X	X	X			5	X
6		X				X		2	
7	X	X			X	X	X	5	X

Tab. II. 8 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze społecznej – wskaźnik syntetyczny⁴³

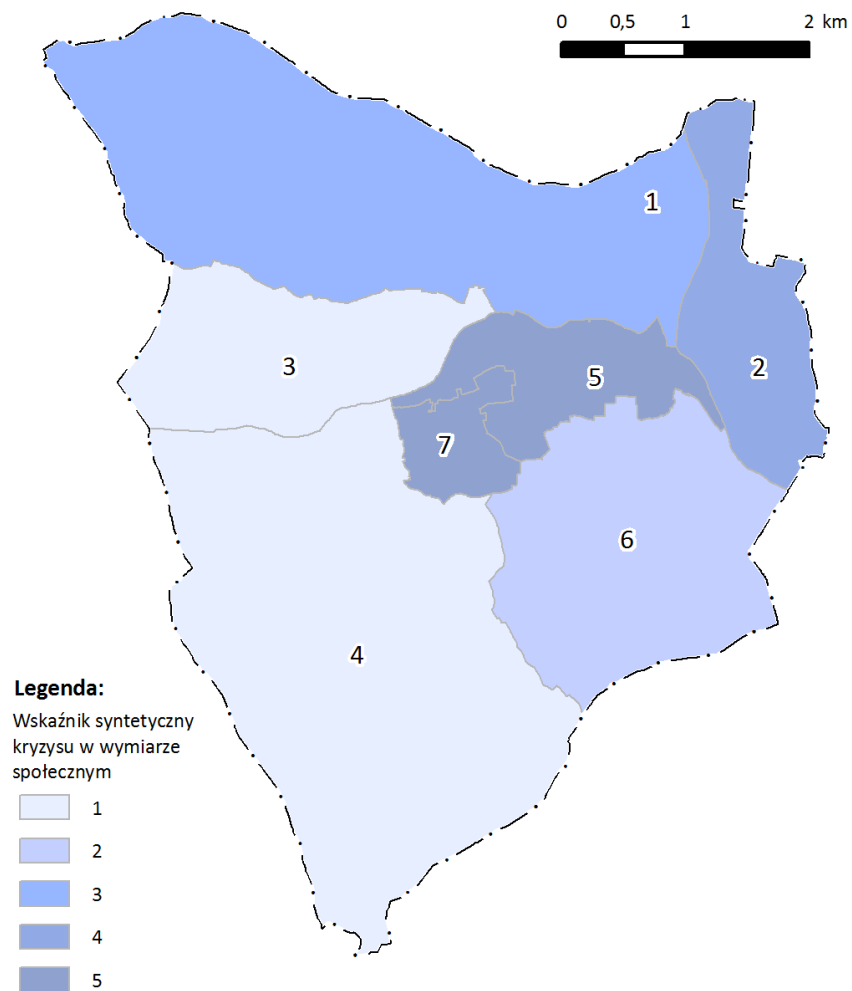
Źródło: opracowanie własne

⁴³ Znakiem „X” oznaczono natężenie zjawiska wyższe niż średnia dla gminy.

Rys. II. 31 Podsumowanie analizy w sferze społecznej

Źródło: opracowanie własne

Rys. II. 32 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze społecznej – wskaźnik syntetyczny

Źródło: opracowanie własne

III. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk gospodarczych

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 1 uor, w ramach diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego należy dokonać analizy negatywnych zjawisk gospodarczych, *w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw.*

Wprowadzenie

Jednym z podstawowych wskaźników obrazujących stopień przedsiębiorczości jest wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do REGON w przeliczeniu 1000 osób w wieku produkcyjnym. W gminie Sucha Beskidzka wyniósł on w 2024 r. 290,6.

Wśród podmiotów gospodarczych dominują podmioty zarejestrowane w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle budownictwo) oraz w sekcji Q (opieka zdrowotna i pomoc społeczna). W 2024 r. stanowiły one odpowiednio 26% i 12% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w mieście. Zauważalne udziały w strukturze firm ogółem odnotowały ponadto sekcje F (budownictwo) oraz C (przetwórstwo przemysłowe). Odpowiadały one, kolejno, za 10,5% oraz 7,8%.

Z uwagi na potencjał turystyczny Suchej Beskidzkiej przeanalizowano również podmioty działające w sekcji I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi) oraz w sekcji R (działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją). W 2024 r. stanowiły one odpowiednio 4,6% oraz 2,2% wszystkich podmiotów gospodarczych działających w mieście.

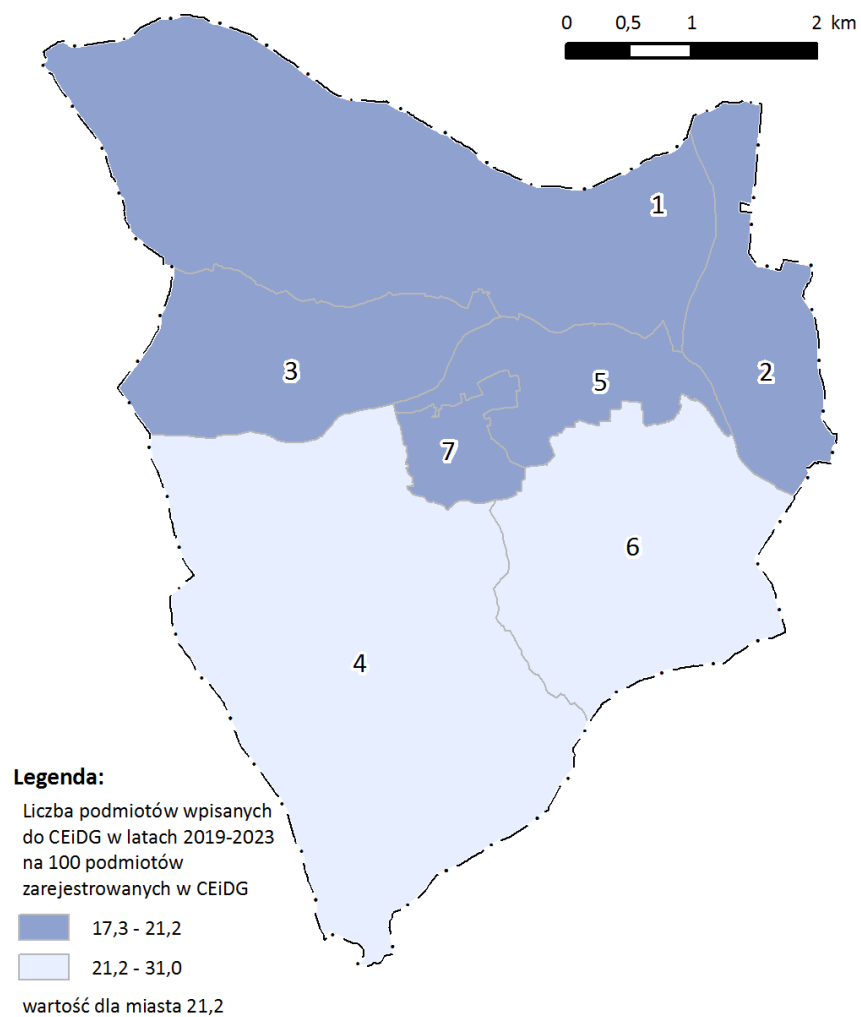
Dane odnoszące się do kondycji przedsiębiorstw przeanalizowano w ujęciu wewnętrznym w oparciu o dane z Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej, obejmującej w przeważającej części najmniejsze podmioty. W tym przypadku analizie poddano zarówno podmioty nowo zarejestrowane, jak i wyrejestrowane w okresie 2019-2023.

Analiza wskaźnikowa

W celu zidentyfikowania obszarów gminy o największym nasileniu problemów gospodarczych przeanalizowano wskaźniki:

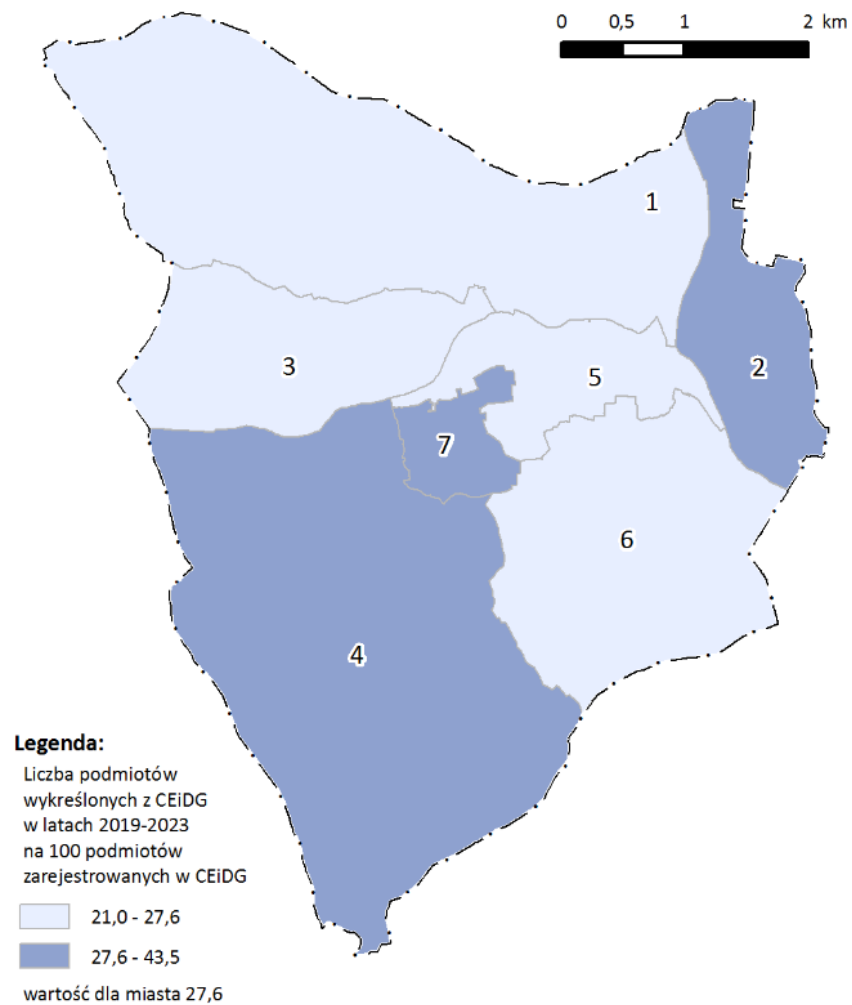
- liczba firm zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym,
- liczba firm zarejestrowanych w CEIDG w latach 2019-2023 na 100 firm w CEIDG,
- liczba firm wyrejestrowanych z CEIDG w latach 2019-2023 na 100 firm w CEIDG.

Na rysunkach poniżej przedstawiono koncentrację niekorzystnych zjawisk w analizowanym zakresie.

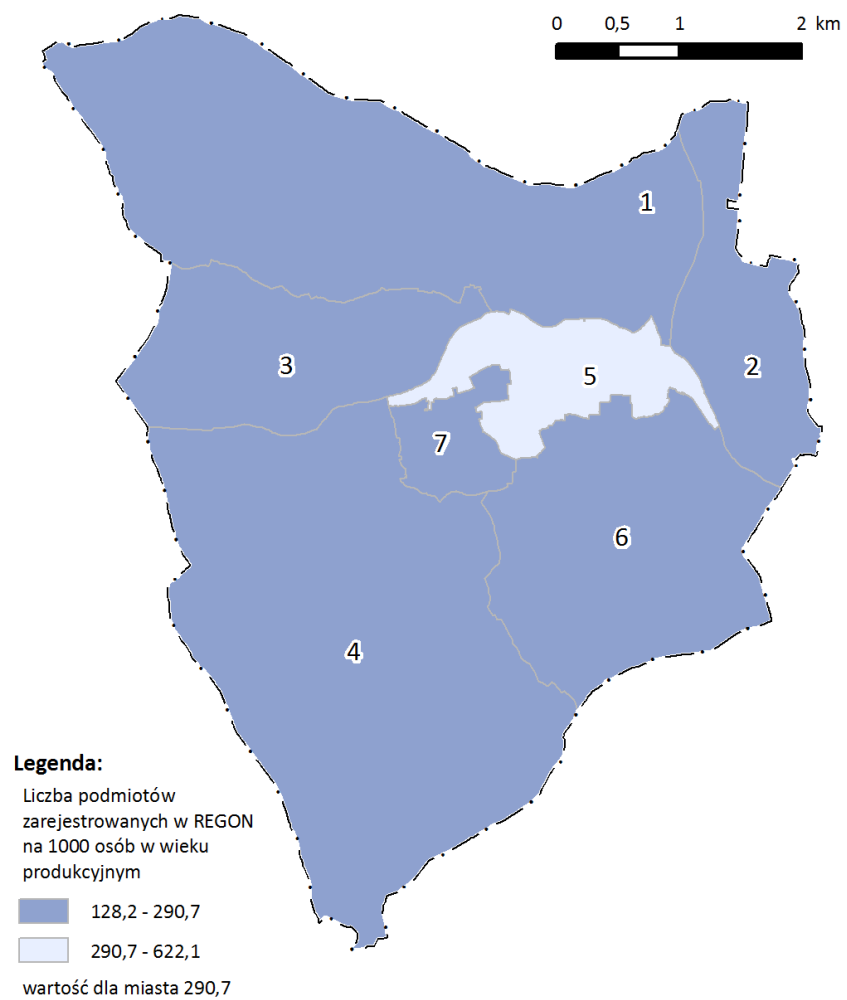
Rys. III. 1 Liczba firm zarejestrowanych w CEiDG w latach 2019-2023 na 100 firm w CEiDG

Źródło: opracowanie własne

Rys. III. 2 Liczba firm wyrejestrowanych z CEiDG w latach 2019-2023 na 100 firm w CEiDG

Źródło: opracowanie własne

Rys. III. 3 Liczba firm zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne

Na 7 jednostek referencyjnych, wartości wskaźników gorsze od średniej dla gminy odnotowano:

- w zakresie liczby firm zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym – w 6 jednostkach,
- w zakresie liczby firm zarejestrowanych w CEiDG w latach 2019-2023 na 100 firm w CEiDG – w 5 jednostkach,
- w zakresie liczby firm wyrejestrowanych z CEiDG w latach 2019-2021 na 100 firm w CEiDG – w 3 jednostkach.

Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba firm zarejestrowanych w REGON na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym) jednoznacznie potwierdził kluczową, z punktu widzenia koncentracji działalności gospodarczej w mieście, rolę jednostki obejmującej większość centralnej części miasta, tj. jednostki nr 5. Analizowany wskaźnik wyniósł w tym przypadku 622 i był to poziom ponad dwukrotnie wyższy od wskaźnika dla całego miasta (291). Wszystkie pozostałe jednostki charakteryzowały się poziomem co najmniej trzykrotnie niższym niż w przypadku jednostki nr 5. Sytuacja taka dotyczyła jednostek: nr 6 (210), nr 7 (206), nr 1 (160), nr 2 (158), nr 4 (145) oraz nr 3 (128).

Jednostkami referencyjnymi z najwyższym udziałem firm zarejestrowanych w REGON w ogólnej liczbie firm były jednostki nr 5 (56,0%) oraz 7 (12,8%). Znaczące udziały odnotowano także w jednostkach nr 1 (8,8) i 7 (8,5). Najmniejsza koncentracja podmiotów gospodarczych charakteryzowała jednostki nr 3 (2,9) i nr 2 (2,5%).

Na podstawie wskaźników dotyczących liczby firm zarejestrowanych i wyrejestrowanych (analizowanych łącznie) można pośrednio wnioskować jakie warunki dla prowadzenia działalności gospodarczej panują na danym obszarze. Niska liczba podmiotów zarejestrowanych i jednocześnie wysoka wyrejestrowanych świadczą o potencjalnie niekorzystnej sytuacji dla prowadzenia działalności gospodarczej.

Kondycję firm zdecydowano się przybliżyć za pomocą danych zawartych w CEiDG i odnoszących się do okresu 2019-2023. W tym okresie w mieście z CEiDG wyrejestrowało się 247 firm, a zarejestrowało 190.

Wskaźnik liczby firm wykreślonych z CEiDG w latach 2019-2023 w przeliczeniu na 100 firm zarejestrowanych w CEiDG w 2023 r. wyniósł dla całego miasta 27,6. Wartości wyższe od wartości referencyjnej odnotowano w trzech jednostkach, tj. nr 2 (43,5), nr 7 (38,7) oraz nr 4 (34,9). Wartości niższe od wartości dla całego miasta charakteryzowały natomiast jednostki: nr 6 (26,8), nr 5 (25,6), nr 3 (21,8) oraz nr 1 (21,1).

Wskaźnik liczby firm wpisanych do CEiDG w latach 2019-2023 w przeliczeniu na 100 firm zarejestrowanych w CEiDG w 2023 r. wyniósł dla całego miasta 21,2. Wartości niższe odnotowano w jednostkach: nr 5 (20,6), nr 3 (19,7), nr 1 (18,4), nr 7 (17,8) oraz nr 2 (17,4). Wyższe, a więc odnoszące się do lepszej sytuacji, charakteryzowały natomiast jednostki: nr 4 (31,0) i nr 6 (21,5).

Podsumowanie

Jednostki o największym nasileniu problemów gospodarczych wyznaczono na podstawie wartości wskaźnika syntetycznego, zbudowanego w oparciu o liczbę wskaźników częściowych

o wartościach gorszych od średniej dla gminy. Budowę wskaźnika syntetycznego w sferze gospodarczej obrazuje Tab.III.1. Stanowi ona podsumowanie diagnozy miasta w tym zakresie.

Jako kryterium wyznaczenia obszaru koncentracji negatywnych zjawisk gospodarczych przyjęto przekroczenie wartości i referencyjnych dla dwóch lub więcej wskaźników cząstkowych:

- liczba firm zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym,
- liczba firm zarejestrowanych w CEIDG w latach 2019-2023 na 100 firm w CEIDG,
- liczba firm wyrejestrowanych z CEIDG w latach 2019-2023 na 100 firm w CEIDG.

Tak określone kryterium spełnia pięć jednostek: nr 1, nr 2, nr 3, nr 4 oraz nr 7.

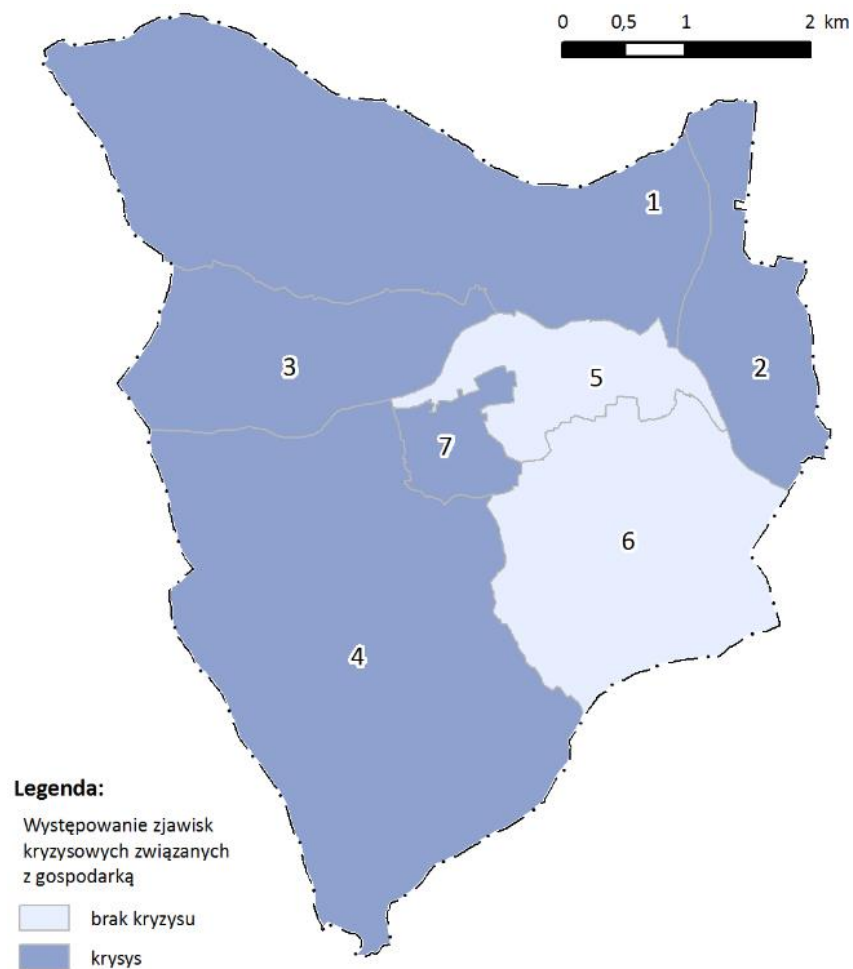
Nr jedn. ref.	Liczba firm w REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba firm wyrejestrowanych z CEIDG w latach 2019-2023 na 100 firm w CEIDG	Liczba firm zarejestrowanych w CEIDG w latach 2019-2023 na 100 firm w CEIDG	Wskaźnik syntetyczny dla sfery gospodarczej (max. 3)	Kryzys w sferze gospodarczej (wskaźnik syntetyczny >=2)
1	X		X	2	X
2	X	X	X	3	X
3	X		X	2	X
4	X	X		2	X
5			X	1	
6	X			1	
7	X	X	X	3	X

Tab. III. 1 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze gospodarczej – wskaźnik syntetyczny⁴⁴

Źródło: opracowanie własne

Przestrzenny rozkład wartości syntetycznego wskaźnika kryzysu w sferze gospodarczej przedstawia rysunek poniżej.

⁴⁴ Znakiem „X” oznaczono wartości gorsze od średniej dla gminy.

Rys. III. 4 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze gospodarczej

Źródło: opracowanie własne

IV. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 3 uor, w ramach diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego należy dokonać analizy negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych, *w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych.*

Wprowadzenie

Jednym z aspektów, które należy przeanalizować w ramach diagnozy zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych jest dostęp do podstawowych usług, wśród których jednymi z kluczowych są: edukacja, kultura oraz sport i rekreacja. Dostępność określono jako średnią euklidesową odległość od danej usługi lub infrastruktury dla mieszkańca miasta.

Przedmiotem analizy w zakresie dostępu do usług edukacyjnych były placówki wychowania przedszkolnego i szkoły podstawowe.

Przeanalizowano też dostęp do placówek kultury, które od lat nie ograniczają się do swojej historycznej funkcji, lecz coraz częściej stanowią przestrzeń dla nieformalnego życia publicznego. Zapewniając wygodne miejsce do nauki, pracy, wielu form aktywności i odpoczynku, kierują do swoich użytkowników ofertę różnego rodzaju działań. Do placówek kultury, które uwzględniono w analizie zaliczono: muzeum, centrum kultury, bibliotekę, dom kultury i świetlicę

Analizą objęto również dostęp do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej rozumianej jako budowle (boiska, place sportowe itp.) i budynki (pływalnia, sale gimnastyczne) oraz oddzielnie, ze względu na specyfikę grupy docelowej użytkowników, place zabaw.

Jako element odnoszący się do wyposażenia w podstawową infrastrukturę techniczną analizie poddano liczbę zbiorników bezodpływowych (tzw. szamb) w przeliczeniu na 100 punktów adresowych.

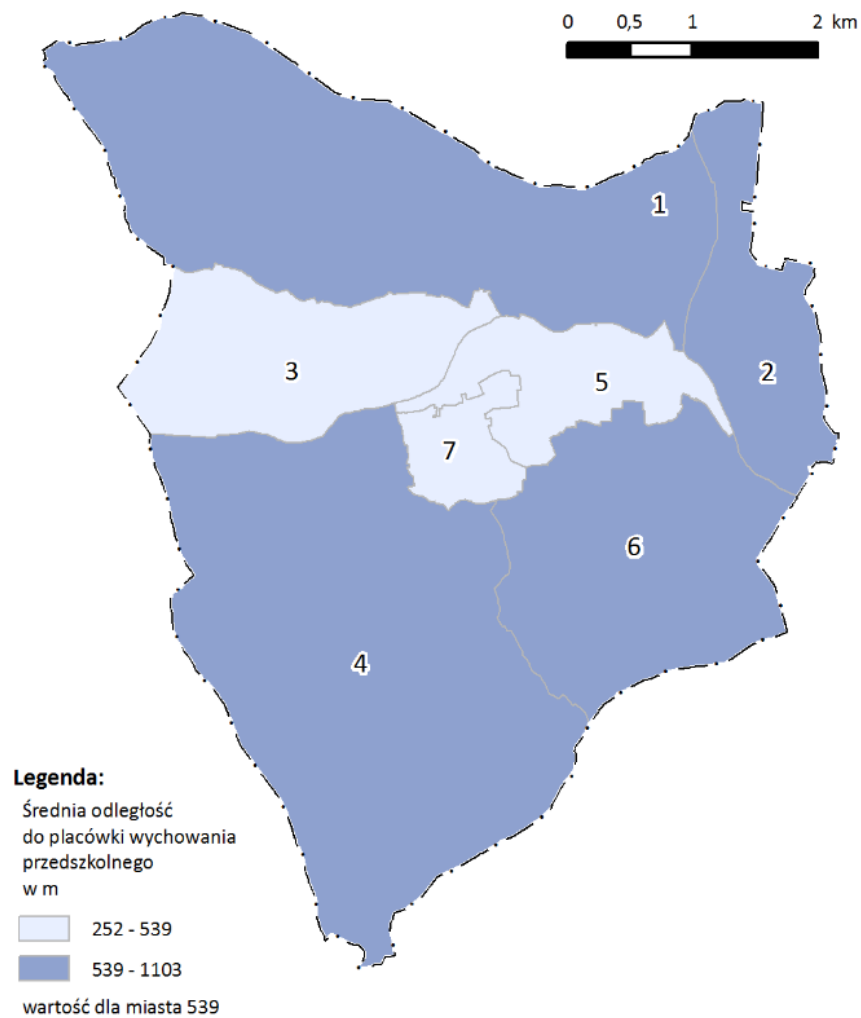
Analiza wskaźnikowa

W celu zidentyfikowania obszarów gminy o największym nasileniu problemów przestrzenno-funkcjonalnych przeanalizowano następujące wskaźniki:

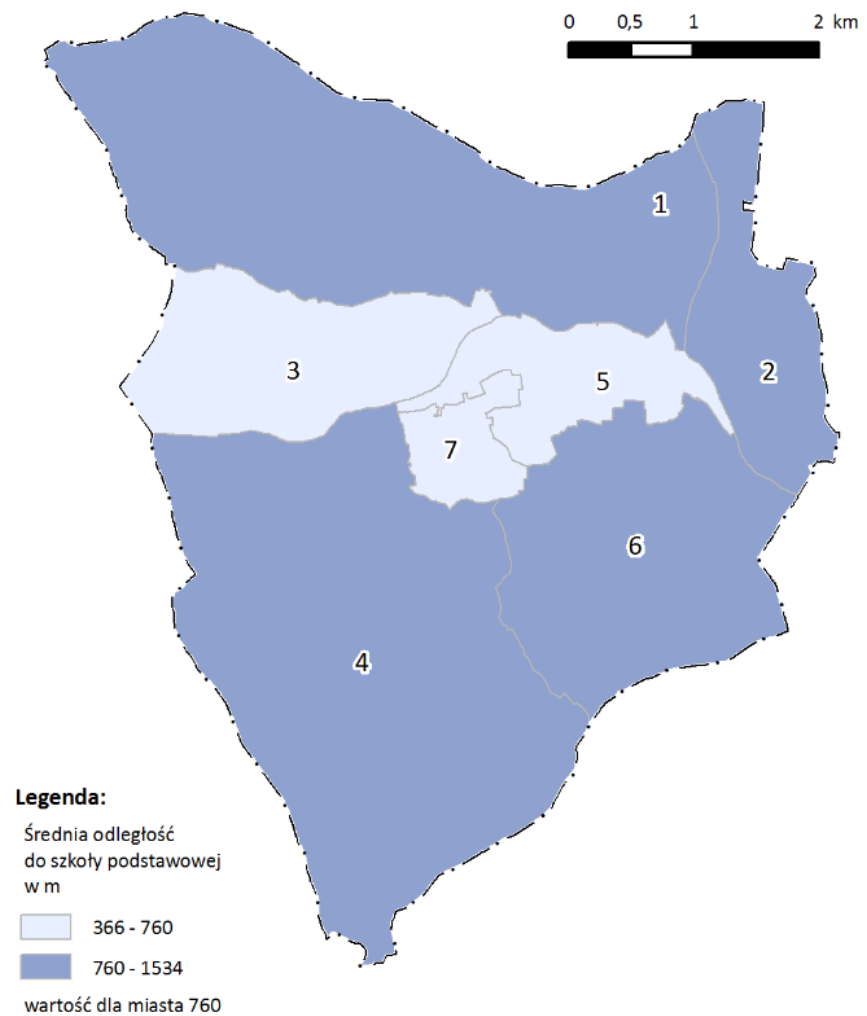
- średnia odległość do placówki wychowania przedszkolnego,
- średnia odległość do szkoły podstawowej,
- średnia odległość do placówki kultury,
- średnia dostępność do infrastruktury sportowej,
- średnia dostępność do placu zabaw,

- średnia dostępność do apteki,
- liczba zbiorników bezodpływowych przypadających na 100 punktów adresowych.

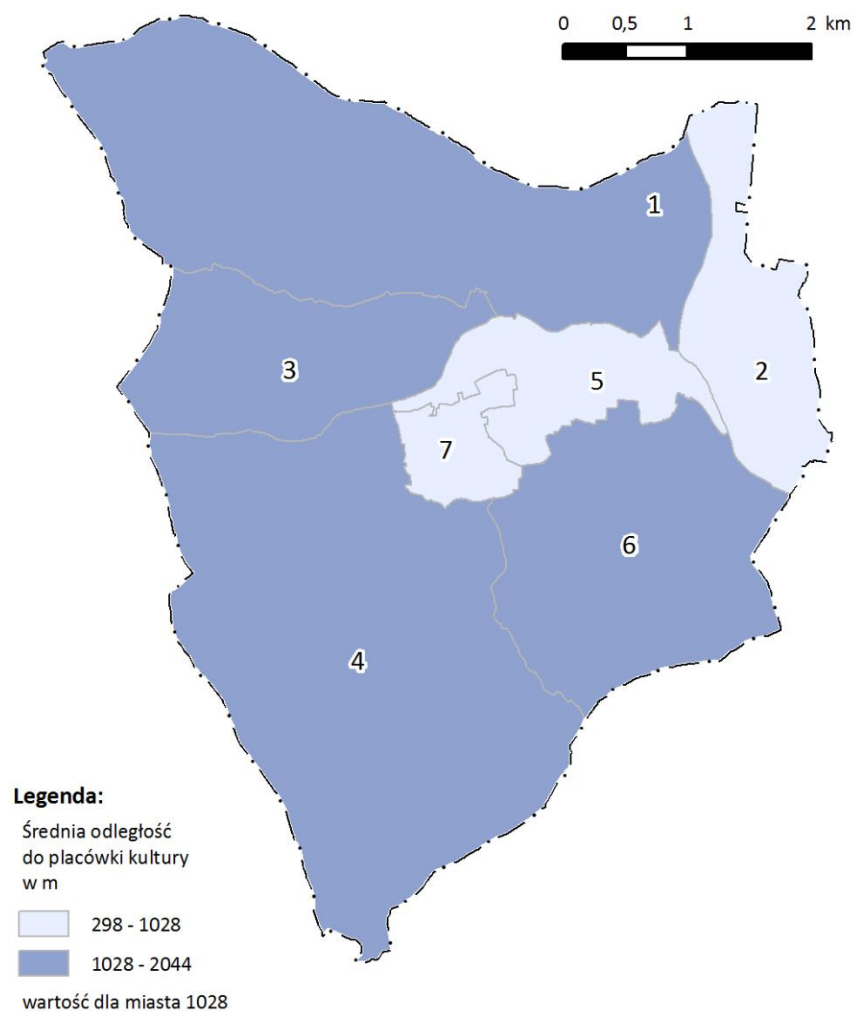
Na rysunkach poniżej przedstawiono koncentrację niekorzystnych zjawisk w analizowanym zakresie.

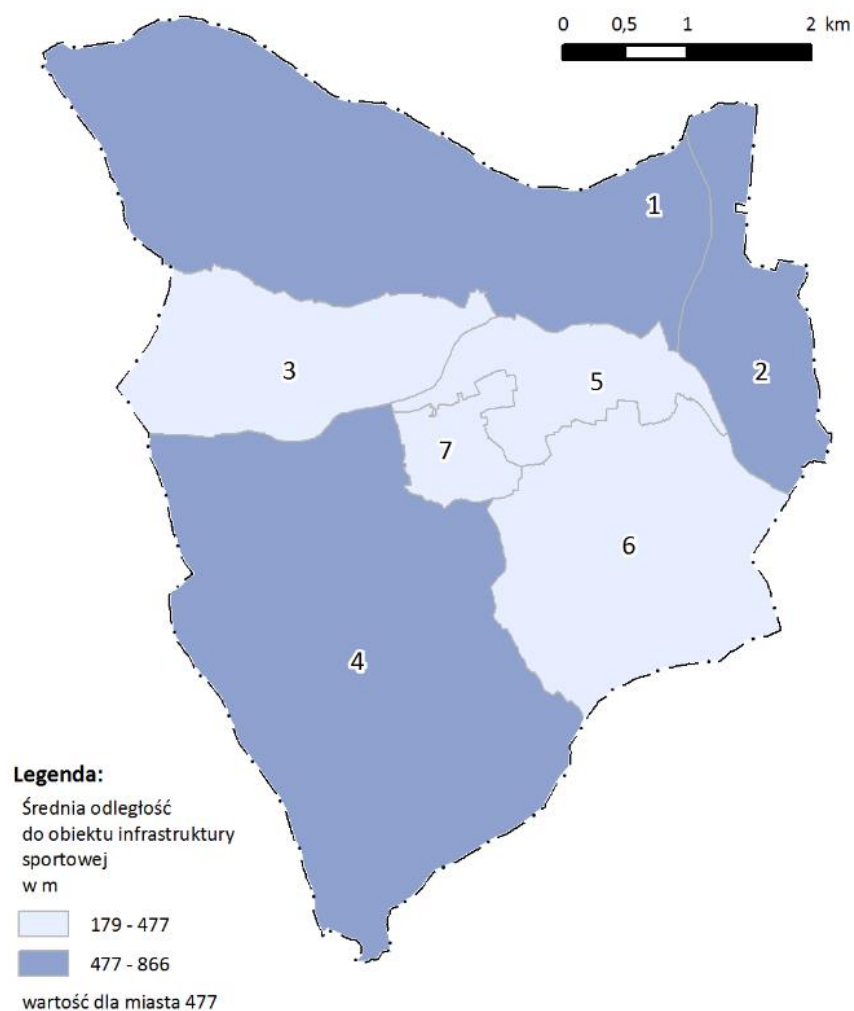
Rys. IV. 1 Średnia odległość do placówki wychowania przedszkolnego
Źródło: opracowanie własne

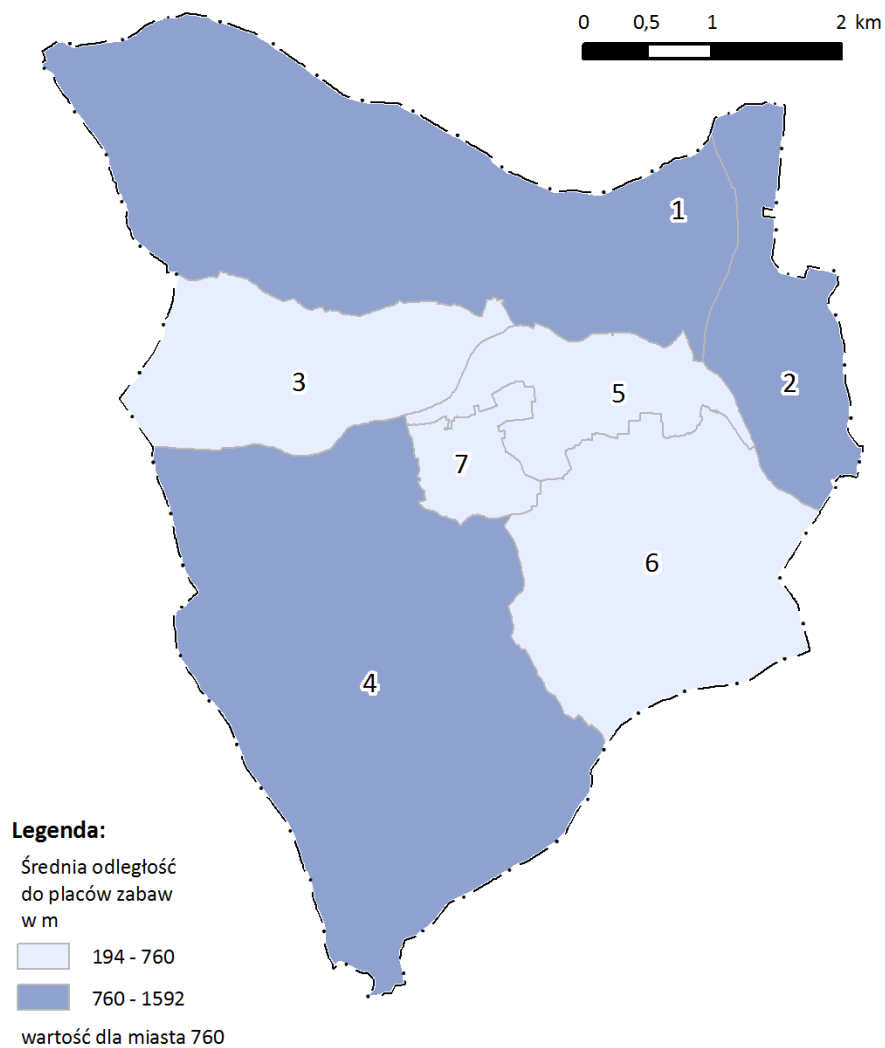
Rys. IV. 2 Średnia odległość do szkoły podstawowej
Źródło: opracowanie własne

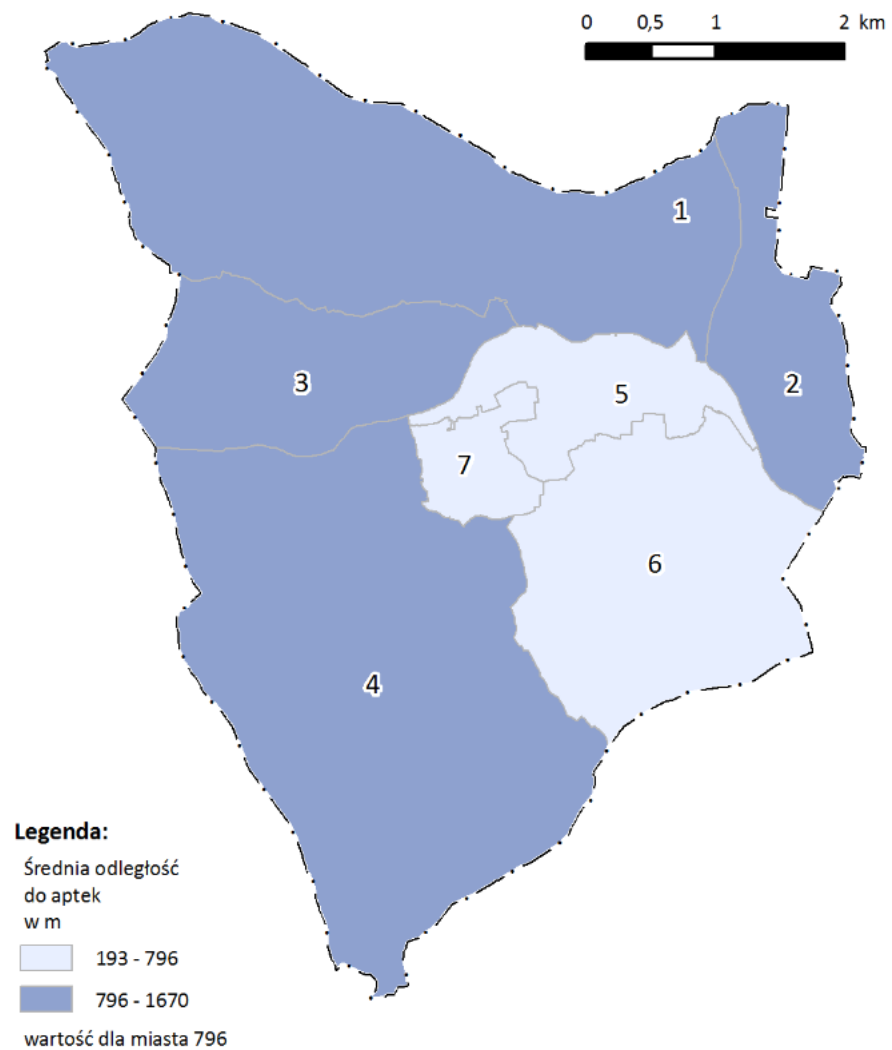
Rys. IV. 3 Średnia piesza odległość do placówki kultury
Źródło: opracowanie własne

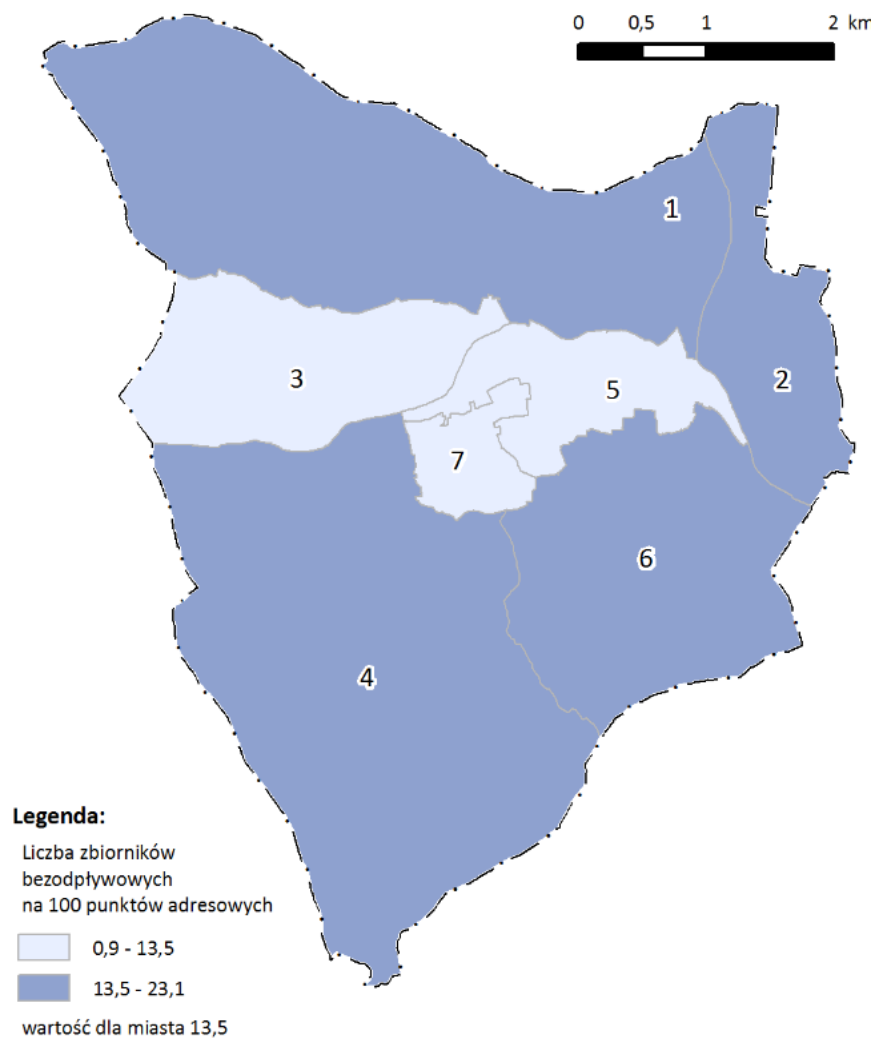
Rys. IV. 4 Średnia dostępność do infrastruktury sportowej
Źródło: opracowanie własne

Rys. IV. 5 Średnia dostępność do placu zabaw
Źródło: opracowanie własne

Rys. IV. 6 Średnia dostępność do apteki
Źródło: opracowanie własne

Rys. IV. 7 Liczba zbiorników bezodpływowych przypadających na 100 punktów adresowych

Źródło: opracowanie własne

Na 7 jednostek referencyjnych, wartości wskaźników gorsze od średniej dla gminy odnotowano:

- średnia odległość do placówki wychowania przedszkolnego – w 4 jednostkach,
- średnia odległość do szkoły podstawowej – w 4 jednostkach,
- średnia odległość do placówki kultury – w 4 jednostkach,
- średnia odległość do infrastruktury sportowej – w 3 jednostkach,
- średnia odległość do placu zabaw – w 3 jednostkach,
- średnia odległość do apteki – w 4 jednostkach,
- liczba zbiorników bezodpływowych przypadających na 100 punktów adresowych – w 4 jednostkach.

W mieście w 2023 r. funkcjonowało łącznie 8 placówek wychowania przedszkolnego, zarówno publicznych, jak i niepublicznych, w tym 3 punkty przedszkolne przy szkołach podstawowych. Średnia odległość z miejsca zamieszkania do najbliższej placówki wychowania przedszkolnego wyniosła w Suchej Beskidzkiej 539 m. Najwyższe wartości odnotowano w jednostkach: nr 2 (1103), nr 4 (951 m), nr 1 (727 m) oraz nr 6 (577 m). Korzystna, w skali miasta, sytuacja w tym zakresie, dotyczyła natomiast jednostek: nr 3 (408 m), nr 5 (276 m) i nr 7 (253 m).

W Suchej Beskidzkiej funkcjonowały dwie szkoły podstawowe oraz filia jednej z nich. Średnia odległość z miejsca zamieszkania do najbliższej szkoły podstawowej w mieście wyniosła 760 m. Najdalej do szkół podstawowych mieli mieszkańcy jednostek: nr 2 (1533 m), nr 4 (1165 m), nr 6 (931 m) oraz nr 1 (879 m). Średnimi odległościami mniejszymi od wartości dla całego miasta charakteryzowały się jednostki: nr 3 (595 m), nr 7 (571 m) i nr 5 (367 m).

Do placówek kultury, które uwzględniono w analizie zaliczono: muzeum, centrum kultury, bibliotekę, dom kultury i świetlicę. Średnia odległość z miejsca zamieszkania do najbliższej placówki kultury wyniosła w Suchej Beskidzkiej 1028 m. Była to jednocześnie wartość najwyższa spośród wszystkich analizowanych rodzajów usług i infrastruktury. Odległości powyżej wartości referencyjnej dla całego miasta charakteryzowały jednostki: nr 4 (2044 m), nr 1 (1780 m), nr 3 (1320 m) oraz nr 6 (1056 m). Odległości mniejsze od średniej dla miasta odnotowano w jednostkach: nr 2 (1025 m), nr 7 (345 m) i nr 5 (299 m).

Do infrastruktury sportowej, którą uwzględniono w analizie zaliczono: place sportowe, kort tenisowy, sale gimnastyczne, basen oraz kluby sportowe. Średnia odległość z miejsca zamieszkania do najbliższej infrastruktury sportowej wyniosła 477 m i była wartością najniższą spośród wszystkich analizowanych rodzajów usług i infrastruktury. Ponadprzeciętne odległości odnotowano w jednostkach: nr 4 (866 m), nr 1 (829 m) i nr 2 (708 m). Wartości niższe od wartości referencyjnej charakteryzowały pozostałe jednostki. Były to jednostki: nr 6 (424 m), nr 3 (407 m), nr 5 (221 m) oraz nr 7 (180 m).

Na podstawie danych z BDOT10K zidentyfikowano 8 obiektów pełniących funkcje placów zabaw. Średnia odległość do nich wyniosła 760 m. Najgorsza dostępność do tego rodzaju infrastruktury dotyczyła jednostek: nr 1 (1592 m), nr 4 (1586 m) i nr 2 (1085 m). Poniżej poziomu referencyjnego znalazły się natomiast wartości dla jednostek: nr 3 (692), nr 6 (569 m), nr 7 (205 m) i nr 5 (195 m).

Dostępność do usług związanych ze stanem zdrowia mieszkańców przybliżono za pomocą analizy dostępności do aptek. W Suchej Beskidzkiej w 2024 r. funkcjonowało 9 aptek. Przeciętna odległość do tego rodzaju usług wyniosła w mieście 796 m. Najgorszą dostępność

odnotowano dla jednostek: nr 1 (1670 m), nr 4 (1598 m), nr 2 (884 m) i nr 3 (850 m). Najlepsza dostępność charakteryzowała jednostki: nr 6 (656 m), nr 5 (224 m) oraz nr 7 (193 m).

Analiza potwierdziła typową dla niedużych gmin miejskich, wyraźną koncentrację znaczącej części usług i infrastruktury na jego obszarze centralnym.

W Suchej Beskidzkiej zewidencjonowano 318 zbiorników bezodpływowych. W przeliczeniu na 100 punktów adresowych dało to wartość dla miasta wynoszącą 13,5. Wyższe wartości odnotowano w przypadku jednostek: nr 6 (23,1), nr 4 (22,7), nr 2 (17,8) i nr 1 (15,1). Najmniejszą intensywność analizowanego zjawiska charakteryzowała jednostki: nr 7 (2,3), nr 3 (2,0) oraz nr 5 (0,9).

Podsumowanie

Jednostki z koncentracją niekorzystnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych wyznaczono na podstawie wartości wskaźnika syntetycznego, zbudowanego w oparciu o liczbę wskaźników cząstkowych o wartościach gorszych od średniej dla miasta. Budowę wskaźnika syntetycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej obrazuje Tab.IV.I. Stanowi ona podsumowanie diagnozy miasta w tym zakresie.

Za tereny o największym nasileniu problemów przestrzenno-funkcjonalnych uznano jednostki, w których odnotowano wartości wyższe od średniej dla miasta dla co najmniej 4 z 7 analizowanych wskaźników:

- **średnia odległość do placówki wychowania przedszkolnego,**
- **średnia odległość do szkoły podstawowej,**
- **średnia odległość do placówki kultury,**
- **średnia dostępność do infrastruktury sportowej,**
- **średnia dostępność do placu zabaw,**
- **średnia dostępność do apteki,**
- **liczba zbiorników bezodpływowych przypadających na 100 punktów adresowych.**

Tak określone kryterium spełniają cztery jednostki: nr 1, nr 2, nr 4 i nr 6.

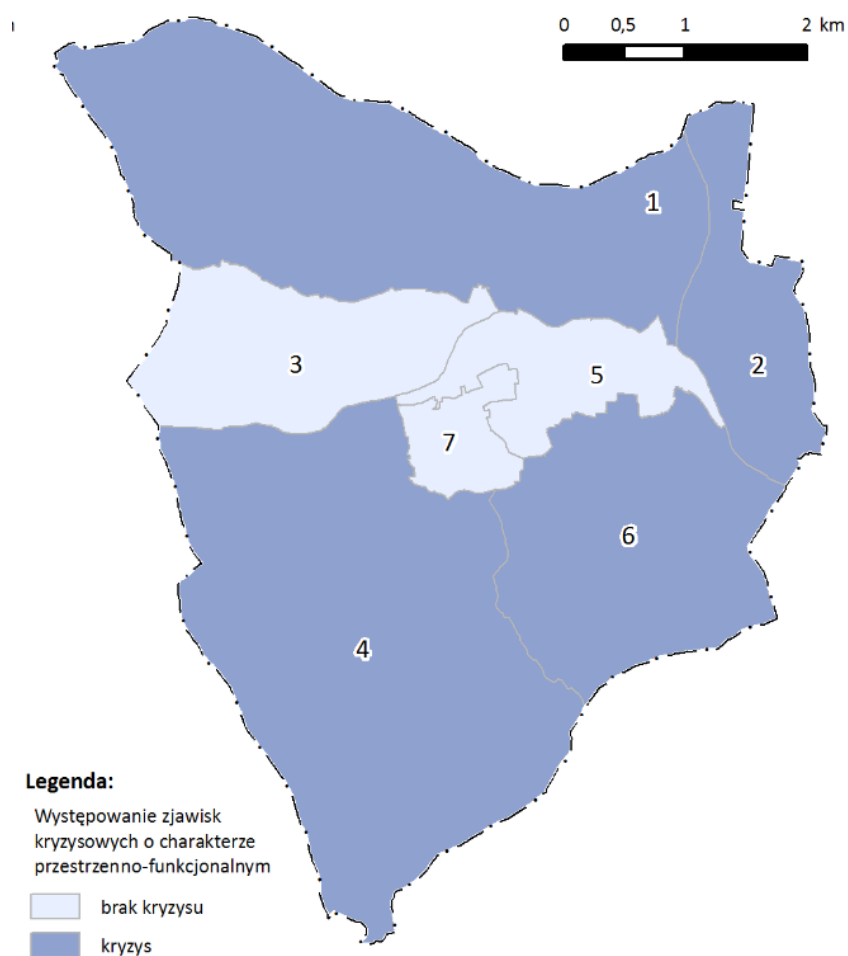
Przestrzenny rozkład wartości syntetycznego wskaźnika kryzysu w sferze przestrzenno-funkcjonalnej przedstawia Rys.IV.8.

Nr jedn. ref.	Średnia odległość do placówki wychowania przedszkolnego	Średnia odległość do szkoły podstawowej	Średnia odległość do obiektów kultury	Średnia odległość do infrastruktury sportowej	Średnia odległość do placów zabaw	Średnia odległość do aptek	Liczba zbiorników bezodpływowych na 100 punktów adresowych	Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej (max. 7)	Kryzys w sferze przestrzenno-funkcjonalnej (wskaźnik syntetyczny ≥ 4)
1	X	X	X	X	X	X	X	7	X
2	X	X		X	X	X	X	6	X
3			X			X		2	
4	X	X	X	X	X	X	X	7	X
5								0	
6	X	X	X				X	4	X
7								0	

Tab. IV 1 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej – wskaźnik syntetyczny⁴⁵

Źródło: opracowanie własne

⁴⁵ Znakiem „X” oznaczono wartości gorsze od średniej dla gminy.

Rys. IV. 8 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Źródło: opracowanie własne

V. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk technicznych

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 1 uor, w ramach diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego należy dokonać analizy negatywnych zjawisk technicznych, *w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.*

Wprowadzenie

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji jednym z aspektów podlegających analizie jest stopień funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych. Istotnym elementem stanowiącym o ewentualnych problemach w tym zakresie jest dostęp do podstawowych sieci infrastruktury technicznej (wodociągowej, kanalizacyjnej, ciepłowniczej) oraz jej stan techniczny.

Na koniec 2023 r. długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) wynosiła w mieście 59,9 km. Analogiczne wartości dla sieci kanalizacyjnej i gazowej wyniosły odpowiednio: 81,3 km oraz 37,3 km⁴⁶. Z sieci wodociągowej w 2022 r. korzystało w mieście 72,6% jego mieszkańców. Analogiczny wskaźnik dla sieci kanalizacyjnej wyniósł 81,3%, zaś dla sieci gazowej 85%.

W 2023 r. odnotowano 88 awarii sieci wodociągowej, tj. o 18 (26%) więcej niż w roku 2019. Ponad dwukrotnie więcej awarii odnotowano w przypadku sieci kanalizacyjnej. W 2023 r. było ich 194, co odpowiadało w przybliżeniu poziomowi z roku 2019 (193).

Na terenie miasta Sucha Beskidzka brak jest zorganizowanego systemu ciepłowniczego. Lokalne źródła ciepła wykorzystujące indywidualne systemów grzewczych charakteryzują się znaczną emisją zanieczyszczeń w procesie spalania. Poza kilkoma osiedlowymi kotłowniami, w przeważającej części, stosowane są indywidualne źródła ciepła. Stan taki silnie negatywnie oddziałuje na jakość powietrza, w szczególności w okresie grzewczym.

Do celów grzewczych i technologicznych wykorzystywane są paliwa stałe (węgiel i drewno), w mniejszym stopniu gaz sieciowy i energia elektryczna. Bloki Spółdzielni Mieszkaniowej Beskid ogrzewane są w oparciu o ciepło systemowe wytwarzane przez ciepłownię wykorzystującą gaz ziemny.

Kolejny aspektem, który należy poddać analizie w ramach diagnozy zjawisk technicznych jest degradacja obiektów budowlanych. W tym kontekście, przeanalizowano rozmieszczenie zabytków nieruchomych, jako obiektów wymagających szczególnej troski i nakładów ze względu na ich stan techniczny. Występowanie zabytków w jednostce referencyjnej należy jednak rozpatrywać nie tylko w aspekcie problemów technicznych, ale także, a może przede wszystkim, jako ważny zasób rozwojowy. Krajobraz kulturowy, którego zabytki są ważnym

⁴⁶ Długość czynnej sieci dystrybucyjnej w 2022 r.

elementem, jest bowiem jednym z kluczowych czynników kształtujących *genius loci* danego miejsca, a tym samym determinującym jego potencjał i kierunek rozwoju. Jest to bardzo istotne przy wyznaczaniu obszaru rewitalizacji oraz planowaniu interwencji rewitalizacyjnej.

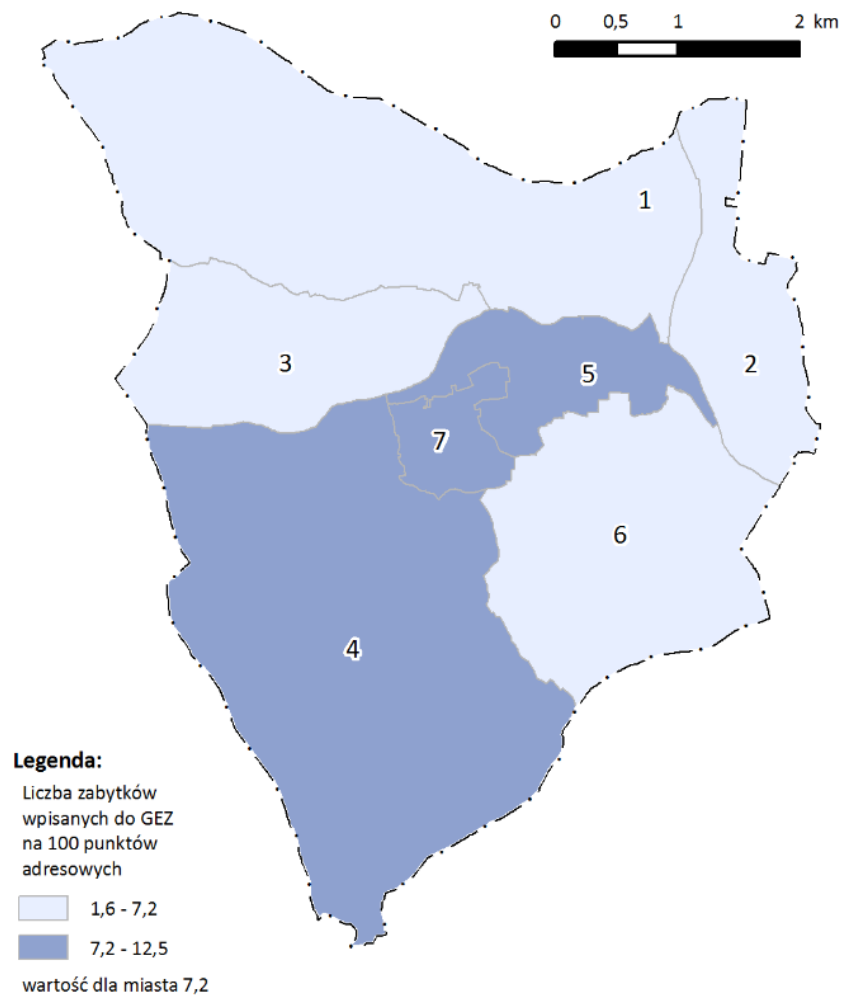
W ramach diagnozy stanu technicznego obiektów budowlanych, przeanalizowano również rozmieszczenie gminnego zasobu mieszkaniowego. Aspekt ten może być istotny na etapie wyznaczania obszaru rewitalizacji. Z punktu widzenia możliwości kreowania aktywnej polityki rewitalizacyjnej przez gminę, korzystny jest bowiem względnie wysoki udział zasobu komunalnego na obszarze rewitalizacji.

Analiza wskaźnikowa

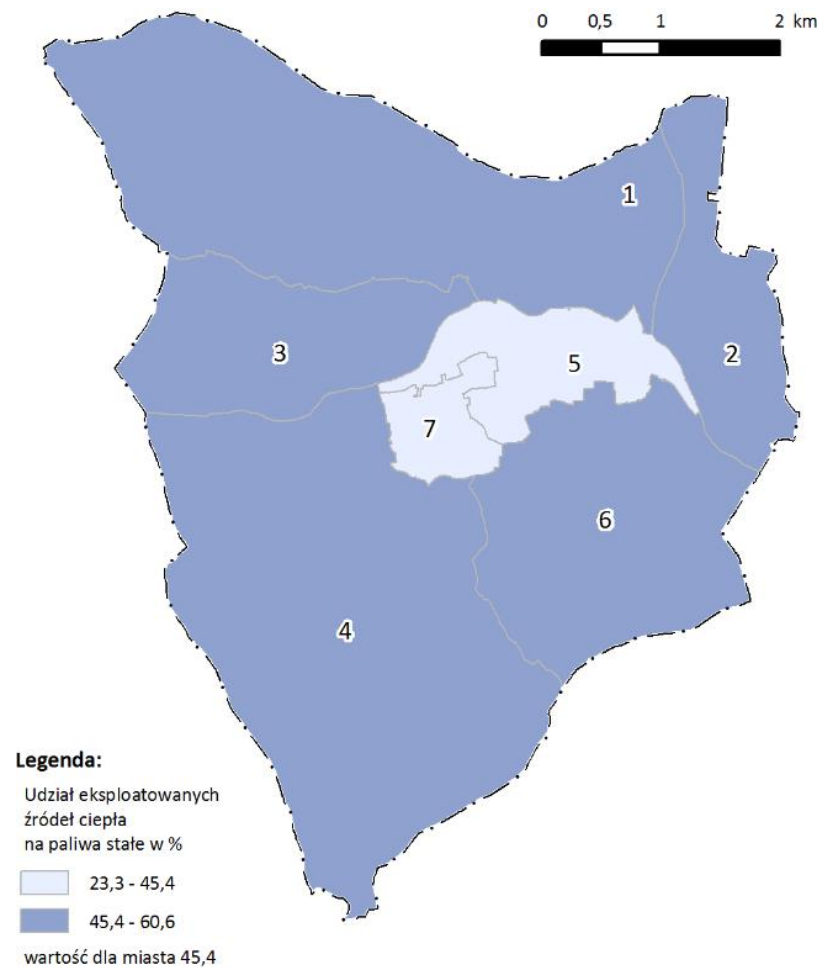
W celu zidentyfikowania obszarów gminy o największym nasileniu problemów technicznych przeanalizowano następujące wskaźniki:

- liczba zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków przypadających na 100 punktów adresowych,
- udział eksploatowanych źródeł ciepła na paliwa stałe (w %),
- liczby komunalnych lokali mieszkaniowych przypadających na 100 punktów adresowych,
- liczby budynków podłączonych do sieci wodociągowej przypadających na 100 punktów adresowych.

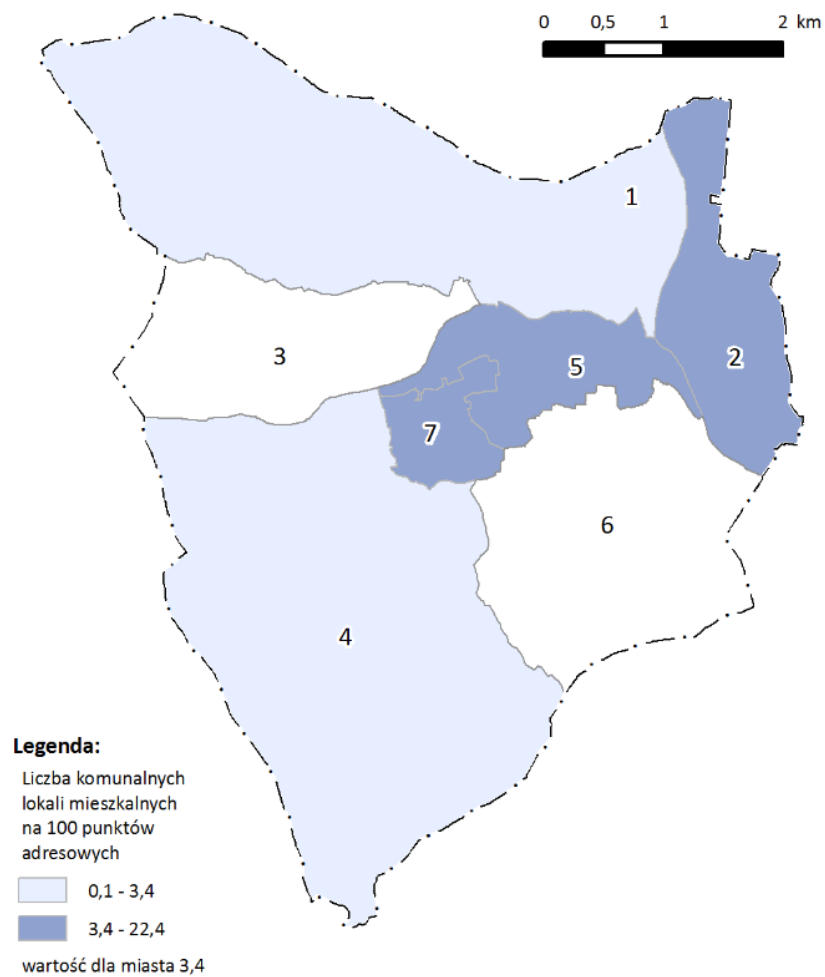
Na rysunkach poniżej przedstawiono koncentrację niekorzystnych zjawisk w analizowanym zakresie.

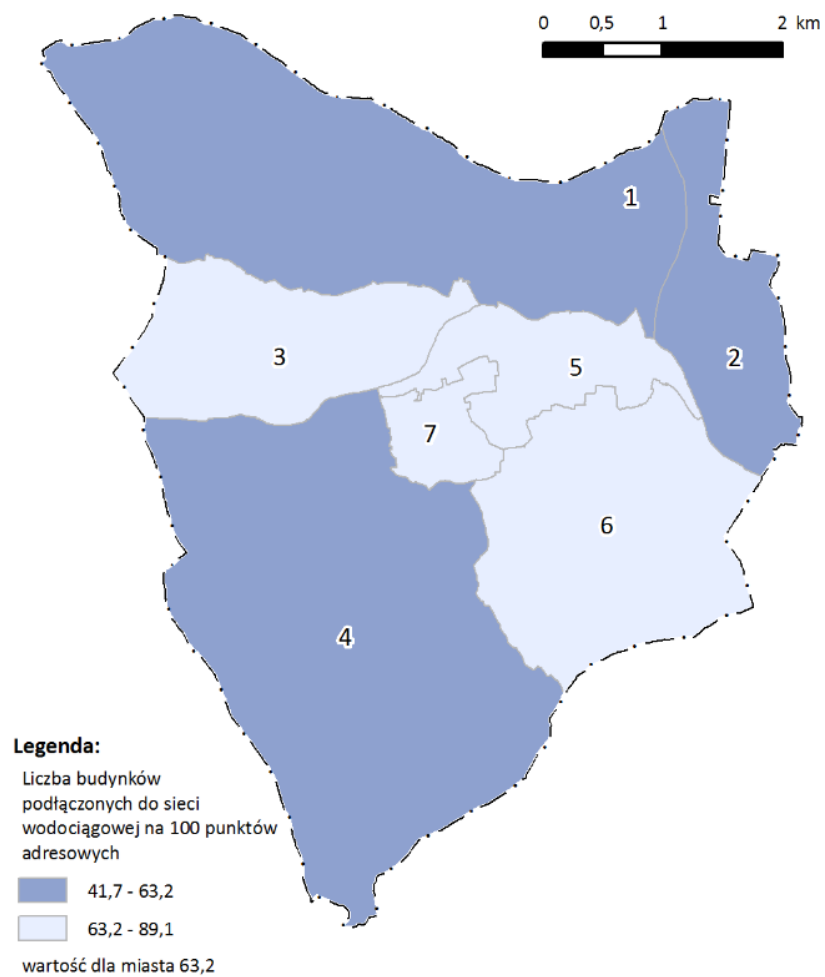
Rys. V. 1 Liczba zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków przypadających na 100 punktów adresowych
Źródło: opracowanie własne

Rys. V. 2 Udział eksploatowanych źródeł ciepła na paliwa stałe (w %)
Źródło: opracowanie własne

Rys. V. 3 Liczba komunalnych lokali mieszkaniowych przypadających na 100 punktów adresowych
Źródło: opracowanie własne

Rys. V. 4 Liczba budynków podłączonych do sieci wodociągowej przypadających na 100 punktów adresowych
Źródło: opracowanie własne

Na 7 jednostek referencyjnych, wartości wskaźników gorsze od średniej dla gminy odnotowano:

- w zakresie liczby zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków przypadających na 100 punktów adresowych – w 3 jednostkach,
- w zakresie udział eksploatowanych źródeł ciepła na paliwa stałe w % – w 5 jednostkach,
- w zakresie liczby komunalnych lokali mieszkaniowych przypadających na 100 punktów adresowych – w 3 jednostkach,
- w zakresie liczby budynków podłączonych do sieci wodociągowej przypadających na 100 punktów adresowych – w 3 jednostkach.

Do Gminnej Ewidencji Zabytków wpisanych było 170 zabytków. W skali całego miasta liczba zabytków przypadających na 100 punktów adresowych wyniosła 7,2. Ponadprzeciętny poziom nasycenia jednostek zasobem zabytkowym charakteryzował jednostki: nr 5 (12,5), nr 4 (9,8) oraz nr 7 (7,5). Mniejsza intensywność analizowanego zjawiska występowała natomiast w jednostkach: nr 1 (5,0), nr 3 (3,8), nr 6 (2,8) i nr 2 (1,6). Większość zabytków wpisanych do GEZ koncentrowała się w dwóch jednostkach referencyjnych: nr 5 (39,1%) oraz 4 (29,6%).

Udział eksploatowanych źródeł ciepła na paliwa stałe, obliczony na podstawie danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków, wynosił w Suchej Beskidzkiej 45,4%. Wartości wyższe odnotowano w pięciu jednostkach: nr 4 (60,6%), nr 2 (59,0%), nr 3 (57,7%), nr 6 (54,4%) oraz nr 1 (53,9%). Najniższe wartości wskaźnika charakteryzowały centralnie położone jednostki: nr 7 (37,0%) i 5 (23,4%).

Na zasób mieszkaniowy miasta składało się 80 lokali mieszkalnych, w których było 199 izb o łącznej powierzchni mieszkalnej wynoszącej 2142,9 m². Lokale te zamieszkiwały w 2023 r. 184 osoby. Liczba komunalnych lokali mieszkaniowych przypadających na 100 punktów adresowych w skali całego miasta wynosiła 3,4. Wartości wyższe od średniej dla miasta odnotowano w trzech jednostkach: nr 7 (22,4), nr 2 (14,4) oraz nr 5 (5,7). Wyraźnie niższe wartości charakteryzowały jednostki nr 1 (0,5) oraz nr 4 (0,2). W jednostkach nr 3 oraz nr 6 nie było tego rodzaju lokali. W skali miasta lokale komunalne koncentrowały się w jednostkach nr 5 i 7 oraz 2, na które przypadało odpowiednio: po 37,5% oraz 21,3% ogółu lokali komunalnych w mieście.

Na terenie miasta do sieci wodociągowej podłączonych było 1488 budynków. W przeliczeniu na 100 punktów adresowych wartość ta dała wynik wynoszący 63,2. Poniżej tak wyznaczonej wartości referencyjnej znalazły się trzy jednostki: nr 2 (58,5), nr 4 (42,8) oraz nr 1 (41,8). Pozostałe jednostki odnotowały wyraźnie wyższe wartości analizowanego wskaźnika. W grupie tej znalazły się jednostki: nr 7 (89,1), nr 3 (80,8), nr 6 (78,7) i nr 5 (74,7).

Podsumowanie

Jednostki z koncentracją niekorzystnych zjawisk technicznych wyznaczono na podstawie wartości wskaźnika syntetycznego, zbudowanego w oparciu o liczbę wskaźników cząstkowych o wartościach gorszych od średniej dla gminy. Budowę wskaźnika syntetycznego w sferze technicznej obrazuje Tab.V.I. Stanowi ona podsumowanie diagnozy miasta w tym zakresie.

Za tereny o największym nasileniu problemów technicznych uznano jednostki, w których odnotowano wartości wyższe od średniej dla gminy dla co najmniej 2 z 4 analizowanych wskaźników:

- liczba zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków przypadających na 100 punktów adresowych,
- udział eksploatowanych źródeł ciepła na paliwa stałe (w %),
- liczba komunalnych lokali mieszkaniowych przypadających na 100 punktów adresowych,
- liczba budynków podłączonych do sieci wodociągowej przypadających na 100 punktów adresowych.

Tak określone kryterium spełnia pięć jednostek: nr 1, nr 2, nr 4, nr 5 i nr 7.

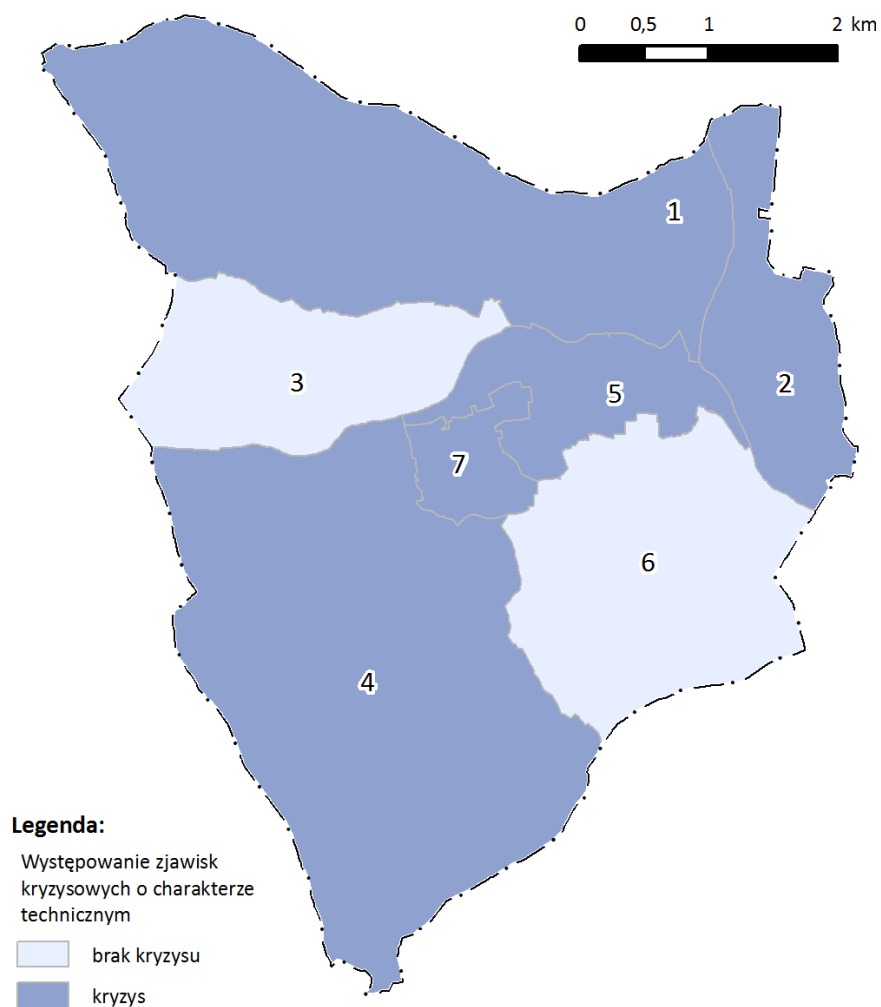
Nr jedn. ref.	Liczba zabytków wpisanych do GEZ na 100 punktów adresowych	Udział eksploatowanych źródeł ciepła na paliwa stałe (w %)	Liczba komunalnych lokali mieszkaniowych na 100 punktów adresowych	Liczba budynków podłączonych do sieci wodociągowej przypadających na 100 punktów adresowych	Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery technicznej (max. 3)	Kryzys w sferze technicznej (wskaźnik syntetyczny ≥ 2)
1		X		X	2	X
2		X	X	X	3	X
3		X			1	
4	X	X		X	3	X
5	X		X		2	X
6		X			1	
7	X		X		2	X

Tab. V. 1 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze technicznej – wskaźnik syntetyczny⁴⁷

Źródło: opracowanie własne

Przestrzenny rozkład wartości syntetycznego wskaźnika kryzysu w sferze technicznej przedstawia rysunek poniżej.

⁴⁷ Znakiem „X” oznaczono wartości gorsze od średniej dla gminy.

Rys. V. 5 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze technicznej

Źródło: opracowanie własne

VI. Analiza koncentracji negatywnych zjawisk środowiskowych

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 1 uor, w ramach diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego należy dokonać analizy negatywnych zjawisk środowiskowych, *w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.*

Wprowadzenie

Kluczowym czynnikiem środowiskowym wpływającym na stan zdrowia ludności jest jakość powietrza. Podstawowym źródłem informacji w przypadku jakości powietrza w mieście Sucha Beskidzka były dane z Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Krakowie dotyczące wyników pomiarów stacji monitoringu powietrza zlokalizowanej przy ul. Nieszczyńskiej⁴⁸ oraz modelowania zanieczyszczeń pyłów PM_{2,5} dla strefy małopolskiej.

W przypadku pyłów PM₁₀ dopuszczalny poziom ich stężenia określany jest jako 50 µg/m³ dla uśrednionych wartości pomiarów w okresie dobowym. Liczba takich dni w ciągu roku nie powinna przekraczać 35. W latach 2018-2023 liczba dni z przekroczeniami wyniosła od 44 do 101, co wskazuje na niską jakość powietrza na terenie miasta.

Specyfika obszaru miasta Sucha Beskidzka wskazuje na duże zagrożenie występowaniem ruchów osuwiskowych. Dla przybliżenia tego ryzyka posłużono się danymi z Systemu Osłony Przeciwoświsowej prowadzonego przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy. Analizie poddano łącznie istniejące osuwiska oraz obszary zagrożone ich występowaniem.

Zarówno sieć hydrograficzna, jak i ukształtowanie terenu gminy sprzyjają występowaniu gwałtownych wezbrań cieków wodnych. Analizie poddano obszar zagrożenia powodziowego w przypadku wystąpienia tzw. wody pięćsetletniej, tj. o szacowanym prawdopodobieństwie 0,2%.

Drugą grupą negatywnych zjawisk środowiskowych wskazanych w ustawie o rewitalizacji jest obecności substancji stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska. Dostępnym wskaźnikiem różnicującym sytuację w tym zakresie na poziomie wewnątrzgminnym jest obecność azbestu, który w latach 80. XX w. został uznany za jeden z najbardziej rozpowszechnionych czynników rakotwórczych występujących w środowisku. Wbudowany w różne materiały (głównie budowlane) ulegające z czasem degradacji, stanowi on źródło ciągłej emisji włókien azbestu do środowiska. Zagrożenie szkodliwym działaniem włókien azbestu i pyłu zawierającego azbest występuje również w przypadku nieprawidłowego usuwania lub zabezpieczania wyrobów (odpadów) zawierających azbest⁴⁹. *Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*⁵⁰ zakłada usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest, minimalizowanie negatywnych skutków zdrowotnych

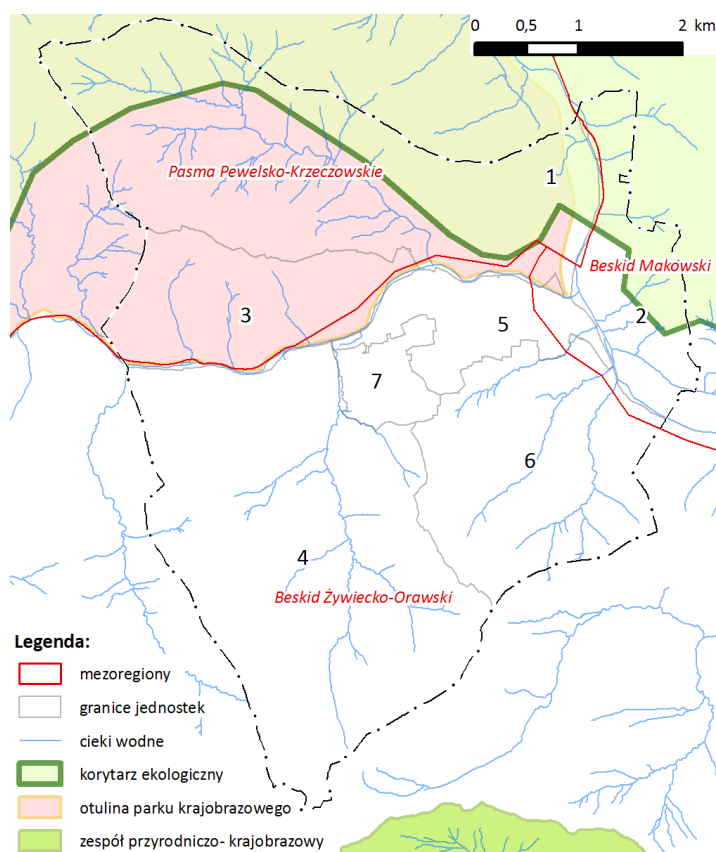
⁴⁸ kod stacji: MpSuchaNiesz

⁴⁹ <https://www.pip.gov.pl/pl/f/v/228191/niebezpieczny%20azbest.pdf>

⁵⁰ <https://www.bazaazbestowa.gov.pl/pl/aktualnosci/archiwum/13-archiwum/27-archiwalny-7>

spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju oraz likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Kontekstowo przeanalizowano również formy ochrony przyrody na obszarze miasta. Sucha Beskidzka położona jest na styku trzech mezoregionów fizyczno-geograficznych: Beskidu Żywiecko-Orawskiego, Pasma Pewelsko-Krzeczowskiego i Beskidu Makowskiego. Na terenie miasta, w jego północnej części, występują dwie powierzchniowe formy przyrody: otulina Parku Krajobrazowego Beskidu Małego oraz korytarz ekologiczny Beskidu Zachodnie – 1. Zajmują one na terenie miasta odpowiednio: 975 ha (35%) i 434 ha (16%). Zdecydowana większość obszaru chronionego znajduje się w jednostkach: nr 1, nr 2 i nr 3.

Rys. VI. 1 Formy ochrony przyrody

Źródło: opracowanie własne

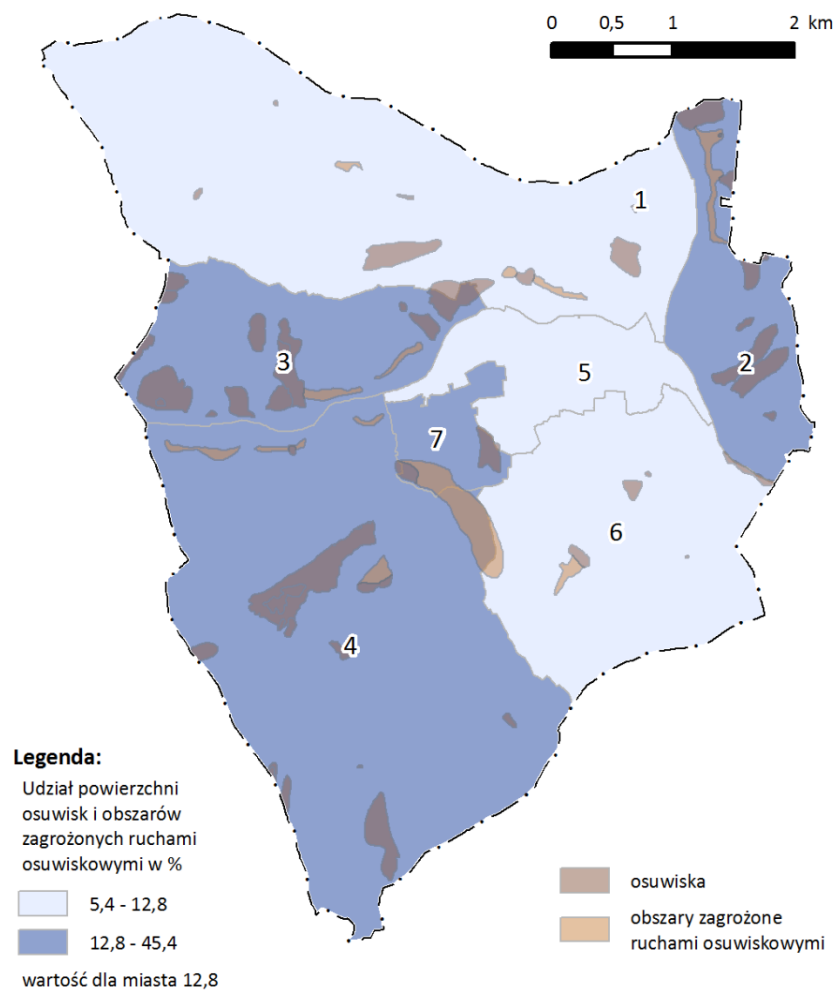
Analiza wskaźnikowa

W celu zidentyfikowania obszarów gminy o największym nasileniu problemów środowiskowych przeanalizowano:

- udział powierzchni osuwisk oraz obszarów zagrożonych występowaniem ruchów osuwiskowych (w %),
- udział powierzchni objętej przekroczeniem średniego rocznego stężenia pyłów PM_{2,5} powyżej 20 µg/m³,
- udział powierzchni zagrożonej występowaniem powodzi o prawdopodobieństwie 0,2 (raz na 500 lat),

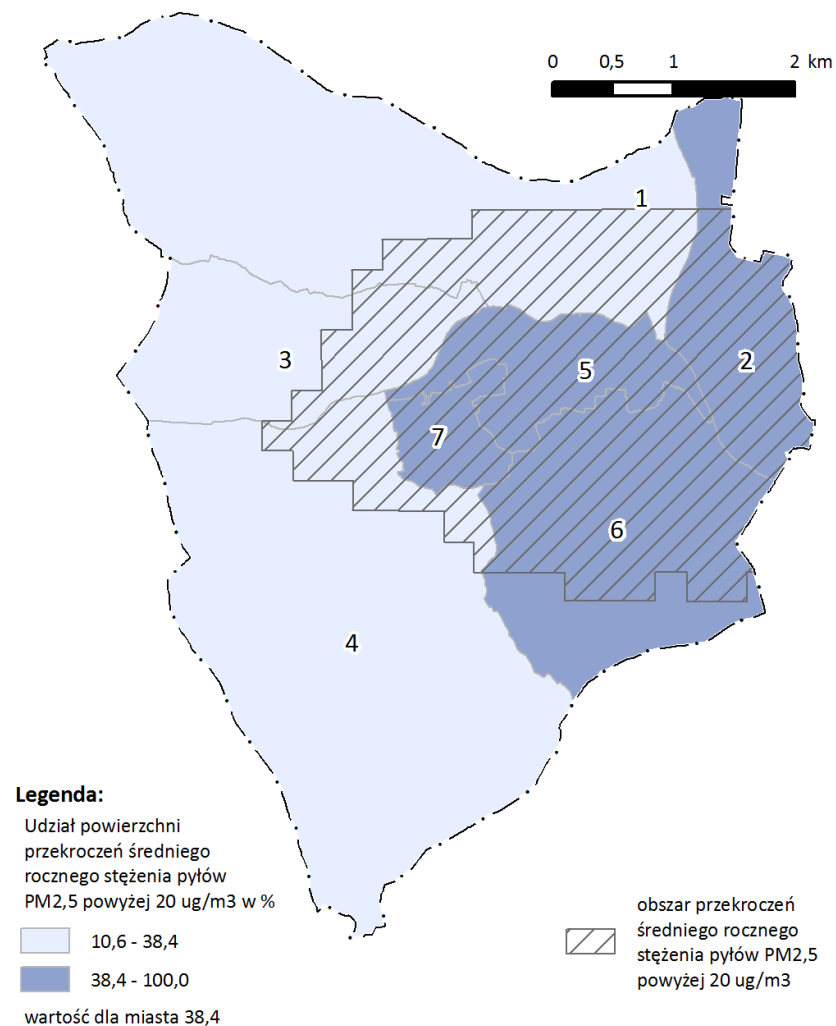
- udział powierzchni objętej przekroczeniem hałasu komunikacyjnego od dróg krajowych i wojewódzkich powyżej 50 dB (w %),
- masę wyrobów zawierających azbest w kg na 1 punkt adresowy.

Na rysunkach poniżej przedstawiono koncentrację niekorzystnych zjawisk w analizowanym zakresie.

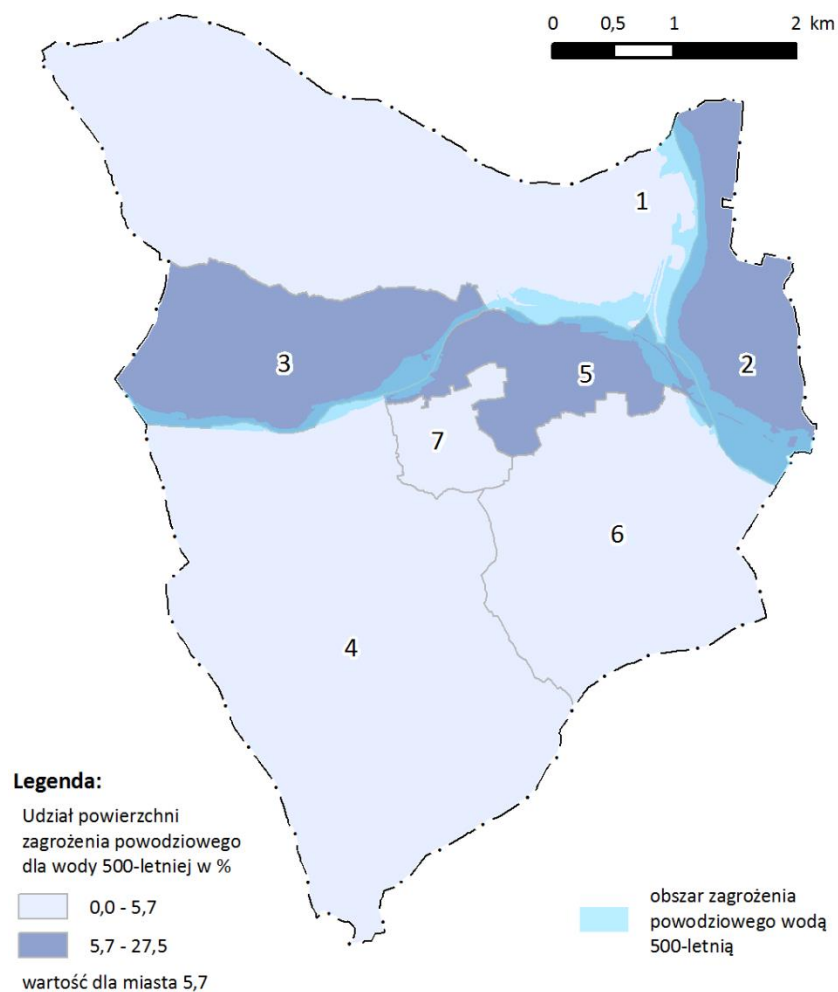
Rys. VI. 2 Udział powierzchni osuwisk oraz obszarów zagrożonych występowaniem ruchów osuwiskowych (w %)

Źródło: opracowanie własne

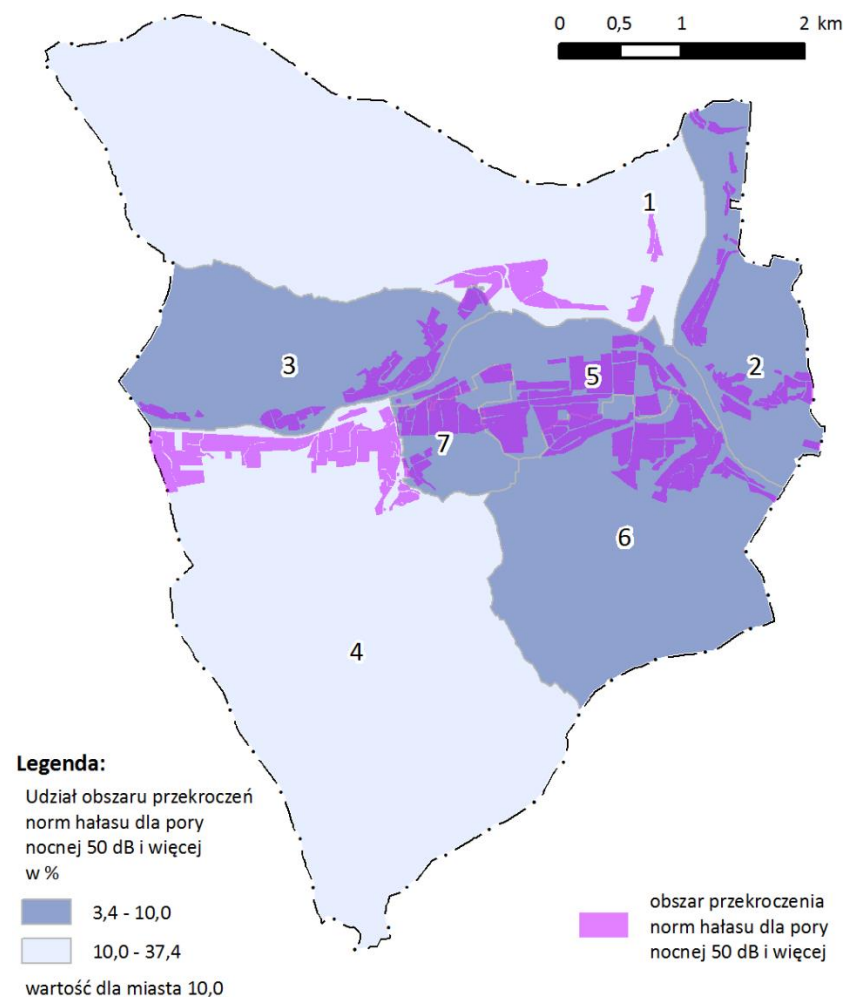
Rys. VI. 3 Udział powierzchni objętej przekroczeniem średniego rocznego stężenia pyłów PM2,5 powyżej 20 µg/m³ (w %)

Źródło: opracowanie własne

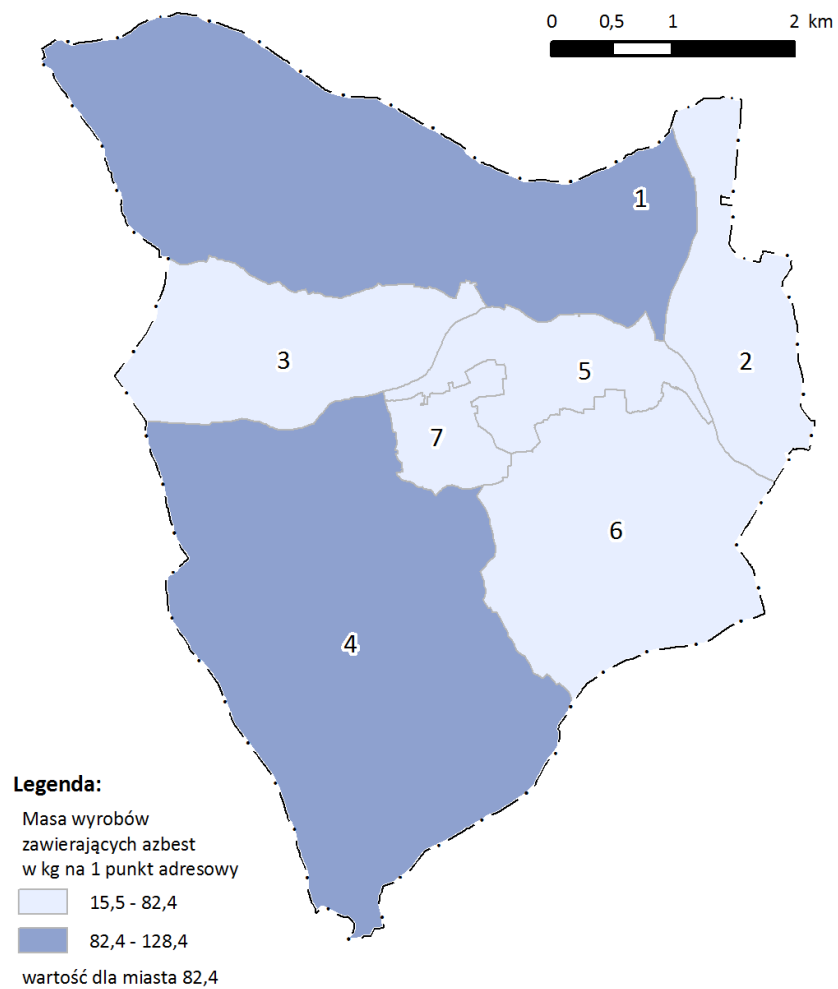
Rys. VI. 4 Udział powierzchni zagrożonej występowaniem powodzi o prawdopodobieństwie 0,2 (raz na 500 lat) (w %)

Źródło: opracowanie własne

Rys. VI. 5 Udział powierzchni objętej przekroczeniem hałasu komunikacyjnego od dróg krajowych i wojewódzkich powyżej 50 dB (w %)

Źródło: opracowanie własne

Rys. VI. 6 Masa wyrobów zawierających azbest w kg na 1 punkt adresowy

Źródło: opracowanie własne

Na 7 jednostek referencyjnych, wartości gorsze od średniej dla gminy odnotowano:

- w zakresie udziału powierzchni osuwisk oraz obszarów zagrożonych występowaniem ruchów osuwiskowych (w %) – w 4 jednostkach,
- w zakresie udziału powierzchni objętej przekroczeniem średniego rocznego stężenia pyłów PM_{2,5} powyżej 20 µg/m³ – w 4 jednostkach,
- udział powierzchni zagrożonej występowaniem powodzi o prawdopodobieństwie 0,02 (raz na 500 lat) – w 3 jednostkach,
- udział powierzchni objętej przekroczeniem hałasu komunikacyjnego od dróg krajowych i wojewódzkich powyżej 50 dB (w%) – w 5 jednostkach,
- w zakresie masy wyrobów zawierających azbest w kg na 1 punkt adresowy – w 2 jednostkach.

Łączna powierzchnia powierzchni osuwisk oraz obszarów zagrożonych występowaniem ruchów osuwiskowych wyniosła na terenie miasta około 353 ha, co stanowiło niespełna 13% jego całkowitej powierzchni. Udziały tego rodzaju obszarów na poziomie wyższym odnotowano dla jednostek: nr 7 (45%), nr 2 (29%), nr 3 (24%) oraz nr 4 (13%). Wartości niższe od wartości referencyjnej charakteryzowały natomiast jednostki: nr 6 (8%), nr 5 (6%) i nr 1 (5%).

Obszar przekroczeń średniorocznego stężenia pyłów PM_{2,5} powyżej 20 µg/m³ objął w Suchej Beskidzkiej powierzchnię ponad 1 tys. ha, co odpowiadało 38% ogółu powierzchni całego miasta. Obszar ten w dużej mierze obejmował centralną, gęsto zabudowaną część Suchej Beskidzkiej. W całości obszarem przekroczeń dopuszczalnej rocznej normy objęte były jednostki nr 5 i nr 7. Wartości wskaźnika powyżej średniej dla miasta odnotowano również w jednostkach nr 2 (81%) oraz nr 6 (72%). W pozostałych jednostkach, tj. nr 3, nr 1 i nr 4, obszar przekroczeń normy rocznej PM_{2,5} był mniejszy niż średnia dla miasta (kolejno: 34%, 25% i 11%).

Powierzchnia obszaru zagrożonego występowaniem powodzi o prawdopodobieństwie 0,02, tj. tzw. wody pięćsetletniej wyniosła dla Suchej Beskidzkiej 158 ha, co odpowiadało blisko 6% powierzchni miasta. Trzy spośród siedmiu jednostek referencyjnych charakteryzowały się wartościami wskaźnika wyższymi od wartości dla całego miasta. Były to jednostki: nr 2 (27%), nr 5 (16%) oraz nr 3 (9%). Niższe od średniej dla miasta wartości wskaźnika odnotowano w jednostkach: nr 1 (6%), nr 4 (1%), nr 6 (1%) i nr 7 (0%⁵¹).

Obszar przekroczeń hałasu komunikacyjnego powyżej poziomu 50 dB w porze nocnej (L_n) objął w Suchej Beskidzkiej obszar 275 ha, co stanowiło 10% obszaru miasta. Hałas ten był efektem ruchu pojazdów samochodowych po drodze wojewódzkiej nr 946 oraz drodze krajowej nr 28. Specyfika układu drogowego Suchej Beskidzkiej sprawia, że ponadprzeciętne wartości analizowanego wskaźnika charakteryzowały pięć z siedmiu jednostek referencyjnych. Były to jednostki: nr 5 (37%), nr 7 (33%), nr 2 (14%), nr 6 (13%) oraz nr 3 (11%). W jednostkach nr 4 i nr 1 wartości wskaźnika były poniżej średniej (odpowiednio: 6% i 3%).

Wskaźnik dotyczący masy wyrobów zawierających azbest w kg na 1 punkt adresowy posłużył do wyznaczenia jednostek z koncentracją negatywnych zjawisk środowiskowych w zakresie obecności substancji stwarzających zagrożenie dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska. Łączna masa wyrobów zawierających azbest, która pozostała do unieszkodliwienia wynosiła w 2023 r. blisko 194 tony. Wartość ta, w przeliczeniu na 1 punkt adresowy dała wartość

⁵¹ 0,02%.

wskaźnika wynoszącą 82 kg. Wartości powyżej tego poziomu odnotowano w dwóch jednostkach: nr 1 (89 kg) oraz nr 4 (128 kg). Pozostałe jednostki charakteryzowały się mniejszą intensywnością analizowanego zjawiska. Były to jednostki: nr 2 (78 kg), nr 3 (71 kg), nr 5 (69 kg), nr 7 (21 kg) oraz nr 6 (16 kg).

Podsumowanie

Jednostki o największym nasileniu problemów środowiskowych wyznaczono na podstawie wartości wskaźnika syntetycznego, zbudowanego w oparciu o liczbę wskaźników cząstkowych o wartościach gorszych od średniej dla gminy. Budowę wskaźnika syntetycznego w sferze środowiskowej obrazuje Tab.VI.1. Stanowi ona podsumowanie diagnozy miasta w tym obszarze.

Jako kryterium wyznaczenia obszaru koncentracji negatywnych zjawisk gospodarczych przyjęto wyższe od średniej dla miasta wartości wskaźników:

- udział powierzchni osuwisk oraz obszarów zagrożonych występowaniem ruchów osuwiskowych (w %),
- udział powierzchni objętej przekroczeniem średniego rocznego stężenia pyłów PM_{2,5} powyżej 20 µg/m³,
- udział powierzchni zagrożonej występowaniem powodzi o prawdopodobieństwie 0,2 (raz na 500 lat),
- udział powierzchni objętej przekroczeniem hałasu komunikacyjnego od dróg krajowych i wojewódzkich powyżej 50 dB (w %),
- masę wyrobów zawierających azbest w kg na 1 punkt adresowy,

przy założeniu, iż łącznie muszą być spełnione co najmniej 3 z 5 ww. warunków.

Tak określone kryterium spełniają cztery jednostki: nr 2, nr 3, nr 5 i nr 7.

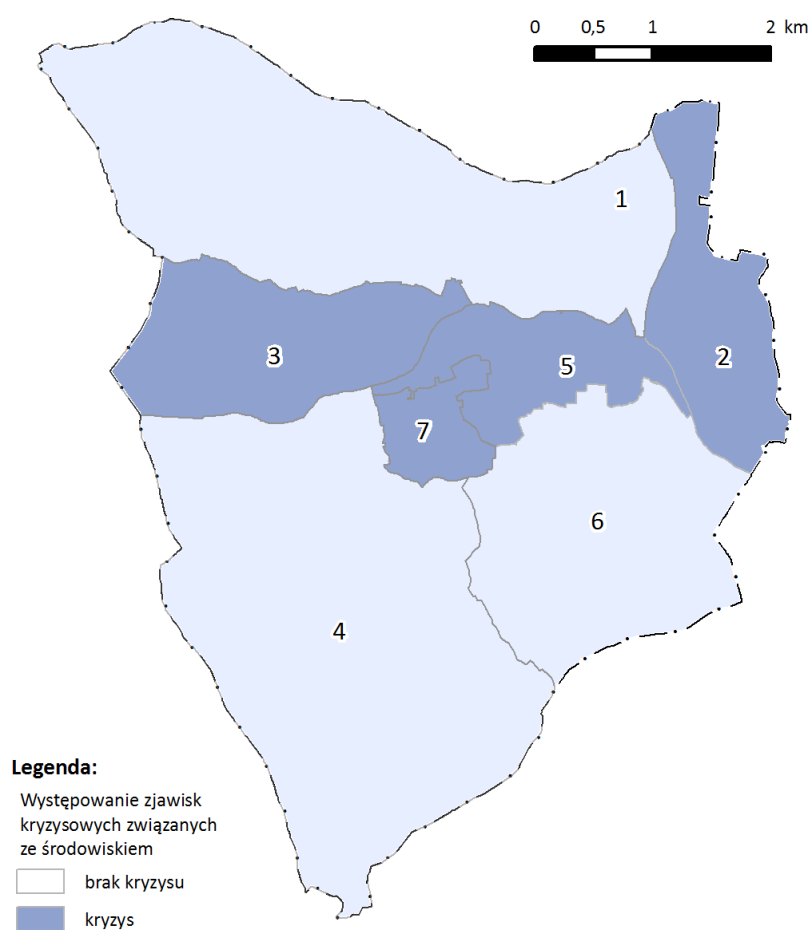
Przestrzenny rozkład wartości syntetycznego wskaźnika kryzysu w sferze środowiskowej przedstawiono na Rys.VI.7.

Nr jedn. ref.	Udział powierzchni osuwisk oraz obszarów zagrożonych występowaniem ruchów osuwiskowych (w %)	Udział powierzchni objętej przekroczeniem średniego rocznego stężenia pyłów PM _{2,5} powyżej 20 µg/m ³ (w %)	Udział powierzchni zagrożonej występowaniem powodzi o prawdopodobieństwie 0,2 (raz na 500 lat) (w %)	Udział powierzchni objętej przekroczeniem hałasu komunikacyjnego od dróg krajowych i wojewódzkich powyżej 50 dB (w%)	Masa wyrobów zawierających azbest w kg na 1 punkt adresowy	Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery środowiskowej (max. 5)	Kryzys w sferze środowiskowej (wskaźnik syntetyczny >=3)
1					X	1	
2	X	X	X	X		4	X
3	X		X	X		3	X
4	X				X	2	
5		X	X	X		3	X
6		X		X		2	
7	X	X		X		3	X

Tab. VI. 1 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze środowiskowej – wskaźnik syntetyczny⁵²

Źródło: opracowanie własne

⁵² Znakiem „X” oznaczono wartości gorsze od średniej dla gminy.

Rys. VI. 7 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze środowiskowej

Źródło: opracowanie własne

VII. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Delimitacja obszaru zdegradowanego

Zgodnie art. 9 ust. 1 uor, dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego konieczne jest stwierdzenie koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz współwystępowanie negatywnych zjawisk gospodarczych i/lub przestrzenno-funkcjonalnych i/lub technicznych i/lub środowiskowych⁵³.

Wyniki analiz dla poszczególnych jednostek referencyjnych w zakresie stwierdzonych stanów kryzysowych w ramach poszczególnych sfer zebrano w Tab.VII.1. Z przeprowadzonej analizy wynika, że obie jednostki, w których stwierdzono nasilenie kryzysu w sferze społecznej, spełniają ustawowy wymóg współwystępowania koncentracji negatywnych zjawisk w co najmniej jednej z pozostałych sfer. Zarówno w jednostce nr 5, jak i jednostce nr 7 stwierdzono koncentrację niekorzystnych zjawisk w sferze technicznej i sferze środowiskowej. Jednostkę nr 7 cechuje dodatkowo kryzys w sferze gospodarczej.

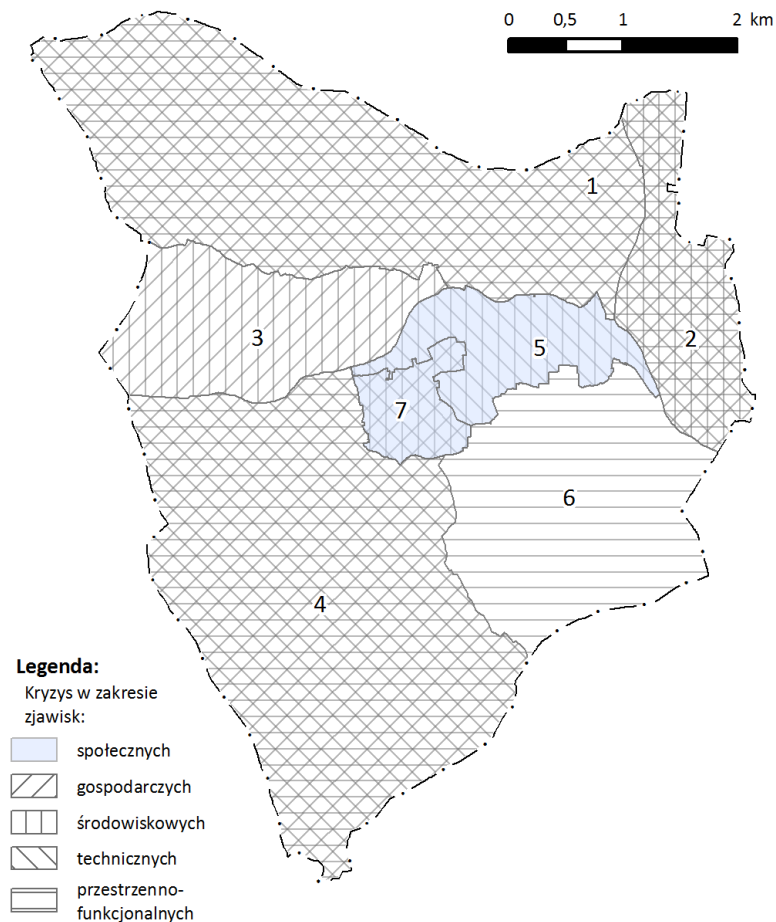
Przestrzenny rozkład obszarów kryzysowych w Suchej Beskidzkiej przedstawiono na Rys.VII.1.

⁵³ Fakt znajdowania się w kryzysie z powodu koncentracji negatywnych zjawisk gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i/lub środowiskowych, przy jednoczesnym braku kryzysu w sferze społecznej, nie jest wystarczającą przesłanką dla wyznaczenia na danym terenie obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji. Wyjątek stanowią niezamieszkałe tereny poprzemysłowe, powojkowe albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne. Tereny te mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji jeśli zaplanowane na nich działania przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym zidentyfikowanym na obszarze rewitalizacji (art. 10 ust. 3 uor).

Nr jedn. ref.	Wartość wskaźnika syntetyczn. dla sfery społecznej (max. 7)	Kryzys w sferze społecznej (wskaźnik syntetyczny ≥ 5)	Wartość wskaźnika syntetyczn. dla sfery gospodarczej (max. 3)	Kryzys w sferze gospodarczej (wskaźnik syntetyczny ≥ 2)	Wartość wskaźnika syntetyczn. dla sfery przestrz.-funkcjon. (max. 7)	Kryzys w sferze przestrz.-funkcjon. (wskaźnik syntetyczny ≥ 4)	Wartość wskaźnika syntetyczn. dla sfery technicznej (max. 3)	Kryzys w sferze technicznej (wskaźnik syntetyczny ≥ 2)	Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery środowiskowej (max. 5)	Kryzys w sferze środowiskowej (wskaźnik syntetyczny ≥ 3)
1	3		2	X	7	X	2	X	1	
2	4		3	X	6	X	3	X	4	X
3	1		2	X	2		1		3	X
4	1		2	X	7	X	3	X	2	
5	5	X	1		0		2	X	3	X
6	2		1		4	X	1		2	
7	5	X	3	X	0		2	X	3	X

Tab. VII. 1 Wyniki analizy koncentracji negatywnych zjawisk w poszczególnych sferach (zestawienie wskaźników syntetycznych)

Źródło: opracowanie własne

Rys. VII. 1 Obszary kryzysowe w Suchej Beskidzkiej

Źródło: opracowanie własne

W efekcie **obszar zdegradowany w Suchej Beskidzkiej** wyznaczono na obszarze dwóch jednostek referencyjnych: nr 5 i nr 7.

Łączna powierzchnia obszaru zdegradowanego wynosi 224,0 ha, co stanowi 8,1% powierzchni miasta. Obszar zamieszkały jest przez 3442 osoby, tj. 40,5% mieszkańców miasta. Podstawowe parametry obszaru zdegradowanego przedstawiono w tabeli poniżej.

Wyszczególnienie	Liczba ludności ⁵⁴	Udział w ludności gminy (%)	Powierzchnia (ha)	Udział w powierzchni gminy (%)
Jedn. ref. nr 5	2 380	28,0%	154,9	5,6%
Jedn. ref. nr 7	1 062	12,5%	69,1	2,5%
Obszar zdegradowany	3 442	40,5%	224,0	8,1%
Cała gmina	8 503	100,0%	2 765,8	100,0%

Tab. VII. 2 Podstawowe parametry obszaru zdegradowanego

Źródło: opracowanie własne

⁵⁴ W oparciu o dane geokodowane.

Delimitacja obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, „obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy”. Obszar zdegradowany w Suchej Beskidzkiej nie spełnia tego wymogu, gdyż liczba jego mieszkańców przekracza 30% mieszkańców gminy. Konieczne jest zatem wydzielenie z obszaru zdegradowanego obszaru rewitalizacji, który będzie się mieścił w ustawowych limitach.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji”.

Kierując się tą przesłanką obszar rewitalizacji wyznaczono poprzez porównanie obu jednostek referencyjnych wchodzących w skład obszaru zdegradowanego z punktu widzenia ich znaczenia dla rozwoju lokalnego.

Jednostka nr 5 obejmuje większą część centralnej części Suchej Beskidzkiej i ma szczególnie istotne znaczenie dla rozwoju miasta. W jednostce tej mieszka najwięcej osób, co przekłada się na koncentrację problemów społecznych (wprost proporcjonalną do liczby mieszkańców), a jest to kluczowe zarówno przy identyfikacji kryzysu, jak i przy planowaniu późniejszej interwencji. Tutaj koncentruje się również działalność gospodarcza w mieście. Przy podobnej koncentracji zasobu komunalnego mierzonego liczbą lokali, jednostka nr 5 charakteryzuje się wyraźnie wyższą koncentracją zabytków, co stanowi zarówno wyzwanie (w kontekście stanu technicznego tych obiektów), jak i ważny potencjał rozwojowy.

Podsumowując, **obszar rewitalizacji wyznaczono na części obszaru zdegradowanego obejmującego jednostkę referencyjną nr 5**, której obszar pomniejszono o: zwarty obszar leśny oraz osuwiskowy w jego południowo-zachodniej części, obszar nieużytków nad rzeką Skawą oraz niewielki obszar leśny i nieużytków nad potokiem w rejonie ul. Szpitalnej.

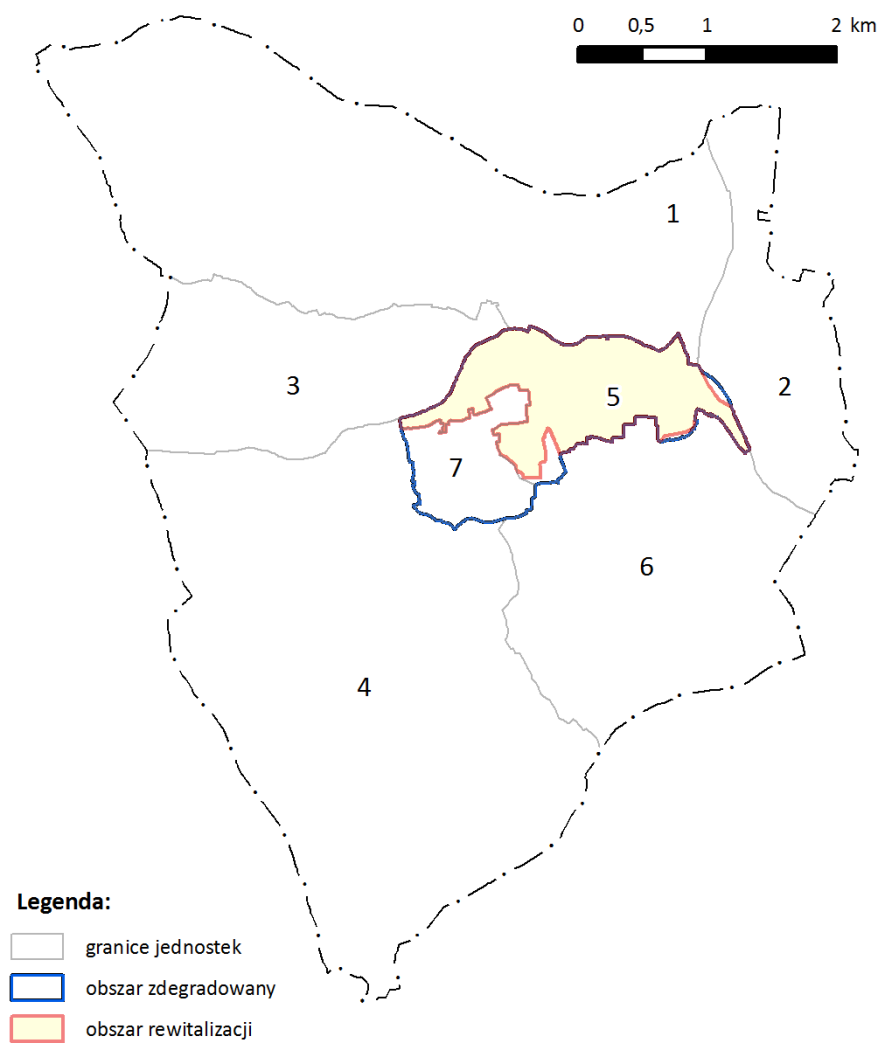
Podstawowe parametry obszaru rewitalizacji przedstawiono w tabeli poniżej, a granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na Rys.VII.2. Mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji stanowi załącznik do niniejszej diagnozy.

Wyszczególnienie	Liczba ludności ⁵⁵	Udział w ludności gminy (%)	Powierzchnia (ha)	Udział w powierzchni gminy (%)
Obszar rewitalizacji	2 380	28,0%	146,5	5,3%
Cała gmina	8 503	100,0%	2 765,8	100,0%

Tab. VII. 3 Podstawowe parametry obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

⁵⁵ W oparciu o dane geokodowane.

Rys. VII. 2 Obszar zdegradowany i rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Spis rysunków

Rys. I. 1 Podział miasta Sucha Beskidzka na jednostki referencyjne	7
Rys. II. 1 Liczba osób w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku 20-64 lata w 2023 r.	15
Rys. II. 2 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie demografii (starzenie się populacji)	17
Rys. II. 3 Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem w 2023 r.	19
Rys. II. 4 Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2023 r.	19
Rys. II. 5 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie bezrobocia	21
Rys. II. 6 Liczba osób objętych pomocą społeczną na 100 mieszkańców w 2023 r.	23
Rys. II. 7 Odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną w 2023 r.	23
Rys. II. 8 Odsetek osób objętych pomocą społeczną z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną w 2023 r.	24
Rys. II. 9 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie ubóstwa	27
Rys. II. 10 Liczba osób objętych Niebieską kartą na 1000 mieszkańców w 2023 r.	30
Rys. II. 11 Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie na 1000 mieszkańców w 2023 r.	30
Rys. II. 12 Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 1000 mieszkańców w 2023 r.	31
Rys. II. 13 Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców w 2023 r.	31
Rys. II. 14 Liczba wniosków skierowanych do MKRPA na 1000 mieszkańców w 2023 r.	32
Rys. II. 15 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie bezpieczeństwa	34
Rys. II. 16 Liczba osób w wieku 60 lat i więcej na 100 mieszkańców w 2023 r.	39
Rys. II. 17 Liczba osób w wieku 80 lat i więcej na 100 mieszkańców w 2023 r.	39
Rys. II. 18 Koncentracja osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności	41
Rys. II. 19 Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. polskiego w 2023 r.	44
Rys. II. 20 Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. polskiego w 2024 r.	44
Rys. II. 21 Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z matematyki w 2023 r.	45
Rys. II. 22 Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z matematyki w 2024 r.	45
Rys. II. 23 Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. angielskiego w 2023 r.	46
Rys. II. 24 Średni ogólny wynik egzaminu na koniec szkoły podstawowej z j. angielskiego w 2024 r.	46
Rys. II. 25 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie edukacji	48
Rys. II. 26 Frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r.	52
Rys. II. 27 Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r.	52
Rys. II. 28 Liczba czytelników na 1000 mieszkańców w 2023 r.	53
Rys. II. 29 Liczba wypożyczeń na 1 czytelnika w 2023 r.	53
Rys. II. 30 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	56
Rys. II. 31 Podsumowanie analizy w sferze społecznej	59
Rys. II. 32 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze społecznej – wskaźnik syntetyczny	59
Rys. III. 1 Liczba firm zarejestrowanych w CEIDG w latach 2019-2023 na 100 firm w CEIDG	61
Rys. III. 2 Liczba firm wyrejestrowanych z CEIDG w latach 2019-2023 na 100 firm w CEIDG	61
Rys. III. 3 Liczba firm zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	62
Rys. III. 4 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze gospodarczej	65
Rys. IV. 1 Średnia odległość do placówki wychowania przedszkolnego	68
Rys. IV. 2 Średnia odległość do szkoły podstawowej	68
Rys. IV. 3 Średnia piesza odległość do placówki kultury	69
Rys. IV. 4 Średnia dostępność do infrastruktury sportowej	69
Rys. IV. 5 Średnia dostępność do placu zabaw	70

Rys. IV. 6 Średnia dostępność do apteki	70
Rys. IV. 7 Liczba zbiorników bezodpływowych przypadających na 100 punktów adresowych	71
Rys. IV. 8 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.....	75
Rys. V. 1 Liczba zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków przypadających na 100 punktów adresowych	78
Rys. V. 2 Udział eksploatowanych źródeł ciepła na paliwa stałe (w %).....	78
Rys. V. 3 Liczba komunalnych lokali mieszkaniowych przypadających na 100 punktów adresowych.	79
Rys. V. 4 Liczba budynków podłączonych do sieci wodociągowej przypadających na 100 punktów adresowych.....	79
Rys. V. 5 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze technicznej.....	82
Rys. VI. 1 Formy ochrony przyrody	84
Rys. VI. 2 Udział powierzchni osuwisk oraz obszarów zagrożonych występowaniem ruchów osuwiskowych (w %)	86
Rys. VI. 3 Udział powierzchni objętej przekroczeniem średniego rocznego stężenia pyłów PM _{2,5} powyżej 20 µg/m ³	86
Rys. VI. 4 Udział powierzchni zagrożonej występowaniem powodzi o prawdopodobieństwie 0,2 (raz na 500 lat).....	87
Rys. VI. 5 Udział powierzchni objętej przekroczeniem hałasu komunikacyjnego od dróg krajowych i wojewódzkich powyżej 50 dB (w %).....	87
Rys. VI. 6 Masa wyrobów zawierających azbest w kg na 1 punkt adresowy	88
Rys. VI. 7 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze środowiskowej	92
Rys. VII. 1 Obszary kryzysowe w Suchej Beskidzkiej	95
Rys. VII. 2 Obszar zdegradowany i rewitalizacji.....	97

Spis tabel

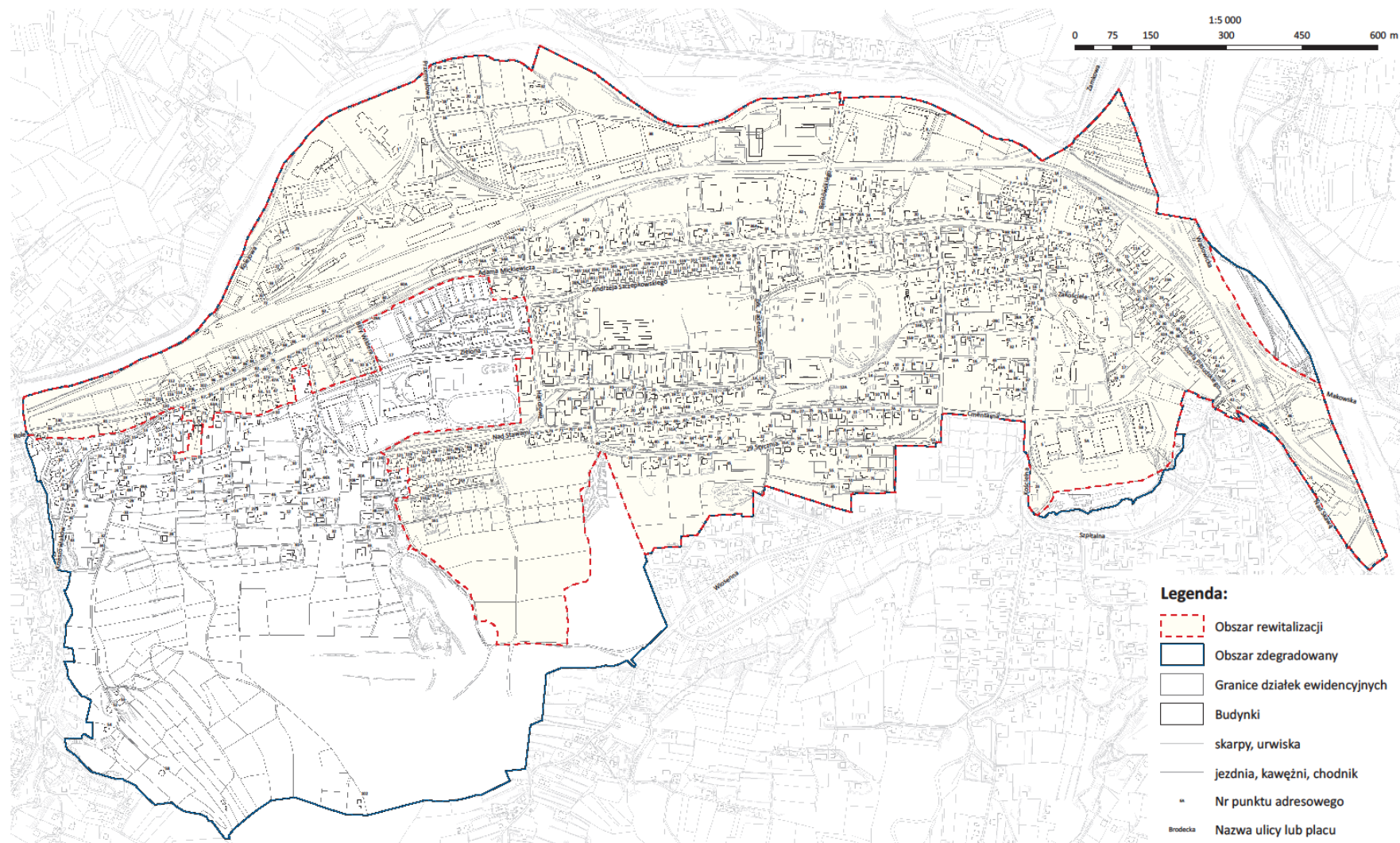
Tab. I. 1 Zestawienie jednostek referencyjnych w Suchej Beskidzkiej	7
Tab. II. 1 Koncentracja osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności.....	16
Tab. II. 2 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie bezrobocia – wskaźnik zbiorczy	21
Tab. II. 3 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie ubóstwa – wskaźnik zbiorczy	26
Tab. II. 4 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie bezpieczeństwa – wskaźnik zbiorczy	35
Tab. II. 5 Koncentracja osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności.....	40
Tab. II. 6 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie edukacji – wskaźnik zbiorczy	49
Tab. II. 7 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w zakresie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym – wskaźnik zbiorczy	55
Tab. II. 8 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze społecznej – wskaźnik syntetyczny	58
Tab. III. 1 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze gospodarczej – wskaźnik syntetyczny	64
Tab. IV. 1 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej – wskaźnik syntetyczny	74
Tab. V. 1 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze technicznej – wskaźnik syntetyczny	81
Tab. VI. 1 Koncentracja niekorzystnych zjawisk w sferze środowiskowej – wskaźnik syntetyczny.....	91
Tab. VII. 1 Wyniki analizy koncentracji negatywnych zjawisk w poszczególnych sferach (zestawienie wskaźników syntetycznych).....	94
Tab. VII. 2 Podstawowe parametry obszaru zdegradowanego.....	95
Tab. VII. 3 Podstawowe parametry obszaru rewitalizacji	96

Spis wykresów

Wykres II. 1 Przyrost naturalny i saldo migracji w Suchej Beskidzkiej w latach 2013-2023	12
Wykres II. 2 Struktura wieku ludności Suchej Beskidzkiej w latach 2013 i 2023	13

Wykres II. 3 Struktura wieku ludności powiatu suskiego w 2023 r. i prognoza na lata 2030 i 2040	14
Wykres II. 4 Trudności w wykonywaniu czynności związanych z opieką osobistą lub prowadzeniem gospodarstwa domowego według wieku	14
Wykres II. 5 Przyrost naturalny i saldo migracji w Suchoj Beskidzkiej w latach 2013-2023	28
Wykres II. 6 Osoby w wieku 40 lat i więcej według sprawności narządów zmysłu i ruchu	37

Załącznik graficzny – obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji (rysunek poglądowy)

Mapa 1. Obszar zdegradowany i rewitalizacji w Suchoj Beskidzkiej

Źródło: opracowanie własne